

60.692

OSZK

37

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ÉLŐ KÖNYVEK

I.

MAGYAR KLASSZIKUSOK

NEGYVEN KÖTETBEN

TARTALMA:

Arany János	Jósika Miklós	Petőfi Sándor
Bajza József	Katona József	Péterfy Jenő
Beöthy Zsolt	Kazinczy Ferenc	Szigligeti Ede
Berzenyi Dániel	Kemény Zsigmond	Tompa Mihály
Csokonai V. Mihály	Kisfaludy Károly	Vajda János
Czuczor Gergely	Kisfaludy Sándor	Vörösmarty Mihály
Garay János	Kölcsey Ferenc	Magyar népdalok
Gyulai Pál	Madách Imre	Magyar népballadák

AZ ELŐSZÓT

GRÓF KLEBELSBERG KUNO

M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER ÍRTA

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán	Kapi Béla	Radó Antal
Baltazár Dezső	Kéký Lajos	Rákosi Jenő
Berzeviczy Albert	Kozma Andor	Ravasz László
Császár Elemér	Lányi József	Sajó Sándor
Dézi Lajos	Négyesy László	Szász Károly
Gálamb Sándor	Pekár Gyula	Tordai Ányos
Hevesi Sándor	Pintér Jenő	Vargha Gyula
	Voinovich Géza	

A KISFALUDY-TÁRSASÁG

MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA

A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

ÉLŐ KÖNYVEK

II.

KÜLFÖLDI KLASSZIKUSOK

Országos Széchényi Könyvtár

ÉLŐ KÖNYVEK
II.
KÜLFÖLDI KLASSZIKUSOK
XXXVII. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán	Kosztolányi Dezső	Thienemann
Berzeviczy Albert	Pekár Gyula	Tivadar
Bonkáló Sándor	Pukánszky Béla	Tordai Anyos
Császár Elemér	Radó Antal	Trócsányi Zoltán
Farkas Zoltán	Ravasz László	Vajthó László
Hankiss János	Schöpflin Aladár	Voinovich Géza
Hevesi Sándor	Szémán István	Zambra Alajos
Kállay Miklós	Szász Béla	Zolnai Béla
Koszó János	Szász Károly	Yolland Arthur

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

ANGOL KÖLTŐK

FORDÍTOTTA ÉS BEVEZETÉSELLELLÁTTA

RADÓ ANTAL

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FF

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Nyomatott finom famentes pehelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

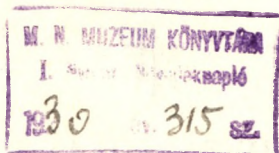
Országos Széchényi Könyvtár

60692 /37

~~3.517~~

ANGOL KÖLTŐK.

Írta RADÓ ANTAL.

Ez a munka az angol líra javarészből nyújt egy kötetre valót, de természetesen nem lép föl azzal az igény-
nyel, hogy ez óriási irodalom minden nevezetesebb költőjét szóhoz juttassa s mintegy az irodalomtörténeti oktatás példatárául kívánna szolgálni. Ilyen munka ennek a gyűjteménynek keretébe bajosan is volna beilleszthető, s különben is csak akkor fog majdan elkészülhetni, ha már műfordítói irodalmunk könnyű válogatást enged ily kötet egybeállítójának. De ha e könyv nem is irodalomtörténeti anthológia, hanem csak anthológiája azoknak az angol verseknek, melyek egyetlen műfordítót ragadtak meg és csábítottak tolmácsolásra : mégis hasznosnak véltük eléje bocsátani az alábbi rövid tájékoztatást az angol líra történetéről.

I.

Az angol irodalom a többi nyugateurópai irodalmakhoz képest csak későn kezdett fejlődni, mert hiszen nem számíthatjuk termékei közé azokat az angol-szász nyelvű műveket, melyek ránk maradtak, lévén az angol-szász nyelv merőben más, mint az angol. Maga az angol nyelv csak az 1066-ban bekövetkezett normann hódítás utáni századokban alakul ki, a legyőzött angolszászok és a győző normannok francia nyelvének lassan beállt egybe-

olvasásából, úgyhogy tulajdonképpen csak a XIV. század közepétől fogva taníthattak Anglia iskoláiban angolul és csak 1362-ben mondhatták ki törvényben, hogy a bíróság előtt angolul kell tárgyalni.

Így az első számottevő angol költő csak a XIV. század második felében lépett fel: Geoffrey Chaucer (1340—1400). Korán udvari szolgálatba jutva bejárta Francia- és Olaszországot, s főleg az utóbbi helyen szerezte azokat az ismereteit és benyomásait, melyeket élete főművében, a *Canterbury Tales*ben olyan művészettel bírt értékesíteni. Magának ennek a munkának keretes formája is Boccaccio-utánpótlás, amennyiben itt is egy nagyobb társaság egyes tagjai mondanak el különféle történeteket s maguknak e verses történeteknek jórésze is olasz forrásokból van merítve. Kiváló elbeszélő és leíró tehetség nyilvánul bennök, s nyelv és verselés dolgában is úttörő és irányjelző művei az angol költészetnek. Sokat olvastak e korban William Langlandet is (1332—1400), akinek *Piers the Plowman* (Szántóvető Péter) című munkája allegorikus mezben ecseteli az idők romlottságát, és John Gower (1325—1408), aki még szükségesnek vélte mentegőzni, azért *The Lover's Confession* (A szerelmes vallomása) című munkáját nem, mint egyéb munkáit, latin vagy francia nyelven, hanem angolul írta meg.

A XV. század költészet dolgában meddő volt. Chaucernek akadtak ugyan utánpótlói és főleg Skóciában támadtak ugyan ügyes verselők is, de ebből a korból sokkal figyelemre méltóbbak a nagy számmal keletkezett népbálsók, melyek utóbb nagyon sok angol költőt inspiráltak s magának Shakespeare-nek is anyagot adtak a «Lear király» és «A velencei kalmár» megírására. (Lásd e két balladát e könyv végén.)

A költészet csak a XVI. században kezdett új nyomokon járni, ismét főleg az olaszok hatása alatt. Ekkor honosították meg az ott virágzó műformákat, főleg a szonettet, melynek első angol művelője Sir Thomas

Wyatt volt (1503—42). Sokat járt Olaszországban Surrey gróf is (1517—47), aki Aeneis-fordításában egy más fontos versformát, az úgynevezett blank-verset (a rím-telen ötös és hatodfeles jambust) honosította meg.

Ám az igazi virágzás kora csak a század második felében köszöntött be, s ezt az «aranykort» Erzsébet királynő trónraléptétől, 1558-tól fogva nemcsak az ő halála évéig, 1603-ig, hanem utódja, I. Jakab elhunytáig szokták számítani: 1625-ig. De a virágzás e kora tulajdonképpen több mint két évtizeddel a nagy királynő trónralépte után kezdődött: 1580-ban, mikor e ciklus egyik legjelentősebb alakja, Edmund Spenser (1552—99) kiadta első nagyobb munkáját, a *Shepherd's Calendart*. Ez a «Pásztor Naptára» tizenkét eklogából áll, melyek az év hónapjainak címei alá vannak foglalva s melyek két elseje a pásztor szerelmi panaszait, a negyedik Erzsébet királynő dicséretét zengi, a többi pedig a legkülönbözőbb tárgyakról való elmélkedéseket és beszélgetéseket tartalmaz. A költő főmunkája különben nem ez, hanem a *Fairie Queene* (Tündérkirálynő) című nagy allegorikus éposz, mely bár töredék maradt, ebben a csonka alakjában is egyik legértékesebb műve a régi angol irodalomnak; kilenc soros stanzái, melyek műformáját maga Spenser alkotta meg s melyek az angol verstanban ma is az ő nevét viselik, dallamosan, könnyen folynak, a cselekvény pedig élénk fantáziáról és magas erkölcsi fel fogásról tanuskodik, arra tanítva, milyen veszélyek környékezik az embert a földi életben és miként kell azokkal bátran szembeállni. Persze a benne szereplő, meg személyesített erények kissé cifra és gyakran bombasztikus beszédmódja nagyon távol áll a mai ízléstől.

Spenser barátja és mecénása, Sir Philip Sidney (1554—86) maga is költő volt és a 108 szonettből álló *Astrophel and Stella* című munkájában nagyon ügyesen utánozta Petrarcát. A szonett egyébként akkor szinte kedvenc formája volt az angol lírának; majdnem minden költő

próbálkozott vele : legnagyobb sikerrel az, aki a költészet más birodalmában, a drámában nőtt óriássá, William Shakespeare (1564—1616). 154 szonettje közül 126 egy barátjához van intézve, akinek személye felől még ma is folyik az irodalomtörténészek vitája, a többi 28 pedig egy hűtlen kedveshez, akinek kiléte szintén homályban van még. Ezeknek a szonetteknek nagy részében is nyilvánvaló ugyan a Petrarca-utánzás, de mind a bennük nyilvánuló formai művészet, mind nyelvezetők ereje és bája messze föléje emelik a kor egyéb lírai termékeinek. Shakespeare epikai költeményei közül (*Venus and Adonis* és *The Rape of Lucrece*, Lucretia elrablása) főleg az utóbbi tűnik ki az emberi szenvedélyek mesteri rajzával ; mindazonáltal kétségtelen, hogy sem a lírikus, sem az epikus Shakespeare nem nagyon foglalkoztatná az angol irodalom bűvárait, ha nem a drámaíró nagysága tenne érdekessé mindent, ami tollából eredt.

II.

A következő időszakban, a polgárháborúk időszakában, melyet az 1625. és 1681. évek határolnak, John Milton alakja ragyog minden mást homályba borító fénnel (1608—74). Főművét, az «Elveszett Paradicsom»-ot szintén felölelve a jelen gyűjtemény, Miltonról bővebb méltatást ennek az eposznak bevezető részében talál az olvasó. Itt csak Milton lírájáról emlékszünk meg : elsősorban szonettjeiről, melyek nem szerelmet, hanem hazát, vallást, családi érzéseket zengenek, aztán a Krisztus születését magasztaló ódájáról, *Lycidas* című pásztori elégiájáról és végül *L'Allegro* és *Il Pensieroso* című két leíró költeményéről, melyekben nagy művészettel van elmondva, hogyan tükröződik az élet és a természet egyfelül egy vidám, derült, másfelül egy komoly, melan-kóliára hajló jellemben.

Míg Milton élete nagy részét s főleg annak alkonyát

sanyarú viszonyok közt, nélkülözve és megvakultan töltötte: mindvégig jó sorsban és sok ünneplésben volt része egyik, nála sokkal kisebb kortásának, John Dryden-nek (1631—1700), aki sekély színdarabjaival sok pénzt, a hatalmasoknak hízelt verseivel pedig egyebek mellett a poeta laureatusi, udvari költői címet is megszerezte. Pályája Cromwell magasztalásával kezdődött, amikor pedig ismét a Stuartok kerültek trónra, ugyanolyan lelkesen ünnepelte II. Károlyt is; vallási meggyőződését is ugyanígy váltogatta: mihelyt a viszonyok célszerűvé tették, szenvedélyes anglikánusból nyomban ugyanolyan szenvedélyes katolikussá lett. Politikai szatirái és apostasiája igazolására írt theológiai vitázó költeményei ma már senkit sem érdekelnek; csak egy-két lírai verse, néhány Chaucerből és Boccaccióból átgyúrt elbeszélése és néhány kritikai munkája tesz ma is értehetővé az életében élvezett nagy dicsőségét.

Dryden után az angol irodalom legünnepeltebb költője Alexander Pope lett (1688—1744), aki főleg tanító és szatirikus költeményeivel tett szert világraszóló hírré. Művei közül különösen elterjedt a *The Rape of the Lock* (A fürt elrablása) című furcsa éposza, mely hatással volt Csokonaira is, *Essay on Man* (Tanulmány az emberről) című bölcséleti költeménye és *The Dunciad* című maró szatirája, melyben néhány versenytársát, leginkább Colley Cibber költőt tette véres gúnnyal nevetségessé. Az angolok egyébiránt igen nagyra becsülik Homér fordításait is, melyek neki az akkori időkhez képest óriási jövedelmet is hajtottak, bár nem annyira fordításai, mint meglehetősen szabad átgyúrásai Homér két remekének. Pope kortársai közül kitűnt James Thomson is (1700—48), aki leginkább *The Seasons* (Az évszakok) című elmélkedő és természetfestő költeményével aratott sikert, de akit most már inkább csak a «*Rule Britannia*» kezdetű angol nemzeti himnusz szerzőjeként emlegetnek, valamint Edward Young (1681—1765), aki *The Com-*

plaint or Night Thoughts (A Panaszz vagy éjjeli gondolatok) című verses elmélkedéseivel jutott be majdnem az összes európai irodalmakba, köztük a miénkbe is.

A XVIII. század második felében nem annyira a lírikusok, mint inkább az elbeszélők gazdagították jelentős munkákkal az angol irodalmat, noha egyikük, Oliver Goldsmith (1728—74) *The Vicar of Wakefield* (A wakefieldi lelkész) című kis regényén kívül mint lírikus is nagy nevet szerzett, főleg *The deserted village* (Az elhagyott falu) című leíró költeményével, mely a falusi élet bájait festi, élénk és meleg színekkel. William Cowper is (1731—1800) népszerű lett hazájában; *The Task* (A feladat) című hosszadalmas leíró versét ma már alig olvassák ugyan, de a könyvünkbe is fölvelt, *The diverting story of Mr. John Gilpin* (J. G. mulatságos története) című vidám költeményét ma is szél-tiben szavalják. Thomas Gray is egyetlen versével jutott európai hírre: *An Elegy written in a Country Churchyard* (Élégia egy falusi temetőben) című költeményével. Legerősebb, legeredetibb lírikusa ennek a kornak Robert Burns volt (1759—96), a skót parasztfiú, aki tönkremenve mint gazdálkodó, nyomorultul fizetett fináncként végezte nagyon is rövidre nyúlt életét. Egyszerű, őszinte hangú, a nép gondolat- és érzelmvilágából fakadt, sokszor az eke szarva mellett költött szerelmi, családi, hazafias, természetfestő és bordalai, skót nyelvjárásuk ellenére is egész Nagybritanniában elterjedtek, és tudvalevőleg ezek indították meg a népies költészetnek azt a hatalmas áramlatát, amely hozzánk is eljutva, Petőfi és Arany költészetében oly csodálatosan kivirágzott. Az angol lírából Burns irtotta ki legnagyobb sikerrel a mesterkéeltségnek, a klasszicizáló pedantériának vadhajtasait, melyek főleg Pope korában burjánzottak szél-tiben; dalain kívül genre-képeiben, idillikus családi rajzaiban is a közvetlenség bája az, ami leginkább megragad; ez vonzotta legfőképpen Arany Jánost is, a *Tam o'Shanter*

(Kóbor Tamás) kongeniális tolmácsát. Burnsszel kapcsolatban hadd említsük még egyik kortársát, William Blake-et is (1757—1827), aki mint festő, vésnök és költő tengette nagy nyomorúságban életét, jóformán észre se véve, s akit csak évtizedekkel halála után fedeztek fel azok, akik benne előfutárukat látták: az alább említendő prerafaeliták.

III.

Ezzel eljutottunk a XIX. századhoz, mely az angol íra legnagyobb neveivel gazdagította a világirodalmat: Wordsworth, Coleridge, Southey, Byron, Shelley, Keats, Moore, Tennyson, Morris, Swinburne neveivel.

A felsoroltak közül a három elsőt a tavi iskola poétáinak (lakists) szokták nevezni, minthogy vezérük, Wordsworth (1770—1850) élete legnagyobb részét, a másik kettő pedig: Samuel Taylor Coleridge (1772—1834) és Robert Southey (1774—1843) számos esztendőt töltött Westmoreland tavakban gazdag vidékén. Költészetük szembefordult a XVIII. század klasszicizmusával, mely, főkép Pope-nál, túlságosan józan, túlságosan fantázia nélküli volt. Ők a romantikus irány diadalát készítették elő, bár nem egyforma utakon. Wordsworth nem dalolt, mint a klasszikusok, csupa heroikus, fenséges tárgyról; az élet legközönségesebb alakjai és jelenségei inspirálták s ezeket vonta be a költészet csillogásával. Másrészt gyűlölve a Pope-iskola pathetikus dikcióját, előadásmódjában is a mindennapi élet nyelvéhez akart közelebb jutni. Ez a két programmpont azonban azzal a veszedelemmel járt, melyet Wordsworth sokszor nem bírt elkerülni: hogy tudniillik néha bizonyos, szinte gyerekes naivitással nézte a világot, és kerülni akarva a fellengző beszédet, néha szinte a prózáig alacsonyodott le stílusa.

Coleridge romanticizmusa abban nyilvánult, hogy szerette a misztikus, rejtelmes, fantasztikus témákat, hangban pedig a népballadákat igyekezett követni, melyek

első nagy gyűjteményét épp ez időtájban bocsátotta közzé Percy püspök, példát adva más nemzeteknek is a népköltészet kincseinek gyűjtésére. Coleridge e nemben írt munkáinak legjelentősbje, a *The ancient Mariner* (A vén tengerész) könyvünkben is megvan.

Végül a trias harmadik tagja, Southey, abban volt egyik zászlóvivője a romanticizmusnak, hogy az exotikus, főleg a keleti tárgyak felé vonzódott, amiben aztán mind az angoloknál, mind a többi nemzet romantikus iskoláiban is számos követője akadt. E nemben írt, hosszabb lélekzetű elbeszélő verseinél azonban sokkal értékesebb néhány kisebb, balladaszerű költeménye; a háború esztelensége ellen forduló egyik verse, a *The Battle of Blenheim* (A blenheimi csata) ma is kedvelt szavaló darabja az angol iskoláknak.

Végre a romantikus iskola egyik vezérének kell tekintenünk Walter Scottot is (1771—1832), aki később ugyan mint regényíró emelkedett a legelső sorába, de pályája első felében azokkal a költői elbeszéléseivel nyert nagy népszerűséget, melyek tárgyát hazája multjának harcaiból merítette, főleg a Skócia határán, az úgynevezett borderland-ben folyt lovagkori csatározásokból. (*The Lay of the Last Minstrel, Marmion, The Lady of the Lake* stb.)

Walter Scott akkor tért át a verstől a prózához, amikor az angol epika egén egy új csillag tűnt fel, aki költői elbeszéléseivel magasan túlszárnyalta: George Gordon Noel Byron (1788—1824), az angol lírának kétségkívül legeredetibb költői zseníje. Nagysága nem annyira kisebb lírai versein alapul, bár ezek közt is akad nem egy drágagyöngye az angol költészetnek, mint inkább két hosszabb epikai művén: a *Childe Haroldon* (Harold lovag) és a *Don Juanon*. Amaz, mikor első két éneke 1812-ben megjelent, egy csapásra híres emberré tette: egy nap alatt 18 ezer példány fogyott el e műből, emez, későbbi évek szüleménye, majdnem ugyanekkora sikert aratott

és a világirodalomban számos utánczóra talált. Tulajdonképpen cselekvénye mindkettőnek alig van; ami van, inkább csak keretül szolgál a költő legsajátabb érzelmeinek és gondolatainak elzengésére, s ezért mindkettő inkább lírai, mint elbeszélő műnek tekinthető. S mindkettőben főleg a nyelv egészen egyéni zamata, a majd keserű iróniával, majd derűs humorral, majd ódai lendülettel szárnyaló előadásmód bilincseli le az olvasót. Nagyobbára sötétszínezetű, rövidebb elbeszélő verseiben is leginkább saját magát ábrázolta (*The Giaour, The Bride of Abydos, Lara, The Corsair, The Siege of Corinth* stb.), és drámai költeményei közül is azok a legértékesebbek, melyek, mint a *Kain* és a *Manfréd*, szintén az ő hatalmas egyéniségének tükörképei.

Byron barátai közül Thomas Moore (1779—1852), az *Irish Melodies* (Ír melódiák) költője, főleg szűkebb hazájának elnyomatását és szenvedéseit zengte mélabús dalaiban. *Lalla Rookh* című verses elbeszélésében pedig az akkor dívó exotikus tárgyú históriák műfajában alkotott maradandót. Nála sokkal magasabbra szárnyalt Byron egy másik, hozzá ennél közelebb álló barátja: Percy Bysshe Shelley (1792—1822), aki a világ legnagyobb problémáiba mélyedt el elbeszélő, lírai és drámai költeményeiben: a vallás, a szabadság, az emberi haladás kérdéseibe, melyeket a legmerészebb, az angol közvéleményt sokszor megbotránkoztató módon fogott fel. Képzelő erejének szárnyalása, a nyelv zenei elemeiben való virtuozitása az angol költészet egyik legnagyobb alakjává avatják.

Miként Shelley, fiatalon halt meg John Keats is (1790—1821), aki *Endymion* című bölcselmi versében s még inkább klasszikus formájú ódáiban mutatott mély kedélyt és ritka formai tökéletességet. E nagyok mellett hadd említsük még Felicia Hemanst (1794—1835), akinek nemes, gyöngéd lélekből fakadt dalai ma is nagyon népszerűek, és Thomas Hoodot (1799—1845), akinek

egyrészt humoros versei, másrészt főleg a proletárnyomorúságot zengő «Ing-dal»-a (*The Song of the Shirt*) szereztek népszerűséget.

IV.

A XIX. század második felének legünnepeltebb költője Alfred Tennyson (1809—92), aki kedvezőtlenül fogadott első verskötete után tíz esztendeig hallgatott, de azóta élete végéig kedvence maradt az angol népnek. Nem szállt szembe sohasem e nép erkölcsi felfogásával, nem támadta ideáljait, mint Byron és Shelley tették, hanem visszhangja volt mindannak, amit közönsége hitt és érzett. Nem titánkodott, a szenvedély hangjait is csak ritkán hallatta, hanem mindig nemes nyelven, mindig gondos művészi formában, mindig előkelő módon szólt nemzetéhez, amely megadott neki mindent, amit egy nagy nemzet adhat legkedvesebb költőjének: címet, rangot, vagyont, hódolatot és legfőképpen szeretetet.

Tennyson kortársa, a szintén hosszúéletű Robert Browning (1812—89) csak nehezen tudott közönséget hódítani; rövidebb versei között van ugyan egynéhány (kivált a könyvünkbe fölvelt «Hamelni tarka sáros»), mely világos, egyszerű nyelvvel az átlagos olvasót is megragadja, de hosszabb költeményeinek javarésze (így a tizenkét énekre nyúló *The Ring and the Book*, A gyűrű és a könyv) sokféle homállyal terhes és nyelvében is sok a különködés és bizarrkodás. Ugyancsak hosszú epikus költeményekkel tűnt fel William Morris is (1834—96), ki a középkorból merített és Chaucer nyomdokain járó legjelentékenyebb elbeszélő művével, a *The Earthly Paradise*-zal (A földi paradicsom) bizonyult a prerafaelita néven ismert új költői csoport egyik legkiválóbb tagjának. Ennek a csoportnak tulajdonképpen feje azonban Dante Gabriel Rossetti volt (1828—82), aki mint festő is a legelsőek közé tartozik, a Rafael előtti művészek modorát újítva meg, s mint költő is a Dante korabéli

olasz lírikusok hangját igyekezett átplántálni nagy formai tökélyű verseibe, melyek leghíresebbjét, az «Üdvözült Leány»-t (*The Blessed Damzel*) szintén megtalálja az olvasó e könyvben. A prerafaelitákhoz számítják Algon Charles Swinburne-t is (1837—1909), a demokrácia és republikanizmus rajongóját, akit egyrészt ez a politikai állásfoglalása, másrészt verseinek sokhelyütt merészen érzéki festései fosztottak meg attól, hogy Tennyson halála után őt nevezzék ki «poeta laureatus»-sá. A mai angol lírában Rudyard Kiplingnek jutott vezető szerep, aki ugyan elsősorban mint elbeszélő tett szert világhírré, de mint hazafias, nacionalista, imperialista versek költője is egyike a legjobbaknak. Kortársai közül csak a tragikus sorsú Oscar Wilde (1854—97) tudott nemcsak mint színműíró és elbeszélő, hanem mint lírikus is nagyot alkotni, főleg *A Readingi Fegyház Balladája* c. megrázó költeményében, melyet — Wilde számos más verseivel együtt — a Franklin-Társulat egy másik kiadványában talál meg az olvasó.

Országos Széchenyi Könyvtár V.

Végül meg kell még röviden emlékeznünk az *amerikai líra* néhány költőjéről is, akik közül hazájában és Európában is a legnépszerűbbé Henry Wadsworth Longfellow lett (1807—82). Poézise mindig hű tükörképe az ő derült, gondtól és bajtól ment életének, tele meleg, gyöngéd, mély érzésekkel és emelkedett gondolatokkal, bár igen gyakran járva idegen költők alkotásainak nyomában. Kisebb lírai versei között nagyon sok a megkapó közvetlenséggel és lágy dallamossággal megírt ének, és nagyobb elbeszélő versei is méltán lettek népszerűekké: főleg az indián tárgyú *Hiawatha*, a Goethe «Hermann és Dorothea»-jára emlékeztető, hexameteres *Evangeline* és a *Tales of a Wayside Inn* (Egy útszéli korcsma regéi), ahol Chaucerszerű keretbe foglalva, egy csomó szebbnél szebb elbeszélést fűz egybe.

Míg Longfellow számos művében, mint megjegyeztük, nyilvánvaló az idegen irodalomnak hatása, egészen eredeti nyomokon járt Edgar Allan Poe (1808—49), aki mint elbeszélő adta ugyan mintaképeit a misztikus és rejtelmes történeteknek, de mint lírikus is bizonyosságait szolgáltatta zsenijének, ugyancsak a misztikus felé hajló, megkapó muzsikájú költeményekkel, melyek közül főleg «A Holló» címűt versenyt fordították a világ majd minden nyelvére. Walt Whitman is (1819—92) egészen eredeti utakon akart járni, főleg forma dolgában: verseit majdnem kivétel nélkül rím és ritmus nélkül írta, úgyhogy csak itt-ott, néhány sor ütemszerű zengésében emlékeztetnek a kötött formára. Gyakori furcsaságai és terjengőssége ellenére is vonzó költői egyéniség, főleg emberszeretetének nyilvánulásaiban, a népek testvériségének hirdetésében. Egészen amerikai ízű költő John Greenleaf Whittier is (1807—92), a puritán Új-Anglia lelkiületének leghűbb tolmácsa, a szabadság, az emberiség zászlóvivője, a munka dalnoka. Nekünk magyaroknak az ő személye már csak azért is kedves lehet, mert Kossuthot is ünnepelte, mikor ez Amerikában járt, éppúgy, ahogy fennen szárnyaló sorokban magasztalta szabadságharcunk vezérét James Russell Lowell (1819—1891), egyébként az amerikai költészetnek egyik legünnepeltebb humoristája is. A legújabb amerikai líra nem igen dicsekedhetik olyan nevekkal, melyek viselőit az anyaország is ünnepelné.

ANGOL KÖLTŐK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MATTHEW ARNOLD.

SZENT BRANDANUS.¹

Karácsonyi legenda.

Szent Brandanus északra ment,
S örvendezék a többi szent.
Bucsút int nekik és a gálya
Viharba', vészbe' kél az árra.

S ő hallja hab-morajjon át
Kolostorok harangszavát,
S már fénye ragyog sok mécsvilágnak
Szigetjeiről a Hebridáknak.

S ő mindig északabbra mén,
Hol nincs harangszó, klastromi fény.
S már-már eléri fönt a sarkot,
Az ember sohse látta partot.

Egyszer karácsony-éjszakán,
Derült idő lett vész után.
S ime — szemének hinni sem mert —
Egy jéghegyet lát, rajt' egy embert ;

Nézése zord, szeme csalárd,
A haja rőt és szétkuszált . . .
Oh jajj, a szentet meg ki ójja?
Ez Júdás, Krisztus árulója!

¹ Ír szent, kinek az északi sark felé tett térítő útjáról számos legenda maradt fenn.

A szent ijedten félre ül ;
 Közelg a jéghegy, s vére hűl.
 De halk sohaj kel : «Várj, oh várj meg!
 Az Ég hagy itt időznöm — állj meg!

Tudják, oh szent, a föld színén,
 Mit tettem és hogy' bűnhödém,
 (Nevem csömör egész világon!)
 De nem, hogy néha szűnik átkom.

Egyszer, karácsony éjszakán,
 Néhány hónappal azután,
 Hogy éltem' ádázúl kioltva,
 Leszálltam égni a pokolba,

Amint gyötrődve feküszöm
 A többiekkel a tűzön :
 Egy angyal int. Elébe hoztak
 S szólt : «Menj, hűtőzz' egy óra hosszat!»

„S e kegyelem mi okbul ért?”
 «A belpoklosnak kedviért,
 Ki Joppa útján ült s esengett,
 Irgalmat kérve s egy kis enyhet!»

S én ekkor ráemlékezém,
 Hogy hajdan, Joppa szűk közén,
 Hol a scirocco, szinte gyujtva,
 Tüzes porát szemembe fujta :

Egy vén belpoklos vesztegelt,
 S mezitlen, lázban esdekelt :
 Hogy a portul izzó a fekélye
 És láza nő a forró szélbe'.

S hogy odaérek, rám tekint :
 «Segits, vagy nem birom e kint!»
 S én fogtam köntösöm s ledobtam ;
 Aztán tovább menék legottan.

Oh szent! a jóság *teljeér'*
 Minő lehet az égi bér,
 Ha lehet, hogy ily parányi részét
 Ily óriás dolognak nézzék !

Jóllaktam ; volt ruhám elég ;
 S ez *egyszer* jót is művelék.
 S alighogy téve volt, feledtem,
 S csaltam, hazudtam mindszünetlen.

De azt a jó magot a menny
 Nem hagyta elpusztúlni, nem!
 Nagyot vétkeztem, meglakoltam :
 S az lent is óv még, a pokolban!

Évenként egyszer — halld, oh szent! —
 Karácsony-himnus hogyha zeng,
 Onnan, hol kárhozottak égnek,
 Jövök közéje hónak, jégnek.

Mi balzsamír nekem e hó!
 Agyamnak ez a csönd mi jó!
 A bélpoklosnak enyhülése
 Nem volt e malasztinak ezredrésze!»

Brandan szemébe köny tolúl,
 Fejét lehajtja jámborúl
 S imát rebeg. S hogy föltekint :
 A jéghegy ím üres megint.

WILLIAM BARNES.

AZ ASSZONY UTÁN.

Mert már nem látom az arcodat
A házba', se fönt, se lent :
Odakünn magános zúgba ülök,
Hol a bükkfák árnya leng ;
Hol a bükkfák árnya leng, szivem,
S nem jártál oldalamon,
S hol sohse vártam a jöttödet,
Mint várom egyre honn.

Mert sokszor elbolygtál velem,
Ha a nap melegen sütött :
Esőbe' járok most odakünn
S ha a fákra ül a köd.
Csepegő lomb közt kószálok el,
Hova nem jöttél sohasem,
S hol nem keresem ma mosolyod,
Mint otthon keresem.

Mert asztalomnál a helyed
Immár üres maradt,
Ebédem közben nékem ott
Keserű minden falat.
Egy vén fa alá a mezőre megyek,
Hol együtt sohse valánk,
S hol úgy mint otthonn, mégse gyötör
Szivemben a fulánk.

Mert már a te édes hangodat
 Nem hallom est-imakor :
 Könyörgök, hadd induljak el
 Oda föl, ahol te lakol ;
 Oda föl, föl, minden lomb fölé,
 Hol azóta van helyed,
 S ahol tudom, most vársz reám,
 Örökre legyek veled !

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ROBERT BRIDGES.

ÁLMOK.

Hosszú a nap ; de jön alkonyat,
S hazatérek, látni galambomat.

Akármi soká odavoltam, ő
Ajtót kinyitni mégse jó.

Se nem szalad le garádicsán —
A szobámban ül csak s vár reám.

S felé sietek, de ő azalatt
Tovább is csöndesen marad.

Hagy ülni megszokott helyemen
És szép arcába tekintenem,

Ahogy ottan hátra vetette fejét,
S mint barna árny omolt haja szét.

És fáj a szemem, ég és sajog,
S mást látni, nézni nem akarok.

S fáradt és zúg fülem is : de hisz ő
Csak olyat beszél, ami jóleső.

És egyre terjed s nő a homály,
De arcán még fényesb lesz a báj.

S a tűzhely előtt, hűs estvelen,
Arany álmát fonja a képzelem . . .

Az est után így ülök itt,
Szürcsölve a szerelem üdveit.

De ha hall kopogást vagy bármi neszt,
Az kedvesemre ráijeszt.

Mihelyt csak idegen közeleg,
Az első zajra : ill' a berek!

S a vendég ámul, hogyha leül :
Miért vagyok annyit *egyedül*?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ROBERT BROWNING.

I. SZERELEM ROMOK KÖZÖTT.

I.

Itt, hol alkony fénye rezdül
Sok-sok mérföldön keresztül,
S álmos birkák hazatérő nyája
Ballag most a félhomályba',
S közbe-közbe, itt-ott fűvet lelve,
Meg-megáll, hogy lelegelje :
Azt beszélik, rég elmúlt időben
Város ragyogott dicsően,
Hogy itt volt a fejedelmi székhely,
S udvarában fényességgel
Trónolt a király, kinek szavára
Béke lett vagy harci lárma.

2.

S im most, bárhol álljak, nincs semerre,
Nincs egyetlen árva cserje,
S a hegylejtőn csak elszórva látszik
Néhol egy tenyérnyi pázsit,
Hol néhány kis ér siet a mélybe
És jut névhez, összeérve.
S hajdan itt nagy várnak állt az orma
S lángként tört az égbe tornya,
S tetején a száz-kapús falaknak,
Miket szinmárványbul raktak,
Elfért tizenkét lovas, ha kellett,
Kényelemben egymás mellett.

3.

Mennyi fűvel van a táj belepve!
 Milyen bujaság a gyepbe!
 Mily csudásan vastag az a szőnyeg,
 Mely alatt, csak sejthetőleg,
 Mélyen rejlik, csöndes nyugalomba',
 Ama régi város romja,
 Ahol egykor buba' és örömbe',
 Zajlott tarka nép özönje!
 Ez fáradt, hogy éljen dicsőségben,
 Az meg, hogy ne érje szégyen,
 S hirnek fényét, szégyen gyalázatját
 Pénzen vették, pénzen adták.

4.

Most mindebből csak egy kis torony van,
 Amely régtől fogva romban.
 Ebkapornak, télizöldnek gazza
 Kúszik rajta a magasba,
 Lent vadhagyma kis bimbója néz szét,
 Áttörvén a kövek részét...
 Pedig róluk szökkent fel a légbe
 E torornak ékessége,
 S itten volt a kocsiverseny-pálya,
 S ottfenn ült a nép királya,
 Deli hölgyek s hősök körülötte,
 A lovakban gyönyörködve.

5.

S míg az est bucsúfényt hint a tájra,
 S a csengő kolompu nyájra,
 Mely a legelőről békességben
 Az akolba hazamégyen,
 És a lejtők, és a víz-erecskék
 Egyre szürkebb színre festvék :

Vágyó szemmel most egy lányka vár rám
 Ama vén toronynak árnyán ;
 S honnan hajdan a királyi szózat
 Serkenté a vágatókat :
 Egy szép szőke tündér áll ma résen,
 S nyugtalan, mi okbul késem?

6.

A király fenn büszkén mérte végig
 Országának messzeségét ;
 Nézett templom-koronázta bérceit,
 Csarnokokból fénylő ércet,
 Útat, hidat, s végül a porondot,
 Hol ezernyi nép szorongott.
 S most egy deli szűz lesz ott helyében,
 Aki szótlan jó elébem,
 Előbb szemmel ölel át csak szendén,
 Karja vállamon pihenvén,
 Aztán jó csak sor pár hosszú csókra,
 Látást, hallást kioltókra.

7.

Milljom katonáját küldögette
 Ez a nép nyugat- s keletre ;
 Hódolattal ünnepelni bálványt,
 Égig rakta fel a márványt,
 S aranyos hadi kocsi ha kellett,
 Nékik ezerszámra tellett . . .
 S most — por annyi szív, mely büszke, nagy volt,
 S annyi, amely jég és fagy volt!
 Így van eltemetve annyi század,
 Amely bűn volt és gyalázat.
 Hír, babér így porlad ideleln —
 Legfőbb jó a szerelem!

II. HOPE¹ EVELIN.

I.

Meghalt a bájos Hope Evelin!
 Űlj mellé, s nézd, mi szép halott!
 Ez az ágya, könyves polca az,
 Ő tépte le azt a gerániumot,
 Mely immár szintén haldokol.
 A szobában minden a régi maradt;
 A zsaluk bezárva, réseik
 Engednek át csak két sugarat.

2.

Tizenhat éves volt csupán,
 S alig sejthette, ki vagyok én.
 Nem is gondolt szerelemre még,
 Egyéb cél vonta, más remény.
 Kötelesség csip-csup gondjai közt
 Majd fáradt, majd pihent kicsit,
 Mig hirtelen intett néki a menny —
 És most kihülten fekszik itt.

3.

Hát késő immár, Hope Evelin?
 Csupa szépet jósolt rólad az ég,
 Mely tiszta- s igaznak alkotott,
 Oh te szellem-, tűz- s harmat-vegyülék!
 S csak mert háromszor idősb vagyok,
 S más úton járom a föld porát:
 Neked nem voltam semmi egyéb,
 Csak embertárs, felebarát?

4.

Nem, nem lehet az! Hisz az isten él,
 Ki teremtni erős, kegyet osztani nagy,
 S ki szerelmet szíthat szerelemér' —
 Neki szólok : vágyam csak te vagy!
 ... Bár lelkem tán még sokszor időz
 Új s új alakban, új tereken,
 Sokat tanul, sokat feled is,
 Mig egy nap az Úr odaád nekem :

5.

De eljön a nap, oh Hope Evelin,
 Melyen értem majd, a földi tanyán
 Mért bolygott vidám szellemed
 És szűzi tested hajdanán?
 Mért volt hajad ámbra? ajkadon
 Gerániumod színe mért viritott?
 S a régi után új lét ha virad,
 Milyen üdvre fogsz vezérleni ott?

Országos Széchenyi Könyvtár

6.

Majd szólok : Éltem azóta sokat,
 Majd bízakodón, majd csüggedőn,
 Sokféle mezben bolygtam át
 Sokféle tájon és időn.
 De bármit elértem : egy, csak egy
 Került el mindig a föld terein :
 Rád vágytam, s most megleltelek —
 Óh, hogy' fogadsz itt, Hope Evelin?

7.

Azóta folyton szerettelek.
 Szivembe' hordtam éj- s napon át
 A te nyílt mosolyod, piros ajkaid,
 S fűrtidnek ífju aranyát ...

És mostan csitt! Fogd ezt a dalt,
 Mit drága kezedbe szoritok :
 Ez titkom. Aludj most. Szellemed
 Majd kél — emlékszik — s érteni fog!

III. A HAMELNI TARKA SÍPOS.

I.

Hameln kicsiny braunschweigi város,
 S a szép Hannoverrel határos ;
 A Weser, mely ott egyre mélyül,
 Épen falát locsolja délről,
 S körüskörül a táj
 Csupa kellem, csupa báj.
 De amikor kezdődik ez a nóta
 (Vagy ötszáz év eltelt azóta)
 Siralom zúgott minden házon át,
 Mert mindütt szörnyű fajzat vert tanyát.

2.

Patkány! Patkány,
 Mely ebet ölban, cicust a padkán
 Halálra mart, hajh! szörnyüképen,
 Gyereket bántott bölcsejében,
 Amennyi sajt volt, mindent összefalt,
 Szakács láttára tepsiket kinyalt,
 Heringes hordót széttört száz darabba,
 Fészket rakott az ünnepi kalapba,
 Megrontott minden asszony-trécselést,
 Minden beszédben nagy-visítva,
 Majd dúrban, majd mollban sivítva,
 Százféle hangon véve részt.

3.

A nép nem birja túrni már e vészt,
 A városház elébe ront,
 S bekiabál : «A bíró sült bolond,

És nemkülönben a kupaktanács.
 Micsoda rengeteg blamázs!
 Szégyen-gyalázat valahányra,
 Hogy hordják azt a prém-szegélyü tógát,
 S kisütni holmi szert a nyavalyánkra
 Még egy se birt, sőt egy se próbált!
 Vén nagyhasúk! azt vélitek, hogy ingyért
 Kapjátok azt a prémes tiszti mundért?
 Urak! szedjétek össze magatok,
 Dolgoztassátok agyatok!
 Ha meg nem ment a bölcs szinedrion,
 Kivetjük innen őket ebrudon ;
 Ha nyugtunk nem lesz, *ők* lakolnak :
 A városházáról pakolnak!»

S hogy ez a lárma jött a tér felül,
 Bíró- s tanácsnak vére hűl!

4.

Sok dikciótól hangzik termők
 Egy óra hosszat ; s végre szól az elnök :
 «Odadnám hermelin-subámat ingyen,
 Csak már lehetne szabadulnom innen,
 Csak már lehetnék száz mérföldnyire!
 Könnyű e hadnak lent üvölnie,
 Hogy törjük a fejünk!... Szegény agyam
 Már szinte sajk, úgy elgyötröm magam!
 Ah uraim! de hát
 Mért nem tud senki mentő ideát?»

Amint így végezett, szívet szakajtón :
 Valaki csendesen kopog az ajtón.
 «Hah, mond a bíró, mi zavarja békénk?
 Vagy csak cipő kaparja künn a gyékényt?
 Ha hallok ilyen patkányféle neszt,
 A szívem mindjárt tiktakozni kezd!»

S hogy ott ül s karja haskóján pihen,
Szétnéz, pislogva, ostobán.
(Mert sohse látszik apró szemiben
Több fény, mint rég kibontott osztrigán —
Kivéve hogyha délben azt találja:
Teknőc-leves került az asztalára.)

5.

«Bujj be!» kiáltja most Hameln ura,
S ime belép egy furcsa figura.
Földet ver a kabátja szárnya,
Fele vörös, fele sárga:
Cingár, szurós tekintetű,
Nézése éles, mint a tű.
Világos fürt omol le vállán,
De mint a bronz, sötét a bőre:
Pihe sincs orcáján, se állán,
S mosolygva lépdegél előre.
Egy lélek sem gyanítja ott,
Mi nemzetségű és mi fajta,
Csak bámulják a hosszú alakot
S hogy mily bohó a gúnya rajta,
Sőt egyik így szólott álmélkodón:
«Ez olyan, ükapám minthogyha vón',
Ki hallva, az Itélet kürtje zendül,
Kibujt hamar a kriptá-csendbűl!»

6.

De az elébök áll és szólni kezd:
«Tanács urak, rám bízhatjátok ezt!
Ami csak féreg él a földtekén,
Elmondhatom, hogy minddel végzek én.
Porban csúszó — vízben úszó,
Lábon járó — szárnyon szálló:
Varázslatommal mind huzom-vonom,
Hogy kénytelen követni a nyomom.

Szakmám kivált az olyan állat,
Amely embernek kár s utálat :
Varangy, vakondok, tavi gyík,
Szeremtül pusztul mindegyik.
Nevem, urak, *«a tarka sípos!»*

S most látták, hogy veres- meg sárga-csíkos
Szalag fityeg a nyakáról alá,
És egy kis síp van kötve rá ;
És látták, hogysmint billegett az újja,
Már szinte vágyva, hogy a szája fújja
A furulyát, mely himbált könnyedén
Ódon szabásu köpenyén.

Aztán folytatta ily szavakba' :
«Úgy nézzetek reám, ágról-szakadtra,
Hogy értem küldött a minap a khán,
Amikor sáska-járás volt nyakán ;
S hogy földjén vámpiroknak hada dúlt,
A Nízám sípom által szabadúlt.
De hát ... ha a patkánnyal birhatok,
És nem hagyok belőle irmagot :
Számíthatok-e majd munkám díjára,
Ezer aranyra?»

S a város birája
S a bölcs tanács örömmel felrivall :
«Jutalmazunk mi ötven annyival!»

7.

A sípos elmegy. Odakinn
Titokzatos mosoly van ajakin :
Őrül neki, hogy hallgatag csövében
Milyen erős varázs van ébren.
Aztán, mint járatos zenész,
Csucсорitott ajkkal sípjára néz,
S villog szeme, kék s zöld szikrákat hányva,
Mint sót ha hintenek a gyertyalángba.

Hármat se fújt a sípba még,
 S már mintha hadsereg morajlanék;
 S lett a morajbul zsongás-bongás,
 Veszett szorongás — tétova rontás,
 Lett mindenünnen nagy patkány-tolongás.

Volt ott kövér — meg ösztövér,
 Volt óriási — s makk-kopáncsnyi,
 Fekete és ezüst-szinű,
 Rézüst-szinű és füst-szinű,
 Elhízott testű zord kalóz,
 És virgonc, ifju martalóc.

Sok hosszú farku, éles bajszu haramia,
 Sok összetartó, tíz-husz főnyi falamia:
 Férf meg nő, és minden pereputty,
 Merre a sípos tart, mind vele fut.

Megy, mendegél, a patkányok pedig
 Szökellő tánclépésbe' követik,
 Míg a folyóhoz érnek — beleesnek
 S mind egy szálíg belevesznek.
 Egyetlenegy van, aki hős
 S kövér, mint Caesar, és erős,
 S ki átuszik a mély vizen
 S a gyászrul menten hírt viszen
 A távoli Patkány-birodalomba,
 Hol, jártas lévén az irodalomba,
 A «*Kommentár*»-ját ő is tollba mondja.
 Mely szólt ekép: «Midőn elkezdte azt a dalt,
 Úgy rémlett énnekem, hogy vágnak friss pacalt,
 Préselnek ízes almabort,
 Ecetbe raknak ugorkát, kaport,
 Egy ember kompót-üveget kidönt,
 Elénkbe önt — halzsír-özönt,
 És kifeszít vajás bödönt.
 És mintha egy hang, folyton távozó,
 Édesb, mint édes hárfaszó,
 Zengné: ,Vigadj, oh patkány-náció!

Csemege-bolt lett az egész világ ;
 Előre mind, ki nyal, ki fal, ki rág —
 Itt a jó früstökök, ebédek, vacsorák!
 ... És ép midőn élém, napként szemembe sütve,
 Egy cukros láda tűnt, feneke már kiütve,
 Alighogy néhány ölnyi messzeségben,
 És szinte invitált : „Oh kezdj ki szépen!” —
 Egyszerre érzem, hogy, nagy ég! —
 A piszkos vízbe pottyának!»

8.

Hamelnnek most minden harangja csendült,
 Csoda, hogy egy pár tornyuk össze nem dült.
 «No, szólt a bíró, népem! rajta, menj hát,
 Fogj hosszú póznát és gerendát,
 Dúld szét a lyukaik — és zárd el utaik!
 Építész, ács kezünkre járjon,
 Hogy hirmondója se legyen e tájon
 A patkány-fajnak!...»

Am egyszerre most
 Látják feltűnni a sipost,
 Ki a piacra lép — és szól ekép :
 «Bíró uram, zokon ne essék,
 De úgy dukálna, hogy elébb
 Ezer arany forintom kifizessék!»

9.

Ezer arany forint !
 A bíró s többi társa mind
 Ijedt és bámész — szemekkel ránéz.
 (Mivelhogy a patkány-viták alatt
 Üressé lett sok boros átalag,
 És tudták, legnagyobbik hordójukba
 Félannyiért is mennyi bordó jutna!)
 E piros-sárga köntösű cigány,
 Ez a csavargó ennyi pénzt kíván!

«Hm, hm», fe elt a bíró, rá morogva,
 S átpislogatva a szenátorokra,
 «Hisz a folyó már minddel végezett —
 Szemünkkel láttuk, mind beléveszett,
 És ami holt, már többé fel nem éled!
 No hát? . . . De föl ne tedd e bölcs tanácsrul,
 Hogy pár kupányi bort sajnálna tőled ;
 Sőt pár garast is adnánk ráadásul.
 De hogy ezer forint legyen a prédád :
 Komolyan hogy' vehetted azt a *tréját* !
 Mostan, hogy tönkre pusztult annyi holmi,
 Csak nem fogunk ily sok pénzt pazarolni!
 Ezer arany! — Adunk majd ötvenet!»

IO.

A sípos arcán néma döbbenet,
 Oszť felkiált : «A mókát hagyjuk el!
 Egyébiránt én várok, hogyha kell.
 Igértem, hogy ma délbe még
 Bagdádnek városába mé'k,
 Hol egy szakács megadja díjamúl
 A leves-porciómat,
 Amért a tűzhelye alúl
 Kiirtám mind a skorpiókat.
Szegényt nem nyúzóok én, — de rajtatok
 Minden petákat én behajtatok,
 S ha dűhbe hoztok, ily rútul kifosztván,
 Másféle nótát fűj nektek sipocskám!»

II.

«Ejh, szólt a bíró, mily kapcáskodás!
 Hát mért jobb nálam egy szakács?
 Buta sípoddal, tarka-barka rongyba,
 Még sértegetsz is, adta vén bolondja!
 Fenyegetődzni mersz? No nézd a léhűtőt!
 Eredj csak és sípolj — sípold ki a tűdőd!»

12.

S az ismét útra kél, és újra látják,
 Szájához mint illeszti síma nádját.
 S alig bocsát ki rajta
 Kilenc-tíz hangot ajka
 (Lágyat, milyennel művész azelőtt
 Sohase rezgeté a levegőt),
 Valami pissen, valami zizzen,
 Valami csörren, valami zörren ;
 Víg bandák futnak nagy-zihálva,
 Egymást lökdösve, taszigálva ;
 Sok kis láb tipeg-topog,
 Facipő kipeg-kopog,
 Sok tenyér — tapsra kél,
 Sok kis ajk — zöngve zajg.
 Mint összeszalad az apró barom
 Ha árpát hintenek az udvaron :
 Úgy fut, csicsereg — százféle gyerek,
 Úgy dül oda, dül — szünettelenül
 Sok szőke fiucska — sok deli fruska,
 S mindnek szeme gyúl — orcája pirúl,
 S ujjongva, kacagva, ütembe rohannak
 Nyomában a bűvös-dallamu hangnak.

13.

A bíró hűledez, s körötte állván
 A többi is mind olyan, mint fabálvány.
 És egy se moccan, egy se mukkan,
 Amint azok szökellnek mámorukban.
 Szemök kíséri csak a futás-lótást,
 Amely zsibongva követi a flótást.
 És izzad a bíró, mint kárpádon,
 És a tanács is szívszorongva látja,
 Hogy az már az út legvégén vagyon,
 S már arra fordul, hol a Weser ágya,
 S már gyermekik előtt ott zúg a sárga hab . . .
 De nem . . . most hirtelen délről nyugatra csap,

Ahol a Koppel-hegynek van a talpa,
 S vele az apró nép is, riadalba'.
 S már könnyebbülve, szólnak ilyenformán :
 «Csak át nem kelhet a hegységnek ormán!
 Zenéjét majd csak abbahagyja itt
 És visszahozza a csapatjait!»

De íme, az a hegy elébe járul,
 Amelyen egy kapú kitárul,
 — Miként ha barlang szája nyilna rajt —
 S beengedi a sípost, be a rajt ;
 S amikor mind a hegy gyomrába jut,
 Láthatlan kéz becsapja a kaput.

Azt mondtam : *mind?* Nem a'. Egyet kivéve,
 Ki sánta volt és nem jött idejébe',
 S ki évek mulva is busúlt, s ha szidták,
 Ekép fejtette meg rossz kedve titkát :
 «Nekem az élet már csupa sohajtás,
 Hogy elhagyott a sok jó régi pajtás!
 Hogy is ne fájna, hogy még itt vagyok,
 S nem látom mindazt, mi *nekik* ragyog,
 S amit a sípos ígért nekem is . . .
 Azt mondta, hogy majd szép vidékre visz,
 Amely Hamelntől csak pár kődobás :
 Hol száz patak lejt, van száz rét, csodás,
 Ahol a rózsa szebb köntösbe búj,
 Hol minden különös, hol minden új,
 Hol a veréb pávánknál ékeesebb,
 Hol dāmavadunkkal is fölér az eb,
 A méh fulánktalan repül a kasba,
 A ló sas-szárnyakon száll a magasba . . .
 És ép, mikor megnyugtatott,
 Hogy béna lábam írhoz juthat ott :
 Egyszerre hah! már a sípot se hallom,
 Ott állok egymagam, kívül a halmon,
 Elhagyva tőlük — s óh én sánta lábam
 Sose fog járni ama szebb világban!»

14.

Hamelnbe, hajh! — nagy most a jaj.
 Sokan idézik — a szentírás igéit:
 Hogy tű fokán tevé könnyebben bújhat át,
 Semmint egy gazdagot az Isten bébocsát!
 Hát persze, a bíró parancsot oszt,
 Hogy menjen hírnök kelet- és nyugatra,
 És aki megtalálja a sipost,
 Ékes szavakkal majd az hívogatja:
 «Kap annyi pénzt, hogy el se bírja terhit,
 Csak hozza vissza már, akiket elvitt!»

Ám végre látják, minden munka meddő,
 S már nem remélik, hogy az újra megjő.
 S elrendelék: «Ezentúl hiteles
 Csak olyan okirat keletje lesz,
 Hol meg van írva pontosan,
 E gyásznak már hány éve s napja van.»
 S emlék okáért azt az útjokat,
 Amelyen aznap elvonúlt a had,
 Ezentúl úgy hítták, hogy *sípos-út*;
 De ott sípos elől becsukják a kapút,
 S ki mégis ott zenél,
 Biz abbul meg nem él.
 Sőt azt se tűrik, hogy az utca csendjét
 Felverje holmi hangos korcsma-vendég. —
 Később a barlang szája mellett
 A város oszlopot emeltet,
 Melyen e bús történet megvagyon.
 S lefestetik az oltár-ablakon,
 Hogy abbul is tudhassa meg a nép,
 Gyerekeik ki lopta el s mikép;
 És máig is ott áll e kép.

Legvégül szóljon arról is a nóta,
 Hogy él Erdélyben egy pár század óta
 Egy faj, mely (szidják bár ezért)
 Sohasem ottani nyelven beszélt,

Tesz-vesz, ruházkodik külföldi módra.
 Szerintök meg van írva egy regében,
 Hogy földalatti tömlőc üregében
 Bolyongtak őseik, míg valahára
 Kiérték Erdély talajára.
 De hogy' jöhettek Braunschweighból idáig —
 Arról hallgatnak krónikáik.

15.

No kis fiam, okulj, és így szegd meg szavad!
 Senkit, s kivált sipost, becsapni nem szabad,
 Akár patkányba' tett, akár egerbe' kárt:
 Amit gyalog ígérsz, lovon is azt megálld!

IV. ÉJI TALÁLKA.

A szürke tenger, a föld barna sávja,
 A halvány félhold, mind lejjebbre szállva,
 S tüzes gyűrűi megrémült haboknak,
 Mik álmukból riadva, felragyognak,
 Amint a csónak az öbölbe menve,
 Bevégzi útját iszapos fövénybe',

Mérföldnyi parti út, tengerszagú,
 Három mezőn túl egy major-kapú,
 Kopogtatás az ablak-üvegen,
 Gyufa kék-fényü sercegése benn —
 S oly halk szavak (félők és boldogok)
 Hogy hallani, két szív hogyan dobog...

V. HERVÉ RIEL.¹

I.

A tengeren, La Hogue-nak szirtje mellett,
 Hatszázkilencvenkettő májusába'
 A franciák s a brittek harcra keltek
 A franciákra rossz végű' tusába'.
 S a hónap végén — rendjük szétkusálva —
 Sietve úsztak nagy hajóik
 A Rance-melléki Saint-Malóig,
 Rémülten, mint delfin-csapat,
 Melynek nyomában cápahad.

2.

A győzők egyre kergetik
 A menekülők sergeit,
 Akiknek élén Damfreville van,
 Egy óriás hajón. Követve ezt,
 Még más huszonkét gálya illan,
 Kisebb, nagyobb, vegyest.
 És Damfreville a révnek jelt adat:
 Segíteni kell a vert hadat!
 «Nyúgodt helyre ki kísér el?
 Gyorsan, gyorsan ki vezérel?
 Vész van itt!
 Sarkon üz a britt!»

3.

S a kikötőnek népe hirtelen
 Mellette, a földélzeten terem;
 És mind nevet: «Ki ámitná magát,
 Hogy ily hajón a Rance-ba juthat át!

¹ Ejtsd Ri-el, nem Ríl. A többi idegen név: Lahóg, Ránsz, Szen-Malo, Damfrvill, Formidábl, Plimmöz, Turvil, Kroazik, Bel-Grév.

Szirt — jobb- és balfelül — hátul s elül,
 Hajótok mindenütt zátonyra ül!
 Egy «Formidable»-t s rajt huszonhat ágyut,
 Azt vélitek, e szűk út béereszt,
 Melyen husz-tonnás is csoda ha átjut
 A legnagyobb dagályban,
 Holott ép most apály van!
 Előremenni? Eh, hagyjátok ezt!
 Míg zátony áll, míg zúg az ár,
 Nem mozdul innen egy hajó se már!»

4.

És íziben gyűlnek tanácsba,
 Kurtán s keserűen vitázva:
 «Nyomunkban ellenink. Bevárjuk,
 Hogy együvé láncolva, mint uszályuk,
 Ami hajónk még megvan épen,
 Plymouthbe hurcoltassék prédaképen?
 Hah, inkább mindent elsüllyesszünk!»
 Ekép szólt Damfreville. «Időt ne vesszünk!
 Hajóink jussanak a partig el,
 És ott repüljön mind a légbe
 Vagy menjen tönkre, izre-porra égve!
 Minek történni kell,
 Hadd menjen végbe!

5.

Hirdesd ki a parancsot!»
 De ily parancs-szó el sohase hangzott.
 Mert ím fölugrik, ím siet oda,
 Ímé közējük törtet — kicsoda?
 Egy kapitány?
 Avagy csak tiszt, kormányos volna tán?
 Nem rangbeli, ki bizvást szólni merhet,
 Főlebbvalói közt ki szót emelhet:

Csak egyszerű bretagne-i tengerész,
 Partmenti csónakos volt a merész.
 Tourville fogadta Croisic-be' fel,
 Neve Hervé Riel.

6.

«Mi tréfa ez, avagy mi ármány? —
 Kiált Riel, közējük állván. —
 Malóiak, megőrülétek-e?
 Csak gyávaság ez? avagy véték-e?
 Nekem gagyogtok szirtről? Éltem itt,
 S a tengerárt is annyit mértem itt,
 Hogy elszámlálom ujjamon, ha kell,
 A nyílt tengertől fogva Gréve-ig,
 A torkolat melletti révig
 Fövénypad hány van s hol sekély a hely!
 Belőletek tán britt arany beszél?
 Hazudtok! — tán mulatság kedveér'?
 Én jártam éj- s napon
 Mindütt e mély habon,
 S bementem a folyóba épen
 S horgonyt vetettem Solidor tövében. —
 Hogy égjenek el a hajók?
 Ez rosszabb vón', mint száz La Hogue!
 Hogy szóm igaz, e nép itt tudja!
 Nagyuraim! van a gályáknak utja!
 Csak hadd vezessek én :
 A legnagyobb hajó földélzetén,
 A «Formidable»-on menjek majd elűll!
 A többi mind mögém kerül,
 S én elviszem majd nagyját, apraját
 Egy biztos, jól ösmertem úton át
 Belle-Gréve-en túlig, Solidórba,
 Hol sergetek majd meg lesz óva.
 S bár egy hajónk is elsülyesszék,
 Vagy gyöngé karcolás is érje testét :
 Ám jó — kiált Hervé Riel —
 Nincs csak egy életem : vegyétek el!»

7.

És Damfreville percet se késik.
 «Kalauzunk te léssz itt —
 Nagysebtiben így válaszolt —
 Csak vedd a kormányt és vezesd a sort,
 De ember, ments meg oszt' hadunk!
 Ti kapitányok, ifjak s vének,
 Hamar helyet a közlegénynek —
 Most ő a mi tengernagyunk!»
 Északról fú a szél, istenek hála.
 Rielnek arca, nézd, mi ragyogó,
 Midőn a legnagyobbik gálya
 A keskeny útra ér, mint gyors kopó,
 És úgy repül, oly könnyedén,
 Mint künn a tenger fölszínén.
 Nézd: szirtek s zátonyok között
 A többi mind utána mén!
 Sziklába egy sem ütközött,
 Se meg nem karcolódott oldala,
 Nem reccsenék egyetlen bordafa.
 Oh nézd, oh nézd —
 Kikerülék a vészt!
 Mind rendbe' van!
 Mind mentve van!
 S hogy ép Riel a «Horgonyt vess!»-t kiáltja:
 Feltűnt a britt — ám hült helyök találta.

8.

És így derű jött a borúra.
 Látják a Gréve-re néző dombokat,
 A szélbe' lengő üde lombokat,
 És vérező szivük föléled újra.
 S megszázszorozza örömük, az angol
 Hogy most a révben föl s alá barangol,
 Fogat csikorgat s görbén nézdelődve
 Ágyúz a levegőbe.

Mi jó a Rance-on most, ahol megónak
 Bástyái Solidórnak!
 S a kapitányok homlokán
 Remény derül a sok kétség után:
 «Hisz ez: pokol után az éden kertje!
 Annak, ki ezt művelte,
 Had' adjon hálát Frankhon és királya!»
 S mind egy torokkal ezt kiáltja:
 Éljen Hervé Riel!

9.

S rákezdte Damfreville: «Barátom!
 Szólnom kell végre, látom,
 Bármily nehéz is szólnom. Tetteid'
 Akármilyen szép szók el nem érhetik!
 Kevésbe múlt, hogy Frankhon napja
 Örökre nem merült a habba!
 Bármit kívánj is, bármit ád:
 Azontul is adósod lesz hazád!
 Hát csak kívánj kedvedre — megkapod,
 Amily igaz, hogy Damfreville vagyok!»

10.

Jókedv sugára röpködött
 Rielnek bajszos ajkai körül,
 S kicsillogott nyílt, kék szemeibe
 Becsületes breton szive.

«Nos hát, ha kell, hogy szóljak okvetetlen:
 Mivel megtettem már, amit tettem,
 Mivel Malótól Croisic
 Csak egy ugrásra feküszik,
 Mivel most kérni s kapni ugyanegy,
 Mivel sok más is a szárazra megy:
 Hát... egy-napi szabadság kéne nékem,
 Meglátogatni feleségem,
 Kit «szép Auróra» néven hínak.»

Ezt kérte csak, s ezt kapta díjnak.

II.

Nevét s a tettét
Rég elfeledték.
És Croisic-ba', melynek hőse,
Ő róla nem beszél egy árva kő se,
És nincs egyetlen bárka orra,
Hová a gazda őt pingálta volna,
Ki nélkül elnyeli az óceán,
Mit Frankhon megmentett a harc után,
Amelyben győzött rajt' a britt.
Párisba menj és járd be sorait
A héroszoknak, akik tarka rendben
Ott díszlegnek sok Louvre-teremben :
Soká, nagyon soká kutathatsz,
Hervé Rielre amig rámutathatsz.

Más bér hián,
Fogadd e verset, daliám.
S e versben éljen újra a hajóhad,
S e versben újra óvjad,
Szerezz megint becsületet hazádnak,
Szeresd megint — «szép Aurorá»-dat!

ELISABETH BARRETT-BROWNING.

NEM ÁLLHAT SENKI ...

Nem állhat senki oldaladon, se feletted —
Magadba' vagy, miként csalogány ha zeng ;
Ha dicsérni vágy, szavam hiába cseng,
Mert nincs, ki lefösthét, amint hogy nincs ki feledhet:
Szivem úgy szeret, édes, hogy csupán szerethet!

Mondd, mért maradjak? Azért, hogy bánatot adjak?
Válladra borulva növeljem terhedet,
Hogy búmon kelljen örökre kesergened?
Ne marassz, ne szeress! Jobb néked lenni szabad-
[nak —
Szivem úgy szeret, édes, hogy magadra hagylak!

WILLIAM CULLEN BRYANT.

I. THANATOPSIS.

Aki szeretve a természetet,
Eltársalg látható formáival,
Ahoz sokféle nyelven szól az is ;
Ha víg, az is víg hangon válaszol,
Beszédesen mosolyg rá s bájosan ;
S részt véve zordon töprengésiben,
Hegyes fulánkjok' észrevétlenül,
Gyöngéden és szelíden lopja el!

Ha néha földre zúzza szellemed'
Ama keserves, végső óra képe ;
S a nagy vivódás, a halottlepel,
A hangtalan homály s a szűk verem
Elborzaszt, hogy szived belé betegszik :
Ki a szabadba menj, halld meg tanát
A természetnek ; mindenütt körüléd,
A föld- s a légből s tenger árjiból
E csöndes hang kél :

— Néhány kurta hét,
És téged többé nem lát ösvenyén
A mindent látó nap. S a hús talaj,
Amelybe sírva teszik testedet,
Nem őrzi meg külsőd, nem őrzi meg
Az óceán sem. Mely táplált, a föld,
Majd visszahív, hogy földdé légy megint.
Elvesztve minden emberi nyomot,
S egyéni létedet : az elemekkel
Fogsz elvegyülni újra s mindörökre.
Testvére léssz a kőnek, mely nem érez,

A renyhe rögnek, melyet durva pór
 Fölszánt a vassal, s aztán rátapos,
 S a tölgyfa is, kinyujtva gyökerét,
 Átfurja hamvad.

Ám azért te nem mégý
 Örök-nyugvó tanyádra egymagad —
 S dicsőebb lakhelyet nem is kívánhatsz!
 A hajdan ősatyáival, a földnek
 Királyival, hatalmasaival,
 A bölcsek, szépek, jók hadával együtt
 S a multak őszült látnokaival
 Közös, dicsó sirboltba' fogsz pihenni.
 A szikla-bordás hegy, mely mint a nap,
 Oly régi, és a völgy, amely alatta
 Némán merengve látszik elterülni,
 A tiszt es erdő, a fenségben ömlő,
 Széles folyó, a zokogó patak,
 Amelytől zöld a rét, s nagy pusztasága
 A mindent befogó, bús óceánnak;
 Csak ünnepélyes díszítése mind
 Az emberek temetkező helyének.
 S az aranyos nap, s bolygó csillagi,
 S az égnek minden gömbje — síri mécs,
 Mely a halálnak gyászos lakhelyére
 Már ezredévek óta hinti fényét.
 S azokhoz mérve, akik lent alusznak.
 Maroknyi nép az, mely a port tapossa!

Oh öltsd a hajnal szárnyát és repülj el
 A sivatagba, vagy tévedj el ott,
 Hol ő s-erdőkbe' zúg az Oregon,
 Nem hallva semmi neszt, csak önmorajját :
 Halottak vannak ott is. Milliók
 Feküdtek ott le végső szenderükre,
 Mióta szállni kezdett az idő ;
 Csak a halál uralg ott, semmi más!
 Így alszol majd te is. Mit bánod azt,
 Ha észre sem veszik, mikor kidőlsz,
 S egy jó barát se látja meg : te *nem* vagy?

Sorsodba' minden élő osztozik.
 A víg tovább kacag majd, hogyha elmégy,
 Tovább sanyarg a gondnak fajzata,
 És mint előbb, aztán is üzi mind
 Fantomjait. De mind elhagyja egyszer
 A vígasságot és a küzködést —
 S melléd vetik meg ágyát mindahánynak.

A korszakoknak végtelen sorában
 Az ifju embert, élte tavaszán,
 A férfiut, ki duzzad az erőtül,
 A hitvest és a lányt, a deres aggot
 A gyermeket, ki elgyügyög, mosolygva,
 Ártatlan bájjal: melléd helyhezik,
 Kik, majd a sor ha rájok is kerül,
 Szintén utánok mennek egytül egyig.

Élj úgy, hogy majd ha megjön a parancs:
 Szegődj az óriási karavánhoz,
 Amely az árnyak országába tart,
 Hol a halálnak csarnokaiban
 Mindenki elfoglalja szűk szobáját:
 Ne úgy menj, mint az ostor-üzte rab
 Megy börtönébe; ámde lépj szilárdul,
 Nem-ingó hittel sírboltod felé,
 Miként ki paplanába burkolódzva
 Ledől álmodni édes álmokat.

II. DAL.

Ne kérdd, botor, hogy mely szakán
 Az évnek int az óra,
 Hol könnyen hajlik ifju lány
 Édes, szerelmi szóra.
 Túlságos gyakran hisznek ők —
 Nincs kérge lány-sziveknek:
 Érzékenyek *mindég* a nők,
Mi volnánk csak hivebbek!

Könyörgj, ha jó a kikelet,
 Ha csattog vig madárdal,
 Ha telve rüggyel a berek,
 A lég meg illatárral.
 Ha kis virágok ezrivel
 Tarkúl a zsenge pázsit,
 Minden szerelmet s bájt lehell :
 Te mondd el vallomásid!

Könyörgj, ha nyáron jó az est,
 S rózsás a mennynek széle,
 Ha tenger csillag fénye rezg
 Patak szökő vizére ;
 Könyörgj, midőn a gallyon át
 Hold fénye hull a gyepre,
 S a nyárnak édes alkonyát
 Mind általérzi keble!

Könyörgj, az erdő szint ha vált
 És búsul őszi mezbe',
 Ha rázza durva szél a fát
 S a galyt elhordja messze.
 Talán megintí őt e kép :
 «Tünik majd ifju bája ;
 Keressen hú szívet elébb —
 A hervadást ne várja!»

Könyörgj, ha zúg a tél szele,
 S ti jó szobába vagytok,
 A kandallónál ülsz vele,
 Hol rózse lángja pattog ;
 Mig künn sikong a vad vihar
 S üvöltnek éji rémek —
 Talán egy lány szerelmi dal
 Édesb leszen fülének!

ROBERT BURNS.

I. JOHN ANDERSON.*

John Anderson, óh öregem, John,
Hogy először láttalak,
Még síma volt a homlokod
Hollószinü fürtid alatt.

De mostan a homlokod redős,
S már ott van a dér fejedén —
Az Isten áldja meg ősz hajad,
John Anderson, óh öregem!

John Anderson, óh öregem, John,
Fel a dombra együtt jövének,
S megértünk rajt', öregem, John,
Annyi víg napot, annyi fényt.

S hogy ím lefelé tipegünk, John,
Kéz most is kézbe' legyen :
Együtt aluszunk el a domb tövén,
John Anderson, óh öregem!

II. MÉG EGY CSÓKOT . . .

Még egy csókot s Isten áldjon!
Mindörökre el kell válnom ;
Bokros bajjal, bús sohajjal,
Gyászban mé'k el, tele jajjal!

* Ejtsd : Dzson Enderszön.

Kit reménye nem hagy cserbe,
Nincsen annak nagy keserve ;
Lám az enyim cserbe hagyott
Éjten éjjel magam vagyok!

Gyenge szívem, nem gyalázlak,
Hogy oly gyorsan megigáztak ;
Ki őt látta, megszerette,
Megszerette, nem feledte.

Ne szerettünk vón' oly nagyon,
Ne szerettünk vón' oly vakon,
Útunk össze ne akadt vón' —
A szívünk meg nem szakadt vón'!

Isten hozzád, óh te deli,
Minden jóval, széppel teli!
Ringasson el béke, jólét,
Vidítson fel majd a jó ég!

Még egy csókot s el kell válnom!
Mindörökre Isten áldjon!
Bokros bajjal, bús sohajjal,
Gyászban mé'k el, tele jajjal!

III. HA OTT FEN ÁLLNÁL . . .

Ha ott fen állnál a hegyen,
Kitéve szélnek, kitéve szélnek :
Köréd csavarva köpenyem',
Megvédenélek, megvédenélek.

Ha balszerencse törne rád,
Édes szerelmem, édes szerelmem :
Nem érzenéd a viharát —
Megóvna mellem, megóvna mellem.

Ha borzadalmas, néptelen
 Vadonban állnék, vadonban állnék :
 Az is, ha ott volnál velem,
 Édenné válnék, édenné válnék.

Enyém ha lenne a föld öve
 És minden trónja, minden trónja :
 A koronám legszebb köve
 Királyném vóna, királyném vóna!

IV. OH AZ ÉN SZERETŐM . . .

Oh az én szeretőm piros virág,
 Nyár feslő rózsaszála ;
 Minthogyha ott, amerre lép,
 Egy édes nóta szállna!

Amilyen szép vagy, angyalom,
 Olyan szerelmes lettem ;
 Szeretlek is addig, angyalom,
 Mig víz lesz a tengerekben.

Mig víz lesz a tengerekbe', te jó,
 S nem olvaszt szirtet a mennybolt,
 Szeretlek addig egyre, te jó,
 Amig fövenyem le nem folyt.

Most áldjon isten, elmegyek ;
 Oh áldjon, ahogy csak áldhat!
 De bár ezer mérföldre legyek,
 Itt termek újra nálad!

V. TÉLI VIHAR.

Nyugat viharja,
 A port kavarva,
 Száguldja bé a mezőt.
 Utána felkél
 A durva felszél
 S csapkodja az ónos esőt.
 Tajtékzva, dörgve,
 Rohan le a völgybe
 A megnőtt bérci patak,
 S ijedten búva
 A biztos odúba
 Lapúlnak honn a vadak.

Ám féljék mások
 A tombolástok,
 Ti zordon téli szelek —
 Ez kedvesb nékem,
 Minthogyha az égen
 Fölcsillan a szép kikelet.
 A vihar zugása
 És lelkem gyásza
 Rokonok — már ah be rég!
 És mintha e fácskák
 És mind e kopárság
 Sorsomhoz illenék.

Tudom, Ég királya,
 Kinek szavára
 Lett nékem gyászos e lét:
 Hogy szenvedésem
 Üdvömré lészen —
 Hiszen Te rendeléd!

Azért csak egyet
 Kivánok kegynek,
 Oh legfőbb Hatalom :
 Ha nincs reményem,
 Örömben élnem,
 Segits lemondanom!

VI. A KÉKSZEMŰ LÁNY.

Rossz útra keltem tegnapelőtt —
 Bal vége lesz bizonyára.
 Mert vészes a nyíl, mit szivembe lőtt
 Egy lány nefelejts-szeme párja.
 Nem a fürt aranya, nem a rózsajk,
 Nem az sebzett halálra,
 Nem liljom keble szülte a bajt —
 Csupán nefelejts-szeme párja.

Ahogy csevegett, ahogy nevetett,
 Megigézve tekinték rája ;
 De az igazi bűnös csak szeme lett,
 Az ő nefelejts-szeme párja.
 Oh tán még meggondolja magát
 És hallgat a bűm szavára . . .
 Ha reményt sem ád, majd halva lát
 Az ő nefelejts-szeme párja!

VII. A SZÍVEM FÁJ.

A szívem fáj — titok kiért ;
 A szívem fáj valakiért.
 Száz téli éjet átvirasztnék
 Azért az egyvalakiért!
 Hej, hej! valakiért!
 Haj, haj! valakiért!
 Be tudnám járni a világot,
 Be én, be én, valakiért!

Szerelmesek jó istene!
Ugy reszketek valakiért!
Oh védj meg minden hű szívet,
S hozd vissza majd — valakiét!
Hej, hej! valakiét!
Haj, haj! valakiét!
Megtenném — oh mit meg ne tennék
Valakiért! valakiért!

VIII. ELHAGYOTTAN.

Hogy' lehet, szép Doon, ma tájad,
Hímesnél is hímesebb?
Kis madár, hogy' zenghet szájad,
Mikor szívem csupa seb?

Lelkem' vérzi vídám füttyöd,
Kis dalos a domb-tetőn :
Fölidézi azt az üdvöt,
Mikor hű volt szeretőm.

Hangos nótád vérzi lelkem —
Látom, párod veled ül!
Én is épigy énekeltem —
Nem ahogy ma — egyedül!

Doon vizének partján járva,
Néztem rózsá-bokrait,
S úgy, ahogy a sok madárka,
Én is párom' dalltam itt.

Tüskés ágrul téptem rózsát,
Meg is kapta egy legény...
Ő a rózsát, de szurósát,
De tövissét kaptam én!

IX. SZÉP HÍMESEK A VIRÁNYOK...

Kar. Szép hímesek a virányok!
Szép hímesek a virányok!
Legédesebb óráimat
Nektek köszönöm, ti lányok!

Hány gond les úton-útfelen!
Nincsen se szerők, se számok!
Fakovát sem érne az életünk
Tinélkületek, ti lányok!

A kapzsiság csak pénzre vágy,
Turkálni szeretne kincsben,
S ha végre pár zsák jut neki,
Már abban öröme sincsen!

Mig én, ha Marimmal ülhetek,
Pár csókot kapva tőle:
Nem bánom, tőlem egész világ
Hadd álljon fejtetőre!

S akik csufoltok ezért, csacsik,
Tinektek fittyet hányok.
Hisz bölcs Salamon csak azért vala bölcs,
Mert kedvire voltak a lányok.

Azt vallja a Természet, hogy a nő
A legszebb földi ajándok:
Mert férfit inas-kézzel csinált,
Csak később jöttek a lányok!

Szép hímesek a virányok!
Szép hímesek a virányok!
Legédesebb óráimat
Nektek köszönöm, ti lányok!

X. BANNOCKBURN.¹

— Bruce Róbert szózata seregéhez. —

Skótok, kik Wallace-szal vérezétek,
Kiknek Bruce már sokszor volt vezértek :
Véres ágy vár rátok e helyen,
Vagy a győzelem!

Itt a nagy nap, most ütött az óra ;
Már az ellen indul támadóra,
Gőgös Edvárd népe lóra kap,
S «rab légy!» dörgi, «rab!»

Ki lesz áruló ma, félre állván?
Ki akar ma elpusztulni gyáván?
Szolgalelek melyőtökben él?
Fusson, aki fél!

De ki a királyra néz s a jogra,
Szabad ember kardját aki fogja
S élni, halni szabadon kíván :
Az jön Bruce után!

Népünk csúfos elnyomás alázza?
Gyermeinket rabbilincs gyalázza?
Nem, bár minden vérünk elapad,
Ő legyen szabad!

Gaz bitorló, el kell buknod itten!
Egy-egy zsarnok hull el minden britben!
Szabadságot ad, ha sujt karunk :
Győzünk vagy halunk!

¹ I. Edvárd angol király (1307—1327) 1314-ben százezer emberrel tört be Skóciába. Robert Bruce (ejtsd : *Brúsz*), a skótok királya, 30 ezer katonával állt vele szembe Bannockburnnél (ejtsd : Benokbörn), teljesen leverte őt és megszabadította Skóciát az angol igtától. — A költemény első sorában említett Wallace (ejtsd : uellisz) skót szabadsághős volt, aki 1297-ben I. Edvárd angol királyt győzte le Stirlingnél.

BYRON.

I. A FÖLD NEM ADHAT . . .

(Stanzák zenére.)

O lacrimarum fons, tenero, sacros
Ducentium ortus ex animo; quater
Felix, in imo qui scatentem
Pectore te, pia Nympha, sensit

Fray.

A föld nem adhat olyan élvét,
Amilyet veszthetünk,
Ha ifju álmaink derűje
Sötét borúba tünt,
Ha nemcsak még redőtlen arcunk
Veszíti el színét,
Hanem a szív gyöngéd virága
Hull ifju korba' szét,

S ki él még üdve tört hajóján,
Bűn zátonyára jut,
Vagy féktelenség óceánján
Nem tudja, hol az út.
A mágnestűje megromolva,
S ha jó is — mitsem ér:
Vitorla híján enyhe révet
Mindhasztalan remél.

Lelkében fagy van — a halálé,
S nincs szánás egy szemer:
Nem tud gondolni más bajára —
Övére sohse *mer.*

A zúzós, dérlelő hidegtől
 A könyje befagyott,
 S ha csillan még a szeme fénye :
 Ott már csak jég ragyog.

Vad éjszakáin, mikbül elszállt
 A régi nyugalom,
 Pattoghat élc beszédes ajkán,
 Kacaghat víg dalon :
 Csak olyan az, minthogyha repkény
 Föd régi várfalat —
 Hol szürkesség és pusztulás van
 Zöld virulás alatt.

Oh érzelem, mit hajdan érzék,
 Volnék, aki valék,
 Oh tudna omlani a könnyem,
 Miképen omlla rég!
 Ami a hűs ital a pusztán,
 Bár sós a csörgetegje :
 Az volna éltem pusztaságán
 A könynek permetegje!

II. HALLGATVA, KÖNYBEN ÚSZVA . . .

Hallgatva, könyben úszva
 És szívszakadva álltam,
 Hogy tőled elbucsúzva
 Pár hosszú évre váltam.
 Hideg volt arcod s halavány.
 A csókod szinte jég —
 Oh már előre tudhatám :
 Ez lesz a vég!

Oly hűsen hullt a harmat
 A bús, ködös határra —
 Ez óra volt a jajnak,
 Mely ért, előfutára.

Az eskü dibdáb volt neked —
 Jó híred veszve rég!
 S előtttem bárki emleget,
 Az arcom ég!

Lélekharang fülemnek,
 Neved ha szóba hozzák,
 S a szívem szenved, szenved —
 Oh mért közelgtem hozzád?
 Sok uj hived nem sejti azt,
 Hogy hajdan mid valék —
 Hogy mily rég várom a vigaszt,
 S nem ád az ég!

Szerelmem mély volt s rejtett,
 Mély s rejtett most a gyászom :
 Hogy szíved mért felejtett,
 S mért kelle hogy hibázzon?
 Ha összehoz veled a lét,
 Búmtól a porba zúzva,
 Miképen állok majd eléd?
 Hallgatva, könyben úszva!

III. KINCS, HÍR, TUDÁS MEG SZERELEM . . . ¹

(Salamon éneke.)

Kincs, hír, tudás meg szerelem
 S ifjú erő volt földi részem ;
 Ó-bortól habzott serlegem,
 Szép nők környeztek, csókra készen ;
 A báj tüzén sütkérezém
 S fenéig ittam a gyönyört ;
 Királyi fény közt érezém,
 Ami nagyot csak ád a föld!

¹ Ez és a következő a «Héber Melódiák»-ból.

Szivem a multon széttekint,
 Keresve, oly napot hogy ért-e,
 Melyért örülne, ha megint
 Előlről kezdődnék az élte?
 Ah nincs, ahol ürmötlen
 Lett vón' egy árva percenet;
 Tündöklött sok dús ékszerem —
 De fölvérezte testemet!

Megbűvöli a zeneszó
 A rét kigyóját, hogy ne marjon;
 De ha szívünkben a kigyó,
 Oh mi segít a vészbe' valjon?
 Hiába szól hozzá a dal,
 A bölcs igék sem űzik el:
 Az egyre mar, mindegyre mar —
 S az árva szívnek tűrni kell!

IV. JEFTA LÁNYA.

Mivel hazánk, Urunk — oh én apám! —
 Engem, leányodat, holtnak kíván,
 Mert fogadalmad volt győzelmed ára:
 Hát sujts le rám — imé keblem kitarva.

Gyászom siralma immár néma lőn,
 Már nem lakom tovább a bérctetőn:
 E szeretett kartól jöhetne bármi,
 Tudom, hogy nem fog az ütése fájni.

S nyugodt lehetsz, apám, tanúm az ég,
 Hogy lányod vére olyan tiszta még,
 Mint vég-áldásod, melyért hagyj könnyörgnöm,
 Mint búcsu-eszmém idelenn a földön.

Bár Sálem szüzei közt mély a gyász,
 Oh hős és bíró, te ne tétovázz;
 A nagy csatát én nyertem meg teérted,
 Immár apám s honom szabadon élhet!

S ha vérem — óh *te* adtad! — földre hullt,
 Ha hangom — *te* szeretted! — elcsitult :
 Állj büszkén lányod emlékével szembe',
 Aki mosolygott a halálba menve.

V. A SÖTÉTSÉG.

Egy álmot láttam, s félig volt csak álom.
 A napnak fénye kialudt s az űrben
 A csillagok sötéten vándoroltak,
 Sugár- meg úttalan. Jég volt a föld,
 S vakon keringett s hold nélkül a légben.
 Jött s ment a regg, de nem hozott napot.
 S az ember elfeledte szenvedélyit,
 Félvén e pusztulást ; a szíve dermedt,
 S világosságot kért önző imában.
 Így tenge, őrtüzeknél, és a trónt,
 Királyi palotát s rozoga viskót,
 S mindent, miben akármilyen lakozott,
 Felperzselt, csak hogy lásson. Falvak égtek
 S az emberek a láng köré tolongtak,
 Még egyszer egymás orcájába nézni.
 És boldog volt, ki ottan élhetett
 Egy vulkán bérce fáklya-tüze mellett.
 Egész világ csak reszkető remény volt.
 Erdőkbe dobtak csóvát — ámde gyorsan
 Hamvadtak azok is ; vén törzsökik
 Recsegve, sisteregve kialudtak,
 S minden fekete volt. S az ember-arc,
 Ha néha rálövellt a szörnyű fény-csík,
 Kisértetesnek látszott. Ez leroskadtt
 És sirt, szemét befödve, míg amaz
 Állat kezébe nyugtatá s mosolygott.
 Más fel s alá rohanva, élegette
 A síri máglyafényt, amíg szemét
 Mint tébolyúlt szegzé a magas égre,
 Mely egy világ halotti leple volt ;
 Majd ismét porba dőlt ádáz szitokkal,
 Üvöltve, csikorítva fogait.

Sok orvmadár, krákogva, rémülettel
 Szállt földre és csapkodta szárnyait ;
 Vadállatok hunyászkodón remegtek,
 Mérges kigyók tekergetek a tömeg közt,
 Sziszegve, s nem harapva ; leütötték
 S megették őket. S tobzódott megint
 A háború, mely percig szünetelt volt.
 Az ember életét vérrel fizette,
 Mindenki félreült, s homályba', zordul
 Habzsolta részét. Tünt a Szeretet :
 Egy eszme élt csak földön : a halál,
 A dicstelen, közel halál. Az Éhség
 Csigázta el mindenki bensejét,
 S rakásra haltak ; és se csont, se hús
 Nem kaphatott sirt ; véznát vézna falt fel :
 Gazdája ellen tört a kutya is,
 Csak egy nem. Híven állott egy tetemnél,
 Elűzve madarat, vadat meg embert,
 Amíg nem vesztek éhen, vagy pedig
 Nem csábította petyhüdt szájukat
 Másféle holt. Ő, ételt nem keresve,
 Szánalmasan nyöszörgött ; végre aztán
 Szörnyűt vonítva, nyalta a kezét,
 Mely nem felelt neki cirógatással
 S fölfordult. Lassan-lassan minden ember
 Éhen veszett. Csak ketten voltak élők,
 Egy óriási városnak lakói,
 Kik egymást gyűlölték. Találkozásnak
 Egy oltár hamvadó parázsa mellett,
 Hová sok szent dolog volt összehordva,
 De nem szent célra. S hűlő, váz kezökkel
 Kapargaták a pislogó zsarátot,
 Amelybe egy kis éltet fujt lehök,
 Hogy egy pár, lángnak csúfolt szikra lobbant.
 S hogy fény derengett, fölveték szemök ;
 Egymásra néztek — láttak, s felsikoltva,
 Meghaltak, egy a más rútsága által,
 Nem tudva, hogy ki volt, kinek az Éhség
 Azt irta homlokára : Ez a Sátán.

A föld üres volt ; a népes, hatalmas —
 Formátlan sárkupac lőn, min se évszak,
 Se fű, se fa, se emberek, se élet ;
 Csupán halál : egy csúf agyag-kaosz.
 Folyók, tavak, meg tengerek pihentek,
 És hallgatag mélyökben zaj se zizzent.
 Gazdátlan rothadoztak a hajók ;
 Letöredeztek a vitorla-rúdak,
 S amint lehulltak, mozdulatlanúl
 Aludtak ott, hol örvény zajga nemrég.
 Halott a hullám, sirban az apály ;
 A hold, vezére, az imént kilobbant ;
 A poshadt légben megbénult a szél,
 S eltűnt a köd. Már nincs reá szorulva
 A vak homály — övé lett a Világ!

VI. PROMETHEUS.

Titán, oh örököltü, aki látva
 A bús halandók szenvedését
 E nyomorú világba',
 Azt gögös gúnnyal sohse nézéd :
 Mondd, mit nyerél szánalmadér' ?
 A néma, mély jaj volt a bér,
 A szirt, a lánc, a keselyű,
 Minden, mi büszke szívnek keserű,
 Titkolt vivódás a halállal,
 Fullasztó kín, mely hangok által
 Csak a magányban tör utat,
 Amely gyanakvó s kémeket kutat,
 Amelynek nincs sohajja,
 Hogy búját még a pusztá lég se hallja.

Titán! megküzdé szenvedésed
 A karral, mely gyötörhetett,
 De meg nem törhetett ;
 És a süket, kényúri végzet
 S az irgalmatlan égi bolt
 S a gyűlölet ura, ki eltiport,

Ki kedvtelésből mondta, hogy «legyen!»,
 Hogy aztán mindent semmivé tegyen :
 Még a halált is megvoná előled.
 Az örök élet átkozott javát
 Te fenkölt szívvel hordozád.
 Zeüsz mást nem csikart ki tőled
 Fenyegetésnél, melytől bánatod
 Megtízszerezve őrá támadott.
 A végzetet előre látád
 S engesztelésül nem tépted le fátylát ;
 És hallgatásod volt ítéleted ;
 S lelkébe' hiu szánás ébredett,
 És nem tarthatva félelmét titokba',
 Villámait remegve hajította.

S amelyért bűnhődél, mi volt a tévely?
 Hogy jó valál ; az ember nyomorát
 Tanoddal enyhítgetni akarád :
 Tudjuk legyőzni az ész fegyverével.
 De bár kudarc a részed :
 Csodás erőd, csodás türeased,
 Kitartó és jármatlan szellemed,
 Amellyel nem birt ellened,
 Habár az ég s a föld szövetkezők,
 Nagy lecke volt nekünk.
 Te min-erőnk jelképezéd,
 Jelképezéd min-végzetünk!
 Egyrészt az ember is mennyből való —
 Egy tiszta érből lett szennyes folyó.
 Az ember is előre tudja,
 Hogy gyászos végü lészen utja,
 Hogy küzködése mind csak jajt szerez,
 Hogy társtalan, bús élte lesz :
 De ellene feszítheti a vésznek —
 Önkeblét! — Minden bajjal szembenézhet,
 Ha lelke nagy, elszánt az akaratja,
 Amely a kint a küzködő teren,
 Miként jutalmat, úgy aratja :
 Amelynek, hogy dacolhat, győzelem,
 Amelynek diadal — a sírverem!

VII. VELENCE.¹

A sóhajoknak hidján andalogtam,
 Hol dús palazzo s börtön² vett körül.
 S láttam, varázs-igéktől alkotottan,
 Hogy' kelt a város a viz mélyiből...
 Egy ezredév bontá ki szárnyait,
 És glória ragyogta bé a múltat,
 Midőn még hódolt népek jártak itt
 S a szárnyas arslánt³ nézve, földre hulltak,
 Velence fényben állt, s szigetjei virultak.

Mint tengeri Cybéle kelt az árból,
 Büszkén, magasra vetve szép fejét.
 Tornyos tiára fénylett homlokáról,
 S mint *úrnő* nézett a vizekre szét.
 Az volt! A hozományt prédákból adta
 Leányinak; a gazdag napkelet
 A gyöngy-esőt ölébe ontogatta;
 Biborba járt; király is büszke lett,
 Ha ünnepélyein ő is kapott helyet.

Ma dal nélkül evez a gondolás —
 Ah nincs, ki Tasso-strófát zengene!⁴
 A palotákon romlás, pusztulás,
 Az úton beh ritkán cseng zene!
 Már vége. Ámde itt maradt a *báj!*
 Ország, művészet múlhat: nincs halála
 A *természeinek*, s hogy mi volt e táj,
 Az tudja még! Itt volt a földnek bálja,
 A vigság lakhelye, Itália karneválja!

¹ «Childe Harold zarándoklása.» IV. ének, 1—15. strófa.

² A «sóhajok hídja» a palazzo ducale-t és az állami börtönöket kapcsolta össze.

³ Velence címere.

⁴ A század elején a gondolasok még szokták énekelni Tasso «Megszabadított Jeruzsálem»-ének egyes strófáit.

Szemünkbe' más varázsa is vagyon,
 Mint nagy neve, és mint a néma árnyak,
 Akik kesergve az elmultakon
 A dőzse-vesztes honban föl- s lejárnak.
 Rialto hidja ha régóta porlad :
 Még fönnen áll Shylock s a Szerecsen
 S Pierre.¹ Ily talpkő ellenáll a kornak,
 Amely ha mindent semmivé teszen,
 Óáltaluk e part — megint népes leszen.

Mivel a költő-szülte alakok
 Nem sárból gyúrvák, s el nem szállnak innen.
 A lét kedvesbnek tetszik általok,
 Vidám derűt gyulasztanak szíveinkben,
 Pótolva azt, mit tőlünk végzetünk
 E földi szolgaságba' megtagad ;
 Elűzik minden gyáva képzetünk,
 S szívünk virága hogyha hervatag,
 Helyén óáltalok száz uj virág fakad.

Közéjük menekül ifjú s öreg ;
 Az, mert remél, ez, mert reménye holt.
 Látásuk már sok könyvet tölte meg —
 Tán azt is, melybe én irom e sort.
 De van való, szebb, mint tündér-rege,
 Van, melynek szebb a színe és alakja,
 Mint a magunk fantasztikus ege ;
 Ez a sok csillagot mind meghaladja,
 Mikkél a másikat a múzsa telerakja.

Láttam vagy álmodám ilyest. De vége.
 Jött mint valóság, elszállt mint egy álom.
 Akármi volt : ma álom. Hisz helyébe
 Tehetnék mást is ; még lehet találnom

¹ Pierre : Otway angol drámaíró «Venice Preserved» c. művének főalakja. A «Szerecsen» természetesen Othelló.

Fantáziámban száz oly alakot,
 Mint hajdanán kerestem s néha leltem —
 De nem! Az ész haragra gyúladott
 A beteg ábránd burjánzása ellen :
 Más képek környezik, más hang szólítja lelkem.

Tanultam nyelveket, s az idegen
 Nem idegennek vőn. Erős kebel
 Nem változik meg új vidékeken!
 Hol embert lel — s ott is, hol sohse lel —
 Az ember új otthont könnyen találhat!
 De mégis . . . ott folyt életem reggele,
 Hol glória születni. Elhagyálak,
 Te szabadok s bölcsek szűz lakhelye,
 S keresni új hazát, elbolygék másfele!

Mégis szerettelek tán. S hűlt porom'
 Ha majdan máshol tennék sírverembe,
 A lelkem viasszállna egykoron,
 (Ha szállhat test nélkül) és honn teremne. —
 Remélem, hogy majd egykor hírem él,
 Honomnak nyelve gondol majd reám.
 De hogyha dőre, mit szivem remél,
 Ha üdvöm párjaként, a glóriám
 Hamar nő s fonnyad el, s a Feledés talán

Kitilt a szentélyből, hol annyi nagyját
 Becsüli meg a nép: jó! azt se bánom!
 Ha a babért nálam magosbna adják,
 A hellen epítáf virassza álmom :
 «Volt, Spárta, ennél sok külömb legényed! . . .»
 Oh nem, nem hajhász részvétet dalom.
 A tüskék bokrát, mik megvérezének,
 Én ültetém, hibás az én karom —
 Tudhattam, ily gyümölcs nőhet csak ily galyon!

Az özvegy Ádria férjét siratja ;
 Nem újul többet évenként a nász ;¹
 Menyasszony-díszét most romolni hagyja,
 A Buccentauro sorsa pusztulás.
 A kő-oroszlán áll, mint hajdan állt,
 De tűnt hatalma gúnyjaként van ott,
 Hová egy császár esdekelní járt,
 Ahol monarchák nézték a nagyot,
 Midőn Velence még aranytul csillogott!

Ahol a *sváb*² kért, most uralg az *osztrák*,
 Ez tombol ott, hol az letérdepelt ;
 Kis tartománnyá süllyedett egy ország,
 Rabláncot csörget, ki jogart emelt!
 A hatalom csúcsán tündökle rá
 A glóriának napsugára — s óh,
 Miként lavína, úgy omlott alá . . .
 Miket művelt a vén, vak Dandoló,
 A nyolcvanas vezér, a Bízanc-romboló!³

A négy nagy bronz-ló csillog egyre még⁴
 Arany-sörénnyel. Ám beváltatott,
 Mit Doria jósolt : megfékezék.
 Velence tíz és három századot
 Szabadon élt ; s most, mint a vízi sás,
 A habban, melyből kelt, találja végét.
 Jobb vón' neki ott lenn a pusztulás,
 S bár veszte árán, óvni büszkeségét,
 Mint meghunyászkodón koldulni ki a békét.

¹ A velencei doge évenként, Mária mennybemenetelének napján, a «Buccentauro» nevű díszhajón kiment a sík tengerre és gyűrűt vetvén a habokba, eljegyezte azt.

² Rótszakállú Frigyes (1177-ben).

³ 1204-ben.

⁴ A szent Márk templomán levő négy bronz-lóra mondta 1379-ben Doria, a génuai hadvezér : «Addig nem lesz a velenceiektől békénk, míg arra a négy fékezetlen lóra nem rakunk féket!»

Csupa dicsőség volt ifjú korában —
 Új Tirus, melynek győztes gúnyneve :
 «Oroszlán-plántáló»¹ száz harc sorában
 Földön s viz-áron ösmertté leve!
 Sok rabja volt — ő sohse hajta másra ;
 Őbenne lelt csak gátat a török!
 Tanúja Kréta, Trója versenytársa,²
 S Lepanto, hol az ozmán megtörött —
 Két fényes, büszke név, melynek hire örök.

Üveg-szoborként, mely a földre hull,
 A meghalt dózsék rég porrá levének ;
 De büszke házuk márvány ormirul
 Lecsillog még nyoma a régi fénynek.
 Széttörve jogaruk, rozsdás a kardjok —
 Hódolt a nép. Hány csillogó terem,
 Hány utca lett üres! Oh már a partok
 Idegen arccal telvék szüntelen —
 Kétségbesés köde leng úton és teren!

VIII. E NAPON VÉGEZTEM BE 36-IK ÉVEMET.³

Missolunghi, 1824 január 24-én.

Melyért már mások szíve nem dobog,
 Ugy kén', szívemnek is hogy nyugta légyen ;
 Mégis, bár viszonzatlanul lobog,
 Csak még had' égjen.

Sárgult levél van már csak ágamon,
 Már nem nő rajta szerelem virága :
 Csak keserűség, gond és fájdalom
 Rút férge rágja.

¹ Pantalone-nak hívják az olasz népszínművek egyik tipikus alakját, a velencei kereskedőt. A szót némelyek ebből származtatták : «Pianta-leone», «oroszlán-plántáló».

² Mert 22 évig állta ki a török ostromot.

³ Byron utolsó költeménye.

A láng, amelytől egyre süttetem,
 Olyan, hogy vándor nem gyujt rajta fáklyát;
 Hinnéd, vulkánt látsz pusztá szigeten,
 S halotti máglyát.

Reményem, búm, kétségem hogyha van,
 Nincsen kivel megosszam — senki sincsen!
 A féltés kínját én hordom magam
 Nehéz bilincsben.

De nem szabad, hogy mostan s e helyen
 A lelkem ily hiú keservbe' sírjon,
 Ahol babér van annyi hős fejen
 És annyi síron.

Im kardok, zászlók, tábor sátrai
 És hellenföldi glória hevithet:
 Oh nem volt szabadabb a spártai,
 Kit pajzsán vittek!

Ébredj! (nem Hellas — az már felriadt!)
 De te, én lelkem! S elfeledve búdat,
 Gondolj rá, élted árja hol fakadt,
 És leld meg útag!

Légy végre úrrá szenvedélyeden,
 Mely mindszünetlen ellenedre támad;
 A nő mosolyát nézd már hidegen,
 S könnyét se bánjad!

Mért élsz, ha gyászolod ifjúkorod?
 Itt szép halál vár minden férfi-lelket.
 Ki hát a harcra! Boldog, aki ott
 Végsőt lehelhet!

Soknak kerül — bár keresetlenül —
 Katona-sír; az legjobb lesz tenéked;
 Tekints körül, s azt válaszd nyughelyül,
 S lelj békességet!

SAMUEL TAYLOR COLERIDGE.

ÉNEK A VÉN TENGERÉSZRŐL.

Hét részben.

Facile credo, plures esse Naturas invisibiles quam visibiles in rerum universitate. Sed horum omnium familiam quis nobis enarrabit? et gradus et cognationes et discrimina et singulorum munera? Quid agunt? quae loca habitant? Harum rerum notitiam semper ambivit ingenium humanum, nunquam attigit. Juvat interea, non diffiteor, quandoque in animo, tamquam in tabula, majoris et melioris mundi imaginem contemplari: ne mens assuefacta hodiernae vitae minutiis se contrahat nimis, et tota subsidat in pusillas cogitationes. Sed veritati interea invigilandum est, modusque servandus, ut certa ab incertis, diem a nocte, distinguamus.

T. Burnet, *Archaeologiae Philosophicae*, p. 68.

ELSŐ RÉSZ.

Három társ közzül az egyiket
Vén matróz tartja fel:
«Te hosszú szakállu, tüzes szemü agg,
Mért állod utam? Mi kell?

Már nyitva a vőlegény kapuja,
S vár engemet, rokonát;
Együtt van a násznép — hallod a zajt?
Már kezdik a nász-lakomát!»

De annak fogja aszott keze:
«Volt — így szól — egy hajó...»
«Ereszd karom el, te vén eszelős!»
Az megteszi, szólva: «Jó!»

De leszegzi merő tekintete,
S a vendég nem mehet el.
Célt ér a matróz : mint a gyerek,
Szavára az úgy figyel.

Leült egy kőre, szembe vele,
Amint az akará,
S a villogó szemü tengerész
Eképen kezdte rá :

«Fölszedte hajónk a horgonyát
És aztán elhaladt
Templom, világító torony
És dombtető alatt.

A nap a tenger árjaiból
Balról szállt fölfele,
Csudaszép, vidám ragyogás után
Jobbunkon tűnve le.

Az útja naponta magasb, a hajónk
Az ekvátort szeli át . . . »
A vendég bosszus — hallani már
Bentről az óboát.

Kilépett már a többi közé
S mint rózsza pirúlt az ara,
S előtte bólogatva megyen
A muzsikuskok kara.

A vendég bosszus — hasztalan!
Nem bir menekülni szegény,
És csüng a villogó szemü agg
Különös történetén :

«De most nagy orkán tör reánk,
Mely szörnyü módra dúl ;
Ránk zúg a vihar bős szárnyaival
És délnek űz vadúl.

És hajladozón, bukdácsolón,
 Ahogy menekül az olyan,
 Kinek sarkában az ellene,
 S nekiszegve fejét rohan :
 Repül a hajónk most dél felé
 A szélvész karmaiban.

És végre jött a hó meg a köd
 S a rettenetes hideg,
 S árboconyi magas, smaragdszínű
 Uszkáló jéghegyek.

S a hóviharba' kísértetesen
 Fénylett a zöldszínű ég,
 S e fényben emberek, állatok
 Formája változék.

Jég volt emitt, jég volt amott,
 Mindütt köröskörül,
 És zúgott, zajlott, felmorajlott,
 Mintha minden összedül.

S most ím egy albatrosz-madár
 Keresett pihenőt a hajón.
 Mi köszöntjük Isten neviben,
 Mint ember hogyha vón'.

És röpködött fejünk körött
 És ette, amit soha még ...
 S egyszerre a jég ketté reped
 S utat enged a nagy hasadék.

És ízibe' kél jó déli szél,
 S velünk jön a madár.
 Játszunk vele, etetjük is,
 S csak hívó szónkra vár.

Az árbocon meg a vásznakon
 Kilenc jó éjjele volt,
 Mig a köd-párákon ezüstösen
 Rezgett keresztül a hold.»

«Az istenért! mi rém kísért?
 Mért állsz, öreg, így előttem?»
 ... «Egyszer csak fogtam íjjamat
 S az albatroszt lelőttem!»

MÁSODIK RÉSZ.

Most jobb felől kél már a nap
 A tenger habjaibul,
 És ködbe borultan ; s balfelől
 Nyugszik le, ha alkonyul.

Még fúj a szél, mit küldöz a dél,
 De nincs már, nincs madár,
 Mely ételt kapni, játszani
 Csak a hívó szóra vár.

És szidtak mindvalamennyien,
 Hogy ebből nagy baj ered.
 ,Megölted, szóltak, a madarat,
 Pedig az hozott szelet!
 Cudar! megölted — hejh pedig
 Az hozta a jó szelet!’

De végre, se ködbe’, se vérszinűn,
 A nap újra az égre jött.
 S most mind kiabál : ,Lám, lám, a madár,
 Az hozta ránk a ködöt!
 Jó volt lelőni a madarat —
 Az hozta ránk a ködöt!’

S fuj a szél, süt a nap, s tajtézkzik a hab,
 S haladunk vigan, szabadon.
 Elsők valánk, kik az óceánt
 Átszeltük e tájakon.

...S a szél ime szünt, a vitorla lecsüng,
 És nagy lesz a bú s a baj ;
 Szólunk, de csupán, hogy a néma vizen
 Hallassék valami zaj.

Az ég tüzes, izzón rezes,
 A nap meg, dél ha volt,
 Vérgőzben állt fejünk fölött,
 S oly aprón, mint a hold.

Álltunk azután, hajh! nap nap után
 Mindég ugyanegy helyen,
 Mint föstött gálya ha volna hajónk
 Egy föstött tengeren.

Víz vett körül mindenfelül,
 De minden deszka repedt ;
 Víz vett körül mindenfelül,
 S száz ajk italér' epedt.

Már rothad a mélység is. Nagy ég!
 Hogy ilyet megértem én!
 Sok nyálkás pára csuszik fel-alá
 A nyálkás víz színén.

Körülöttem most halál-tüzek
 Örvénylő tánca folyt ;
 A víz, miként boszorka-olaj,
 Zöld s kékes lángba' forrt.

És némelyikünk azt álmodá,
 Egy szellem kínoz eként,
 S kilenc csomó mélységbe' jött
 Hó s köd közül mögénk.

A szörnyü szárazság miatt
 Valamennyink ajka zárt ;
 Nem bírtunk szólni, mint akinek
 A korom tüdejére szállt.

És görbén néztek mind reám,
S egyszerre, perc alatt,
Kereszt gyanánt a nyakamra köték
Az albatrosz-madarat.

HARMADIK RÉSZ.

S nehéz idő jött. Pergamen
A szánk, a szemünk üveges.
Nehéz idő! nehéz idő!
A szemünk, amely üveges,
Most, hogy nyugat felé tekint,
Valamit fölfedez.

Előbb úgy látszott, csak kicsi folt,
Azután, hogy holmi köd,
Mely formát kezdett öltetni,
Mikor közelünkbe jött ;

A foltból köd lett, majd egy alak,
Közelebb, közelebb suhanó,
És térült-fordult, elmerült,
Mintha üznél vízi manó.

Ajkunk színe kék, torkunk is ég,
És hang rajt' nem tör elő.
De végre megharapva karom,
Vért szívok és kiabálni birom :
Vitorla, vitorla jó!

Ajkunk színe kék, torkunk is ég,
S ámulva örülnek a szón.
Hál' Isten! ujong minden csoport,
És mintha innék tiszta bort,
Úgy szí levegőt mohón.

,Lám, mondom, már az a gálya nem ing —
Bizton segítők lesznek!
Dagály nincs, szél nincs — mégis ime
Gyönyörűn repül a vízen.'

Nyugat felé csupa láng a hab ;
 Az alkony már leszállt,
 A nap már izzón, szélesen
 Suroлта a láthatárt,
 Mikor újra közénk s a nap közé
 Az a furcsa alak állt.

Mint hogyha rács lett vón' a napon,
 Irgalmas Szűzanyánk!
 S a rács mögül tekintene
 A nap égő arca ránk!

Ah, gondolám — s a szivem dobogott
 Mi gyorsan jő elébem!
 A vitorlái fehérlenek úgy,
 Mint ökörnyál a légben?

Bordái azok, miken átsüt a nap,
 Mint rács rostélyzatán?
 S az a nő van rajta egyedül?
 Avagy mellette más is ül?
 A Halál, mely párja tán?

Az ajka piros, haja sár-arany,
 De a bőre, az fehér,
 A leprásé aminő.
 A Tetszhalál volt az a nő,
 Aki által megfagy a vér.

A sivár hajó mellénk farolt,
 S kockát vetett az a Rém.
 S most hármát füttyent, éleset,
 S kiált : Én nyertem, én!

A nap menekül a csillag elül,
 A homály mindent betölt.
 S a kísértet-gálya a tengeren
 Tovasiklik és süvölt.

Hallgattuk s néztük. S rám a félsz
 Aként csapott le, mint a lidérc.
 Sűrű éjszaka van. A kapitány
 Lámpája mellett áll, s halovány.
 Érezni a harmatot . . .
 És most keleten fölkelt a hold
 S ahol a szarva lehajolt,
 Egy csillag gyúlt ki ott.

S a csillag-üzte hold alatt
 Nincs semmi nyögés, se moraj.
 Csupán a szemével szid valahány,
 Szemével átkoz e raj.

Nincs semmi sohaj, nincs semmi moraj,
 Csak a kétszáz legény,
 El az terül élettelenül
 A hajó födélzetén.

Testükből lelkök el-tovaszáll
 S pokolba vagy égbe leng.
 S lelkök mellettem úgy süvit el,
 Mint íjjam hogyha peng . . .»

NEGYEDIK RÉSZ.

«Rémít a kezed! Csupa csont, csupa bőr!
 Borzasztasz, balga vén!
 Szikár a tested, sárga vagy,
 Mint tengerparti fővény!

Borzaszt a te villogó szemed,
 Borzaszt sovány karod . . .»
 «Ne nézz ijedten engemet —
 Én meg nem haltam ott.

Egyedül szemléltem, egyedül
 A végtelen óceánt,
 S az égnek szentjei közül
 Egyetlenegy se szánt.

Az a sok legény, deli, szép fiúk,
 Körülem holtan hevert,
 S ezernyi nyálkás féreg *élt*,
 S enajkam is *lehelt*!

Ha nézem a rothadó vizet,
 Az is összeborzogat,
 Ha nézem a földézetünk,
 Ott látom a holtakat.

Fölnézek. Mondok, imádkozom.
 Meg is kísérleném,
 De az ima helyett átkot rebegek —
 Szivem száraz s kemény.

Lecsukva tartom a szemem,
 Mely mint a pulzusom üt.
 Az ég meg a víz, a víz meg az ég,
 Mint ólom, úgy rá súlyosodék —
 S a halott nép ott feküdt.

Testök hideg veríték lepi el,
 De nem érzeni semmi szagot.
 Szemök is merően néz reám,
 Mikép azelőtt szokott.

Akit megátkoz egy árva gyerek,
 Mondják, pokolra száll;
 De jaj! iszonyúbbat senkise tud
 Halott szemek átkainál!
 Hét nap, hét éjszaka láttam ezt,
 S mégis került a halál!

És ujra előbukkant a hold
 S ment lassan fölfele;
 S ahogy haladt, az oldalán
 Pár csillag járt vele.

S ahol sugára a vízre hullt,
 Ugy látszott, mint a dér ;
 De hol a hajó árnyéka vonult,
 Borzalmasan egyre ki-kigyult
 A vörösség, mint a vér.

S láttam, hajónknak oldalán
 Hány vízi kigyó nyüzsög ;
 Utjuk fehér meg fénylő sáv volt,
 Fejök kidugták, nézni a távot,
 S kísérteti volt a tűzők.

A hajó árnyékos oldalán
 Csoportjuk ahogy haladt,
 Kéken meg zölden, meg feketén :
 Mögöttük a víznek felületén
 Aranyos barázda maradt.

— Oh boldogok ti! Mi gyönyörűség
 Szétnézni sergeteken!
 Gondoltam, s megáldotta mind
 Kibuggyant szeretetem . . .
 S most megszánt védőszentem is,
 Látván e szeretetemet.

S már tudtam imát is mondani,
 És az albatrosz ime
 Lehullt a nyakamról hirtelen
 S benyelte a víz színe.

ÖTÖDIK RÉSZ.

Oh álom! édes gyönyörűség,
 Melyet mindenki szeret!
 Légy áldva, malasztos Szűzanyám,
 Mert úgy-e te küldted újra rám
 A mennyből e gyógyyszered!

Azt álmodám, hogy a sok veder
 Harmattal telve mind . . .
 Ébredtem : s íme csakugyan
 Esett az eső megint.

Ajkam vizes, torkom hives,
 A ruhám átnedvesedék ;
 Ihattam már álmomban is,
 És ittam egyre még.

Mozgok — s alig érzem a lábaimat,
 Oly könnyűek, oly szabadok.
 Meghaltam-é álmomba' tán,
 Mondok, s szellem vagyok?

S most újra kél a lenge szél,
 S bár tőlem messzire jár,
 Megrázza jól a vásznakat
 Maga a hangja már.

És ím, a magasság elevenül,
 Száz tűz libeg-lobog,
 S föl- és lecikázva szertelenül,
 Táncolnak hátul és elül
 A sápadt csillagok.

És mindig erősb a szél ; suhog
 A vásznunk, mint a sás.
 Egy barna felleg ont esőt,
 A szélin hold-ragyogás.

Szétnyilt a felleg, ám a hold
 Még egyre helyén vala ;
 S most mint a véres víz-zuhatag,
 Egyenest fejünk fölé szakadt
 A villám tűz-vonala.

Még most sem ér a hajóig a szél,
 S az mégis egyre ment ;

A hold s a villám fényinél
Nyöszörg a halott-regement.

Csukott szemekkel, szótlánul
Megmozdul s kél valahány ...
Különös lett vón' álomnak is
Ez a szörnyü látomány.

Munkában a kormányos megint,
Szél nélkül is megyünk.
A fiúk, mint megszokták elébb,
Úgy végzik a dolgukat,
És úgy mozognak, mint a gép ...
Oh szörnyü hajós-csapat!

Öcsém fia mellettem állt,
Keze kezemhez ért;
Ugyanegy kötelet huzott velem,
De árva szót se beszélt ...»

«Vén matróz! megborzaszt meséd!»
«Uram, ne ijedj te meg!
Nem a halottak lelkei voltak,
Mik a testbe visszavándoroltak,
Hanem égi szellemek.

Mert hajnaltájba' kezök pihent,
S odagyültek az árboc elé,
S lágy, édes hangok áradata
Szállt ajkukon kifelé.

A sok édes hang lenn röpköd előbb,
Majd égne szál, s odafönn
Megint lejobb ereszkedik
Együtt avagy külön,

Majd úgy, minthogyha csak egy csalogány
Magába' zengene,

Majd úgy, minthogyha ezernyi madár . . .
Bübajos volt e zene!

Majd úgy szólt, mint egy nagy zenekar,
Majd úgy, mint egy fuvola,
Majd úgy, mint égben énekelő
Szent angyalok kara.

Most csönd lett. Csak a vitorla rezg
És hallat aféle neszt,
Minthogyha egy elrejtett patak
Susog nyáron valahol,
Mely alvó fáknak éjtszaka
Lágy altatót dalol.

És délig, bár szellő se fútt,
Mentünk. A hajó haladt,
S az erő, mely egyre mozgató,
Lenn volt, a víz alatt.

Onnan, hol a hó volt és a köd,
Kilenc csomónyi mélybe' jött
Egy szellem odalent,
S a hajó őáltala ment.

A nap éppen az árbocunk fölött
Állott meg egyenest ;
De mintha lökné valami,
Perc múlva mozogni kezd :
Előre, hátra, nehézkesen,
Dülöngeni, bukni kezd.

Egyszerre ugrik egy nagyot,
Mint a ló ha nekivadúl ;
Énnékem a vér fejembe tolúl
S aléltan összerogyok.

Nem t'om, hogy eszméletlenül
Meddig feküdtem én,

De míglen szunnyadt öntudatom,
Hallotta lelkem, hogy nyugaton
Két hang hatol felém.

«Ez az? A szent keresztre, szólj,»
Az egyik így kiált,
«Az ártatlan madár felé
Ez küldte gonosz nyilát?»

A hó- s a köd-hon szelleme
E madár barátja volt,
S szerette a madár is azt,
Aki által a vére folyt!»

A másik hang méz-édesen
És lágyan így felel:
«Vezekelt ez az ember eddig is,
S ezután is még vezekel!»

S folytatta az első hang:

«De szólj tovább s mondd meg nekem:
Azt is tudod talán,
Mi üzi előre e hajót
És mit tesz az óceán?»

A második hang:

«Miként gazdája előtt a rab,
Úgy fekszik a víz megint,
S hatalmas, csillogó szeme
Föl a hold felé tekint,

Mivel ettől függ az útja csak
S hogy tombol-e vagy pihen.
Lám, mostan a hold mi nyájasan
Néz rá le, milyen szeliden!»

Az első hang:

«De ha csöndes a víz s szellő se fúj,
Mért jár a hajó s hogyan?»

A második hang:

«Aként, hogy nincs előtte lég,
Csupán mögötte van.

De ha ébred a matróz, a hajó
Lassan fog menni már.
Ám most jerünk magasabbra, öcsém, —
Az idő későre jár!»

...Eszméltem. Enyhe volt a lég,
Lassan haladt a gálya.
Az éjszaka csöndes, a hold magasan,
A halottak sorban állva.

Ott álltak a kriptába valók
A hajó födélzetén,
Reám szegezve kövült szemöket,
Villogva, feketén.

Utolsó kínjaik nyomát
Viselik rémségesen ...
S nem birtam nézni máshova,
Magára az égre sem.

De végre megtört a varázs
S nézhettem a tenger-árt;
De alig láttam valamit, szemem
Akármí messze járt.

Ugy voltam, mint ki magános uton
Szorongva, félve halad,
És meg nem fordul percre sem,
Csak mindig előre szalad,
Mert sejti, hogy ellenség üzi,
Ki elérhetné azalatt.

Most hirtelen szelet érzék,
De hang- s mozgástalant,
Melynek nyomán a víz színén
Egy árva redő se suhant.

Lengette hajam, legyezgetett
Mint májusi szél a mezőn,
Az aggodalmaim közé
Fuvallva jólesőn.

Most gyorsan, gyorsan szállt a hajó
És mégis könnyedén,
És édesen susogott a zefír —
De nem érzi más, csak én.

Óh üdvnek álma! Hah, mi van ott?
A világító torony?
A mi templomunk? A mi dombtetőnk?
Ez az én szép otthonom?

S im most a hajó révünkbe fut
És ajkam így könnyörög :
«Ébressz fel most, Uram istenem,
Vagy hadd legyen álmom örök!»

Oly tiszta a rév, mint tükör-üveg,
S oly simák a habok :
Emitt a hold *árnyéka* rezg,
Amott a *fénye* ragyog.

És csillog a szirt, és tündököl
A templom a szirt tetején,
Tornyán pedig a szélkakast
Bevonja ezüsttel a fény.

Fehérre föstik a kikötőt
A sápadt holdsugarak,
S közülök íme kibukkanik
Sok bíbor-leples alak.

Kevéssel a gálya orra előtt
 Lebegtek a víz-szinen . . .
 S most nézem a földézetet —
 Mit láttam, oh istenem!

Még ott feküdt minden halott,
 S a keresztre esküszöm :
 Egy férfi-alak, egy égi szeráf
 Állott mindegyikükön.

És mind, de mind a kezével int —
 Oh mennyei látomány! —
 S ragyogva a part felé tekint
 Csoda-bájolón valahány!

Evezők zaja kél — pilóta kiált
 Nagyvígan «jónapot!»
 Odafordulok a hang felé
 S meglátom a csónakot.

Közelg a pilóta és a fia,
 És a szívem dagad,
 S örömben, óh jó istenem,
 Felejttem a holtakat.

Van vélők még egy harmadik :
 A remete hangja hallatik,
 Aki fönnen zengi a himnusokat,
 Miket erdejébe' költ . . .
 Neki gyónok majd, s lemossa a vért,
 Amely a kezemre ömölt!

HETEDIK RÉSZ.

A remeténk erdőbe' lakott,
 Amely le a tengerig ért.
 Szép nyájasan, szeliden beszélt,
 S ha messziről jött meg valaki,
 Szivesen kérdezte ki.

Hajnalba', délbe', meg este is
 Egy csonka fa-törzsököt
 Használgatott ima-vánkosúl,
 Amelyet zöld moha főd.

És hogy közelegtek, a révkalaúz
 Ezt mondta: «Furcsa nagyon!
 Mely még az imént felénk ragyogott,
 Az a sok fény merre vagyon?»

S a remete szólt: «Nagyon különös!
 S nem jött tőlük felelet!
 Korhadtak a deszkák, vékonyak
 A vitorlák és kötelek,
 S mily szárazak is! Soha-soha
 Nem láttam még ilyet!

Aszott levél-váz úszik így
 Erdőmben, az ér vizében,
 Ha már a repkényt hó fődí el
 S bagoly huhog farkasra, mely éhen
 Önkölykét falja fel!»

S a pilóta kiált: «Milyen ördögi kép!
 Jaj, félek — nézz oda csak!»
 «Sose félj! Csak evez, evez tovább!»
 Biztatja a jámbor agg.

Közelebb jutott a csónakuk,
 S nem mertem szólani sem.
 S midőn szorosan hajónkhoz ért,
 Zaj támadt a vizen.

A mélyben valami zúg, dübörög,
 Ami egyre hangosabb.
 Belénk csap — mostan a rév dörög,
 S hajónk' elnyelte a hab!

A szörnyü dörejtől reszketett
 A tenger és a menny,
 S én, mint aki egy hete vízbe fúlt,
 Hányódtam a fölszinen,
 S midőn eszmélek : ím magamat
 A csónakban lelem.

A hajó örvénye a csónakot
 Lóbálja kegyetlenül,
 Majd csönd lesz, és csak a nagy dörej
 Viszhangzik a domb felül.

Hogy megszólaltam, a rév-kalaúz
 Egyszerre lerogy s elalél,
 A remete ég felé tekint
 S ajkárul ima kél.

Most én evezek. A kis fiú
 Elméje tébolyog ;
 Nagyot kacagva néz reám,
 Szeme vadul forog :
 «A sátán jól tud evezni, szól,
 Hahah! dicső dolog!»

Ott álltam végre a szárazon —
 Haza így érkeztem én!
 Kiszállt utánam a remete is,
 S alig birt járni szegény.

«Gyóntass meg engem, szent öreg!»
 Könyörögtem, «el ne hagyj!»
 Az rám tekint komoran : «Beszélj,
 Ki és miféle vagy?»

És ekkor szörnyü fájdalom
 Támadt egyszerre rám,
 Mely nem szünt, míg nem mondtam el
 Egész históriám.

S azóta sokszor megesik,
 Hogy e kín prédája vagyok,
 S míg el nem mondom bús regém,
 Addig szívem sajog.

Bolyongok, és csudás az erő,
 Amely hangomba' van.
 S mindjárt tudom, ki kénytelen
 Hallgatni, mi történt velem
 És túrni a szavam.

De mi zaj jön onnan a kapuból?
 A násznép víg odaát.
 Ara és nyoszolóleány dalol
 Egy kedves áriát,
 S messzünnen int az estharang :
 Mondj Áve-Máriát!

Jóságos ég! egyedül valék
 A messzi tengeren,
 Olyan magányba', mintha ott
 Isten se vón' jelen :

S most nékem sokkal kedvesebb,
 Mint bármi nász-lakoma,
 Az isten hívőkkel teli,
 Magasztos temploma!

Legszívesebben odamé'k ;
 Legkedvesb nékem a ház,
 Hol férfi, asszony, kisgyerek
 S üde lány-csapat közt térdepelek
 S ajkamról száll a fohász.

Ég áldjon! S tudd meg ; hogy az imád
 Odafönn kedves legyen :
 Szeress te embert s állatot
 Egyforma melegen.

Irgalmat az lel, egyaránt
Ki szeret nagyot s kicsinyt,
Mert mind az Isten alkotá
S egyformán szereti mind!»

S ezzel búcsúzik a tűz-szemű,
Deres szakállu vén,
S a nászvendég is egyszeriben
Megfordul és hazamén.

Úgy jár, miként kin zsibbadás
És kábultság vesz erőt,
S fölkelve másnap, komolyabb
S bölcsebb, mint volt azelőtt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BARRY CORNWALL.

DAL.

Poharam terád emelem, Mari,
Terád emelem, terád ;
Magamban ülök
A korcsma előtt
S haza gondolok s terád.

Ragyogóbb lány tán van elég, Mari,
S van éppen olyan derék ;
Oly szép is akad —
De csak te magad
Vagy édes, mint a tavaszi lég.

Ma bucsúd fülemben csöng, Mari,
Még látom szép szemedben a könnyt ;
Az esti szél
Rólad beszél
S neved szivemben visszazöng.

Csak légy hű, édesem, Mari,
S nem apad szivem hűsége sem.
S ha este jó
A pihenő,
Lélekbe' hozzád érkezem.

WILLIAM COWPER.

JOHN GILPIN MULATSÁGOS TÖRTÉNETE.

I.

John Gilpin ¹ jóhirü férfit volt
S Londonba' kereskedett ;
Mint polgárőri kapitány
Szintén jeleskedett.

Egy szép napon így szólt hitvese :
«Husz éve vagy az uram,
S husz éve foly így az életünk,
Ily szórakozástalan.

Holnap van nász-évfordulónk —
Vigadjunk egy kicsit!
A «Harang»-ba, Edmontonba jerünk,
S fogadjunk bérkocsit.

Lesz hely a magam, három gyerekünk
A hugom s fia részire,
De már te nem férsz benne el,
Te lóháton gyere.»

Szólt John : «Egy asszony van csupán,
Kinek én meghódolok :
Te vagy az! S azért, bármit kívánj,
Azt mondom : «jó dolog».

¹ Ejtsd : Dzson Gilpin.

Vászonkereskedő vagyok
 És nincs hátraslovam,
 De jó barátom, a takács,
 Kisegít, mert néki van.»

És szólt a nő: «Ott drága a bor —
 Tengerpénzt mit fizess?
 Elvisszük a magunk borát,
 Az tiszta és tüzes.»

John Gilpin megcsókolta nejét
 És szívből örült neki,
 Hogy íme, habár mulatni vágy,
 A garast nem dobja ki.

S jó reggel a cséza. Parancs szerint
 Nem a ház elébe jó:
 Ne mondják a szomszédjaik,
 Hogy Gilpin hengegő.

Megállt vagy három házzal odébb
 És beszáll mind a hat,
 És sóvárogva élvezik
 Előre is útjokat.

És pattog az ostor, forg a kerék,
 Csikorogtatván a követ,
 És oly nagy a zaj, a víg zshivaj,
 Hogy egész Cheapside ¹ nevet.

John Gilpin a kölcsön-pejhez állt,
 S a sörénybe kapaszkodott,
 Aztán felült, hogy megy maga is —
 De le is szállt legott.

¹ Ejtsd : Csipszejd (londoni utca neve).

Mivel alighogy a keze
A nyeregkárához ért,
Meglátta, hogy három vevő
Az üzletébe tért.

Leugort hát, mert sajnálta bár,
Hogy így veszítsen időt,
De elveszíteni a garast
Még jobban bántja őt.

Ám még mielőtt az asszonyokat
Kielégítette a bolt,
Jött Betti a lépcsőn és kiabált :
«Jaj, itt hagyták a bort!»

«Szent Isten! szólt John, hozd le hamar,
És bőrvömm is vele,
Mibe, hogyha egzercírozunk,
Spádém dugom bele.»

Hű párja egyszer valahol
Két kőkorsót talált,
S romlástul abban óvta meg
A finom italát.

Most Gilpin a két kancsó fülén
Áthuzta bőr-övét ;
Egy jobbrul lóg, egy balfelül
Egyensúly kedviért.

S tetőtül-talpig hogy ne legyen
Ruháján makula,
Szépen kikefélt vörös köpenyét
Borítja vállaira.

Így oszt' a pejre újlag
Fölmászik John uram,
S a kavicsos úton elkocog
Vigyázva, lassuan.

De midőn jobb útat érez a mén
 Vaspatkós lába alatt,
 Felhorkant s menten ügetni kezd,
 S lötyögteti John uramat.

Ez rászól : «Lassan, csöndesen!»
 De a pej rá nem vet ügyet :
 Hiába már a zablaszár,
 Az vágtat már, nem üget.

S már John a nyereghen egyenesen
 Nem ülhet kedve szerént ;
 A ló nyakára hajol le hát,
 Markolva a sörényt.

De a ló, amellyel soha még
 Nem bántak ily furán,
 Bámult : «Mi csuda-szerzet az,
 Mely így hasal le rám?»

És száguld John, s lerepül fejről
 Paróka és kalap —
 Mikor indult, hajh nem hitte vón',
 Mi fránya dologba kap!

És fujt a szél, s a köpeny lobogott,
 Mint zászló hogyha leng,
 S leszakadt a gomb, lerepedt a zsinór,
 S elvitte a szél a köpenyt.

Most kőkorsóit a bőr-övén
 Jól látta mind a nép :
 Egy jobbrul, egy balrul fityegett,
 Mint zengtem már az elébb.

S lőn eb-vonítás, gyerek-ordítás,
 S az ablak mind kinyílt ;
 Mindenki rikoltott : «rajta csak!»
 Ahogy a torka bírt.

És nagyszerű volt, hogy John, amidőn
A vám közelébe jött,
Hogy' tárta ki rögtön az űr a kapút
A nyargaló előtt.

Lehajtvá gőzölgő fejét
Jó Gilpin így rohan;
S ím, kőbe ütődik a két edény
S egyszerre odavan.

Az útra kifolyt a drága lé,
S óh gyász! beitta a föld,
S füstölt a pej két oldala is,
Hogy a bor rajt végigömölt.

De azért még látták, ott a «súly»,
Átfűzve a bőr-övén,
S mindenki nevette, hogy' fityeg ott
A két törött edény.

Islingtonon át az út porát
Így verte fel a lovas,
S a vidám Edmontonba ért,
Hol csobban a fürge Wash.

És messzire szét freccsenti vizét,
Ahogy belehág a lova,
Minthogyha kirázná szárnyait
Pár fürdő vadliba.

Szép Edmontonban a hű feleség
Már várta sopánkodón,
A «Harang» erkélyén, hogy lován
Mint fest a drága John!

«Hahó! Megállj! Hisz itt a Harang!»
Kiált le a szende nő.
«Már kész az ebéd, s fáradt vagyok!»
«Magam is!» azt mondja ő.

De a lónak egy csöpp kedve se volt,
 Utját bevégzeni ott.
 Gazdája tíz mérfölddel odébb
 A ware-i¹ uton lakott.

Tovább repül miként a nyíl,
 Mit jó íjász lövell —
 És itt dalomnak kész vagyok
 Az első felivel.

II.

John, szussza-fogyottan, kénytelen
 Tovább nyargalni hát,
 Amíg a ló nem éri el
 A takácsnak hajlokát.

Ez ámul a furcsa-ruhás komán —
 Nem látott még ilyet!
 S letevé a pipát, a kapuhoz
 Azonnal elébe siet.

«Mi lelt, kiáltja, az istenért!
 Mondj mindent el szaporán!
 Miért jössz így, kalaptalanúl,
 S mért jössz egyáltalán?»

Volt Johnban egy kis humor is,
 S nem hagyja most se el,
 Ezért a takács kérdésre
 Jókedvün így felel:

«Jöttem, mert így akarta lovad!
 S, pajtás, ha jól tudom,
 Kalapom s parókám majd követ:
 Már mindkettő *uton!*»

¹ Ejtsd: vér.

A takács vidám, hogy ily galibán
John tréfálkozni tud,
És szót se felelve, íziben
A szobájába fut.

S hogy onnan rögtön visszatér,
Parókát hoz s kalapot :
Amaz szép lengő-fürtü volt,
És ez se volt kopott.

S szól, megmutatva, tőle is
Kitellik egy-egy élc :
«A fejem kétakkora, mint a tied,
Hát ebbe jól beleférsz!

De előbb orcádról lekaparom
A sarat, mi ráragadt.
Jer, szállj le, csillapítsd velem
A jó étvágyadat!»

De John : «Mit szólna a világ,
Ha nászom ünnepén
A Harangban ennék hitvesem,
És Ware községben én !»

S lovához fordul s kérleli :
«No most ebédre fel!
A *te* kedvedért jöttél ide,
Oda kedvemért jövel!»

Ah dőre szó s hiábavaló,
Mely újabb bajt csinált,
Mert ekkor egy ott legelő számár
Szörnyű nagyot kiált.

És mintha oroszánt hallana,
Úgy felhorkant a ló,
S miként az előbb, tovavágtatott
A semmirevaló.

S repül John, és repül a kalap,
 S a paróka utána jó;
 Hamarabb elszálltak, mint az előbb,
 Mindegyik annyira bő.

Az urát hogy látja iramlani
 Tüskén meg bokron át,
 Gilpinné asszony előveszen
 Egy ezüstös fél koronát.

És hívja a fickót, akivel
 A Harangba kocsizott:
 «Ez a félkoronás a tiéd, uramat
 Ha épen visszahozod!»

Elnyargal az; s akit keresett,
 Hamar meg is lelé;
 Próbálta is föltartani,
 Kapkodva a zabla felé.

De sajna, bárhogy erőlködik,
 Veritéke hasztalan:
 A ló még inkább nekivadul
 S bőszebben is rohan.

Úgy vágtat Gilpin, mint a szél,
 S a kocsis lova is szilaj,
 Örülve, nincs a háta mögött
 A szokott kerék-robaj.

Hat úri ember az uton
 Nagy-álmélkodva megáll,
 És látva, hogv' űzi Johnt a legény,
 Mindannyia így kiabál:

«Elébe! Csipd meg! Fogd a zshiványt!»
 És mind aki arra haladt,
 Velök orditott, és John után
 Mind többje s többje szaladt.

Most John a vám felé közelít,
S hamar újra nyílik a rács :
A finánc azt hitte mostan is,
Ez verseny-nyargalás.

És John, elsőnek érve célt,
Győző lett csakugyan :
A háza előtt, ahol felült,
Le is szállt boldogan.

S mi most éltessek a királyt,
S John Gilpint, a dicsőt!
S ha újra kinyargal, adja az ég
Láthassuk mink is őt!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EDWARD FITZGERALD.

ÓMÁR KHEJJAM «RUBAIJÁT»-JÁBÓL.¹

Oh jaj, hogy' múlik a tavasz és véle a rózsa pírja,
S ami illatos könyvedbe van, oh ifjuság, beírva!
A csalogány, mely itt dalolt a liget gallyain,
Honnan jött és hová repült, megmondani ki bírja?

*

Egy-két karéj kenyér, árnyék egy-két araszt,
Egy verses könyv, no meg egy-két boros palack,
S mellettem ha dalod cseng át a vadonon:
Nékem a vadon is mily mennyei malaszt!

*

Amelyen csügg szived, a földi szép remény
Elhamvad... Vagy ha tán teljesedésbe mén:
Hajh, akkor is csupán egy órácskát ragyog,
S elovad mint a hó a pusztá fövényén.

*

Egy rongyos karaván-szerá van itt
Az Éj s a Nap alkotja kapuit;
E helyt hány szultán szállt meg cifra díszben,
Kit sorsa órák mulva tovavitt!

¹ A perzsa költőnek e művéből egyes strófákat Fitzgerald egészen szabadon átköltött inkább, mint fordított. Munkája a legnépszerűbb angol verses könyvek egyike lett.

Mondják, oroszlán és gyík fut ma ottan
 Hol Dsemsid trónolt s dúskált jó borokban ;
 Hős Bahramon meg vadszamár tapos —
 És Bahram mégis szendereg nyugodtan.

Hol legszebb rózsák nyíllanak ma sorba',
 Tán egy sah vére ömlött szertefolyva,
 S ahol e jácintok virítanak
 Egy hajdan kedves fő hullt tán a porba.

S a gyepre is, amelynek üde zöldje
 Szegélyzi a viz partját ott a völgybe',
 Gyengéden ülj rá! Ah, nem tudhatod,
 Mi szép ajaktól lett termő a földje!

Tölts hát, oh édes! Ómár serlegébe!
 Se meg nem bánva éljünk hát, se félve!
 Holnap? Hejh, holnap ott lehetek én is,
 Ahol a tegnap hetven századéve!

Lám, kedvesink néhány legjobbját,
 Minőt a kor csak ünnepen ha ád,
 Csak nemrég láttuk kiüríteni kelyhük —
 S egymásután a csöndbe kúsztak át!

Ahol ma mink iszunk, e víg szoba,
 E hely az, honnan ők mentek tova ;
 S nekünk is majd sár-ágyba kell feküdnünk,
 Helyet hogy kapjon — vajjon kicsoda?

Oh hát vigadjunk itten békeségbe',
 Testünknek míg verem lesz menedéke,
 Amelyben porként porban heverünk,
 Melynek se bora, se dala — se vége!

*

Meg se kérdeve, ide löktek — honnan, azt ki tudja?
 Meg se kérdeve dobnak el majd — nem tudod, mi
 Hajtogasd a kancsót hát s feledd el, [sutba?
 Mily galádság, hogy kimérve így van élted utja!

JOHN HAY.

HA MAJD A FIÚK HAZAJÖNNEK.

(Az 1861–5-iki amerikai polgárháborúból.)

Mi boldog, szép idő lesz,
Ha majd a fiúk hazajönnek!
Az a nap milyen dicső lesz,
Ha majd a fiúk hazajönnek!
A vér s a könnyek árja'
Iszonyú históriája
Hogy' fordul glóriára,
Ha majd a fiúk hazajönnek!

A napnak fénye szebb lesz,
Ha majd a fiúk hazajönnek.
Szivünk örömtől repdes,
Ha majd a fiúk hazajönnek.
Kik olyan régen látták
A férjet és a mátkát,
Hogy' ölelgetik, hogy' áldják —
Ha majd a fiúk hazajönnek!

Csapatuk mi büszkén mégyen,
Ha majd a fiúk hazajönnek!
Hogy' cseng daluk át a légen,
Ha majd a fiúk hazajönnek!
Hány penge lészen csorba,
Hány zászló hull a porba,
Hány nem lesz ott a sorba' —
Mire majd a fiúk hazajönnek!

De bár acéljuk roncs lesz,
Mire majd a fiúk hazajönnek,
De bár a ruhájuk rongy lesz,
Mire majd a fiúk hazajönnek:
Majd hirdeti barnult arcok
A fölöttük elviharzott
Sok győzedelmes harcot —
Ha majd a fiúk hazajönnek!

Ah, hogy megyünk ki elébük,
Ha majd a fiúk hazajönnek!
Csókkal borítva képük,
Ha majd a fiúk hazajönnek!
S bár ezredek lefolynak,
Az ő hirök sose fonnyad —
Szívében él az a honnak,
Mire majd a fiúk hazajönnek!

FELICIA HEMANS.

I. A HALÁL ÉVADJA.

A falevél csak egy évszakba' sárgul,
Virágot egyszer fú a szél az ágrul,
Csillag csak egy évszakba' hulldogál —
De minden évszak a tied, Halál!

A *nap* dolognak van csak szánva s gondnak,
Az *esték* víg családi körbe vonnak,
Az *éjnek* adománya pihenés —
Hatalmas Úr, te mindegyikben élsz!

És megvan ideje a röpke dalnak,
Lakmározásnak, gyöngyöző italnak ;
Majd könyv nagyon soron s keserű gyász —
De éles két szemed mindég vigyáz.

Az ifjuság s a bimbó úgy mosolyghat,
Hogy azt hihetnők, bájuk nem foszthat :
Mindegy : a mosolyuk nem hat terád —
Te bé nem várod az érés korát!

A falevél csak egy évszakba' sárgul,
Virágot egyszer fú a szél az ágrul,
A csillag egy évszakba' hulldogál —
De minden évszak a tied, Halál!

A fecske hogy mikor kel vándorutra,
Mikor enyész a hold, mindenki tudja ;
Tudjuk, mi korban szökül a kalász,
De sohse tudjuk, ránk mikor találsz.

Akkor, midőn a tavasz illatárja
Élesztve leng a nyugvó ibolyára?
Avagy ha lábunk holt nárciszt tipor?
Az *egy* évszakba' hal — mi bármikor!

Ott vagy, hol orkán bögve küzd az árral,
S hol édes dallam cseng a légen által;
Ha békés otthonunkba' heverünk,
S világi zajban is — ott vagy velünk!

Ott vagy, hol ernyős-sátrú hús berekbe'
Barát baráttal társalog szeretve,
S hol szól a kürt, hol ellent ellen üld
S a vas sok büszke főt a sirba küld.

A falevél csak egy évszakba' sárgul,
Virágot egyszer fú a szél az ágrul,
Csillag csak egy évszakba' hulldogál —
De minden évszak a tied, Halál!

II. A JOBBIK ORSZÁG.

Egy «jobb országról» szólasz, anyám, azt mondogatva,
Hogy ottan milyen boldog a gyermekek csapatja.
Oh monddjad, merre van hát a ragyogó vidék?
Jerünk, keressük máris! Minek itt sírni még?
Nem ott van, hol a lomb közt narancsok héja sárgul,
Hol apró fénybogárcák röpködnek mirtus-ágrul?
«Nem ott, nem ott, fiam!»

Hát arra van, hol órjas legyező-pálmák nőnek,
Ahol datolyát érlel sugára nyári hőnek?
Vagy csillogó habok közt, szigeten van e hely,
Hol égbe nyúló erdő langy illatot lehel,
Hol tarka-barka képek — megannyi kis szivár-
[vány —
Ragyognak furcsa testű madárcák pici szárnyán?
Nem ott, nem ott, fiam!]

Vagy ott van, messze-messze, valami ős vidéken,
 Ahol arany homok száll minden folyamfenéken?
 Ahol égő sugárral kápráztat a rubint
 És fényt a bánya mélyén a gyémánt köve hint?
 Hol gyöngyök ezre csillog korállal dús habokban?
 Oh az a «jobbik ország», anyuskám, nincs-e ottan?
 «Nincs ott, oh nincs, fiam!

Nem tárult még ki eddig ez ország földi szemnek,
 Vidám zsoltári élők fülébe sohse zengnek!
 Oly csudaszép világot álmodni sem lehet;
 Halál, avagy csak gond is oda be nem mehet;
 Ott hervadás nem éri kelyhét a liliomnak,
 Mert túl az égi felhőn s éjén a síri dombnak —
 Ott nyílik az, fiam!»

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OLIVER WENDELL HOLMES.

I. ÖREGEMBER ÁLMA.

Hol vagy, tavaszom te? Adjatok
Belőle egy árva percet!
Koldús-gyerek inkább vagyok,
Mint ősz-szakállu herceg!

A kor csúf győzelem-jele,
Mit ér a tudás diadémje?
El a bölcseséggel, el vele —
Mit ér troféuma fénye?

Ereim megint hadd forrjanak,
Mint forrtak hajdanába!
Legyen életem vad forgatag,
Csupa szerelem, csupa láva!

Órangyalom mosolyga ezen,
És aztán szólt nyugodtan :
«Ha ezüst hajadhoz ér a kezem,
Vágyad betelik legottan!

De nincs-e, miről ohajtanád,
Maradjon egyre véled,
Ha vissza is jön az ifjuság,
A kívánt napot ha eléred?»

«Oh tiszta, áldott női kebel!
Nincs, nincs tenélküled éden!
... Van egy, akit nem hagyhatok el —
Az én — aranyos — feleségem!»

Az angyal a könyvbe bétékint,
S harmattal írja be tolla :
«Szeretne gyermek lenni megint,
De úgy, hogy férj is volna.»

S más nem jut eszedbe? Szólj, mielőtt
Csudámat végbevitettem!
Nincs semmi más, mi szivedbe nőtt
Leforgott éveidben?»

«Igaz! Hisz van pár gyermekem —
Nehéz vón' *mindtűl* válnom!
Legalább a fiam' hadd meg nekem...
A fiam — meg a két kis lányom!»

A szeráf mosolyogva rám tekint :
«Már ebből nem lesz semmi!
Szeretnél gyermek lenni megint —
S apa is szeretnél lenni?!»

S nevettem és a famíliám'
Fölverte vidám nevetésem —
És tán, hogy ez álmomat megírák,
Sok vén fiu kedvire leszen.

II. SÁRI NÉNI.

Bármit teszek vagy mondok, legottan meg kell
[bánnom,
Mert Sára néni rám szól : «Ez nincsen rendbe, lá-
[nyom!]

Mikor ő fiatal volt (félszázada leszen),
Az isten látja lelkét : nem tett ilyet sosem!

Ah, szavát kén' fogadnom! mondok magamba'
[régén,
De mit tegyek, ha mégis más gusztusom van nékem!
Felét el is felejttem annak, amire int...
No majd ha megöregszem, eszembe jut megint!

Egy-egy fiatalember az utcánkat ha járja
 És olykor föltekint rám, én meg lenézek rája,
 Már Sára néni korhol: «Ez illetlen dolog!»
 S nem nyugszik, ablakomtól míg el nem mozdulok.

Sétálni holdas estén mindig nagyon szerettem.
 De hát magamba' félek — jobb, hogyha járunk
 Karom egy férfiében... így bátorságosabb!^{[ketten,}
 De ha a néni látja, az ember jól kikap!

«A mai lányok, ugymond, el vannak szörnyen
 Hagyom, egy undok férfi kapaszkodják karomba?^{[rontva!}
 Az ő korába illyet nem tett ám úri lány!»
 (Jaj, akkor hát a férfi mind undok volt talán?)

S ha mind egy húron pendült, megkérdem majd
 Hogyan mert udvarolni egy évig a mamának?^{[apámat,}
 Hát ő is oly gonosz volt? ... S ha engem, óh egek!
 Megkér eféle bűnös: mit mondjak, mit tegyek?

Ha Sára nénikémnek ily szent volt híre (s méltán!)
 Az ő nagynénijében egy angyal lelke élt tán!
 Hát még a déd-nagynénje hogy elborzongna, jaj!
 Ha látná, hogy a lánynép ma milyen szörnyű faj!

S ha meg nem rettenek majd a rémes áldozattól
 S megmenteni egy ifjut a biztos kárhozattól,
 Tűröm, hogy vakmerően oltár elé viszen:
 Mit mond majd Sára néni? «Nem tett ilyet sosem!»

THOMAS HOOD.

I. BENDÓFI ÚR SZERELME.

— Egy epikúreus szentimentális visszaemlékezései. —

Tavasza volt, hogy szívem először fellángolt!
Nem tudom a napját a nagy eseménynek,
De tudom: báránnyús édes évadján volt,
Elmúlt ideje a malac-pecsenyének.

Kedves cimborámnál voltam aznap vendég,
Nála búvöltek le amaz égi bájak...
Nem volt ott Zsuzsinál kedvesb leány, szendébb —
S azóta se ettem oly jó libamáját!

Örültem, a gazda hogy melléje ültet,
S láttam, hogy mindenki sorsom' írigyelé...
Hogy' pirúlt, átvéve kezemből a sültet,
S mosolygott, mikor a kacsát nyujtám felé!

Míg én olvadoztam szép szemének lángján,
Három kedvenc étkem — sajna! — körülhordták.
Mindig jobban s jobban megszerettem lánykám,
S fülig voltam, mikor behozták a tortát!

Kimutatva, mim van, csakhamar megkértem:
«Őt veszem el, szóltam, őt avagy soha mást!»
Felajánlám néki vagyonom meg éltem,
S másnap küldtem néki egy pompás ananászt!

«Örömben, bánatban légy osztályos felem!»
 Szóltam, s ő fogadta: követ későn-korán.
 Nem tudom, mely napon jött a paphoz velem,
 De tudom, ujság volt a nyúl a vacsorán.

Elmentünk — nem tudom, milyen tengerpartra,
 Óh de emlékszem, a mézeshetek alatt
 Milyen boldog voltam, őt ölembe tartva,
 Mikor ép tálalták a tengeri halat!

Szép esztendő volt az! Szívem-lelkem áldja
 Minden egyes napját, minden pillanatját!
 Ah milyen olcsó volt az évben a spárga,
 És a cukorborsót szinte ingyen adták!

Hogy repült az idő! Olyan üdv volt részünk,
 Milyenről csak olykor a költő regélhet.
 Egy volt gondolatunk, egy volt az ízlésünk,
 S mindketten imádtuk a mákos metéltet.

Azt hittem, oldalán ér a csöndes aggkor,
 De hajna! egyszer csak itt hagyott a szegény!
 Minden földi múló! — mondtam ezt már akkor,
 Hogy egyszer a macska ellopta kecségem.

Alig egy év múlva gyöngélkedni kezdte;
 Mi lelte, nem tudtuk; de azt hiszem mindég,
 Valami sorvadás lőn szomorú veszte...
 Épen aznap vettem jó kantalup dinnyét!

Kúrálták doktorim, minden szélről védték —
 Hiába! Zsuzsámnak nem ízlett már semmi!
 Ott hagyta tányérján bármi kedves étkét,
 Sőt már a metéltből, abból se birt enni!

Remegtem, reméltem hónapokon által,
 De ő napról-napra fogyott mindszünetlen.
 Egyszer oszt' vívódni kezdett a halállal,
 Ép mikor az első osztrigákat ettem.

Meghalt és itt hagyott kietlen északán,
Megtöltni jajommal az egész világot...
Óh miként éreztem, milyen bús a magány,
Hogy először ettem egyedül a rákot!

Hát még hogy megláttam a papnak kabátját,
S Szent Mihály lovára ráemelték testét...
Odakünn az utcán nagyban kiabálták:
— Ah még most is hallok — «Friss szardína tessék!»
(Szabad fordítás.)

II. ÜNNEPI ÓDA FIAMHOZ.

Te boldog kis manóm, te fürge, könnyed!
(Sirtál megint? hadd csókolom le könnyed'!)
Apád tebenned bírja képmását!
(Ne dugd füledbe azt a kását).
Oh te vidám mosoly!
Te, aki gondtalan ugrándozol,
Kit semmi bűn még bé nem szennyezett —
(Egy tű van nála, s észre sem veszed?)

Te pajkos gézengúz, te kis botor,
Kopott csákódba' ki cifrálkodol,
Dalos madárcám! (Ajtót csukjatok,
Mindjárt kifut s a lépcsőn lepotyog!)

Te éltem öröme, reménye!
(Jaj, lelkem, meggyul a köténye!)

Te napjaimnak derüje,
Te Hímen-lánca legszebb gyűrűje,
Te szüleid bálványa — (ördögadta,
A tentát könyveim közé folyatta!)

Te földi khérub, ki beillenél
Tündér-csapatba, mely hold fényinél
Ernyős berekbe' röpke táncát járja —
(Már meg kutyámnak farkát ráncigálja!)

Kolibri-ember, aki a világban
Mézet lel mindegyik virágban,

Ki vígan éldegélve
 Az ifjukornak édenébe,
 Nem tudja még, hogy mi a korlát —
 (Zsupsz! Mondtam úgy-e, betöri az orrát!)
 Te büszkeségem, nézz apádra!

(No most a tükröt zúzza be a nádja!)
 Te szűz aranypénz, tiszta, szép,
 Mit a természet mostan gyárta ép' —
 (Ne kancsalíts!) Oh gerlicém!
 (Ne bántsd a korsót — elverlek biz én!)
 Te Hímen-fészkünk kis fiókja, jöszte —
 (No most meg uj nadrágját tépi össze!)
 Magadba zársz te minden emberit,
 Habár kicsinyben — (Most egy kést kerit!!)

Hajnal színébe' fürdő szép virág!
 (No nézd a lurkót! Az asztalra hág!)
 Te irigylésre méltó kis királyom,
 Kit nem rémítenek a szemhatáron
 Se fellegek, se fergeteg:
 Csak játsszál, légy vidám,
 Mulass, én Jancsikám!
 Labdázz csak! Nyargalj a fa-pálcikán!
 (A gyomra fáj — hát hogyne? hét kalács!)
 Zajongj, vidúljon lármádtól a ház!

Mókázz, kacagj, kis ördögöcske,
 Ugrálj miként a szöcske —
 (Hah! olló van kezében:
 A szoknyád szélit vágja éppen!)
 Te feshő bimbó! (Menj, szivem,
 Töröld meg orrát íziben!)
 Te balzsamot lehellő,
 Űdítő nyári szellő —
 (Ne hozz ki sodromból, te rossz gyerek!)
 Mint csillag fényes; friss, minő a regg —
 (Az ablak nyitva van: kiesel itt!)
 Mint sólyom, bátor, mint galamb, szelid —
 (Jaj nem marad meg, adta léhűtője!
 Vezesd ki, nem bírok dolgozni tőle!)

III. HALOTTAS ÁGYON.

Lehelletét virasztók ágya mellett ;
Oly halkan, lassan, oly gyöngén lehellett,
Mintha az élet már a kűszöbön,
És még haboz s még vissza-visszajön.

Halkan beszéltünk s jártunk a szobámba',
Minden erőnket arr' az egyre szánva,
Hogy amely immár közelébe állt,
Feltartóztassuk mégis a halált.

Csalódtunk, mikor megrémült a lelkünk,
Csalódtunk, mikor uj reményt növeltünk :
Mikor aludt, szívünk azt hitte : holt,
S azt hittük, alszik, mikor halva volt.

Mert amidőn kezdett viradni végül
S hideg eső csurgott az ólmos égről :
Szemét lehunyta, s nem olyan vala,
Mint nekünk többieknek, hajnala!

Országos Széchényi Könyvtár

LEIGH HUNT.

I. ABÚ BEN ADHEM.

Abú ben Adhem — légyen dús a magva! —
Nyugodt álmából egyszer felriadva,
Termébe', mely holdfénytől csillogott,
Mint kelyhét bontó szúzi liljomot,
Egy angyalt látott írni arany-könyvbe.
Abút felbátorítá lelke csöndje,
S kérde: «Mit írsz?» Az égi jelenés,
Fejét felütve, kegyel rája néz,
S lágy, édes hangon szól: «Az embereknek
Írom nevét, kik *egy* Istent szeretnek!»
«Enyémet is felírtad?» S szól az angyal:
«Nem!» S az derülten, ámbár halkabb hanggal,
Így szóla: «Legalább azt írd be hát:
Szeretem *embertársaim* faját!»

S az ír s elszáll. S a másik éjjelen
Sugár-özönben újra megjelen
S azok nevét, kiket az Úr megáldott,
Mutatja. S ím — legfönt Ben Adhem állott.

II. DSÁFÁR.

Dsáfárt, a Barmakída nagyvezírt,
Ki segített, kin csak segitni bírt,
Kivégezzék, bár nem volt semmi bűne.
S Hárún kalífa, félni sohse szűnve,
Hogy népe — jó és rossz egyféleképen —
Majd megbotránkozik ítéletében,
Elrendelé, hogy vesszen a bitón,
Kinek Dsáfárról szólni mersze vón'.

S egész Arábiában s Perzsiában
 Mindenfelé csak dermedt némaság van.
 Csak egy beszél: Mundir mutatja csak,
 Hogy hálás szívek meg nem inganak;
 Haragja, búa semmi mást se néz,
 Csak azt, hogy nagy szívének enyhülés,
 Ha napról-napra odaáll a térre,
 Ahol Dsáfárnak törtek életére,
 S a gyáva nép előtt elmondja fennen,
 Dsáfárnak mit köszönnek valamennyen.

«Hozzátok őt élém!» — szól a Nagyúr.
 Már hozzák. Az reátekint vadúl
 S megkötteti. «Óh, kedves kötelek,
 Kiált az agg, szívből köszöntelek!
 Dsáfár leoldta fájóbb kötelékem:
 Azt, melynek neve inség, neve szégyen!
 Szemem a vígság könnyje lepte el,
 Hogy láttam, ő gyengéden fölemel
 S magával egyenrangunak tekint!
 Óh, hogy bírnám ezt meghálálni mind?!»

Belátja Hárun, hogy oda se néznek
 Ily szívek bármi zordon büntetésnek,
 S mosolyg, ahogy a legfőbb Hatalom
 Szokott mosolygni kisebb nagyuron.
 «Mehetsz — mond — vén bolond. Isten veled.
 De azért nem másúl a rendelet!
 S mert szíved ajándékkal szembe' gyöngéd,
 Fogd a tatár khán legszebb drágagyöngyét
 S becsüld meg azt is, ki ezt adja át!»

«Ajándék — szól az — amit Hárun ád?»
 És égnek tartja, mintha odafönn
 Szeme keresné Dsáfár csillagát:
 «Dsáfár! — szól — ezt is néked köszönöm!»

RUDYARD KIPLING.

ÚT AZ ERDŐN ÁT.

Az erdőn át elzárták az utat
Száz évvel ezelőtt.
Eső meg szélvész tönkretette rég
S ma a járókelőt
Nem inti semmi, hogy út volt e helyt,
Mikor erdő sem állt :
Út, melyre a kökörcsin s a bozót
Borítanak vad homályt.
Csupán az erdész, csak az tudja még,
Hogy ahová vadgerle bútt
S hol itt-ott borz-tanya keletkezék,
Az erdőn át vitt egyszer út.

De aki csöndes nyári alkonyon
A mély erdőbe lép,
Mikor hűvösb a tó s nőstényinek
Sipol a vidra-nép
(Nem félnek embertől, hisz az ide
Nagyritkán hogyha jön!)
Az lódobajt hall, szoknya-suhogást
A harmatos fűvön,
Mint hogyha ketten szelnék bizton át
Az erdei borút,
Ketten, kik ösmerik a fák sorát,
Amik közt vitt az út...

Pedig az erdőn átal nincs ma út!

CHARLES LAMB.

A MEGHITT RÉGI ARCOK.

Kis iskolás koromba' hajdanán,
Volt sok barátom, játszó pajtikám ...
Eltűntek mind, a meghitt régi arcok!

Víg kancsó mellett, cimborák körében
Mint ifjú ember sokszor voltam ébren ...
Eltűntek mind, a meghitt régi arcok!

Egy lányt szerettem — másnak párja rég,
Az ajtaja előtttem zárva rég ...
Eltűntek mind, a meghitt kedves arcok!

S volt egy barátom, én meg háladatlan
A legjobb szívtől balgán elszakadtam —
S most hjába várok meghitt régi arcot!

Öregem! szinte testvérem ki lettél,
Miért velem egy házban nem születél,
Hogy együtt hívánk sok-sok régi arcot!

S elmondanók: Ez elment, az halott,
Amarrul hír sincs — de mind elhagyott ...
Eltűntek mind, a meghitt régi arcok!

MRS. LACOSTE.

TÁBORI KÓRHÁZBAN.

A fehér csarnokba, melyben a holtak,
Melyben a haldoklók testei voltak,
Behozták — öt golyó sebezte meg —
Fiatal kedvencét Valakinek;
Fiatal kedvencét, ki hős volt harcán,
S megőrzé porlepte, fehérült arcán,
Melyet már ma este a sír fogad,
A gyöngéd, gyermeki vonásokat.

Aranyos fürtei kusza csomóban
Takarják homlokát, min szüzi hó van;
Szép, finom ajkai szintelenek!
Haldokol kedvence Valakinek!
Mik oda borultak szemöldökére,
Hajának gyűrűit simítsuk félre,
Keresztbe karjait . . . óh már hideg —
Meghalt a kedvence Valakinek!

Valaki kedviért csókoljuk képen,
Halkan egy fohászt is mondjunk el szépen,
Egyikünk hajfürtjét őrizze meg —
Gyönyöre volt e haj Valakinek.
Valaki két keze sokszor járt rajta;
Talán az anyjának illette ajka,
Tán húga lehelte csókját reá,
Amikor szeretve átkarolá.

Ki tudja ezt? Senki, csak az ég atyja!
 Valaki a szívét őneki adta,
 Valaki, hogy elment, megsirató,
 Valaki, majd várja, várja soká ;
 Valaki, szüntelen nevét rebegve,
 Imádság szárnyain küldi egekbe,
 Valaki csókjának a nyoma tán
 Itt van még arcain s a homlokán.

Valaki virrasztva égbe tekint,
 Úgy vágnék látni és ölelni megint . . .
 S ő itt van s szemére az éj leszállt,
 S ő itt van s az ajka örökre zárt.
 Oh jertek, vigyük el a sír ölébe,
 Ejtsünk pár könnyet is halma fölébe,
 Hol majd e bús szavak sötétlenek :
«Itt pihen kedvence Valakinek».

WALTER SAVAGE LANDOR.

I. A YACHT.

Ez árbocos, mely végre most pihen,
Erős bordákkal rengett a vizen.
Nem bánta sohse, bármi szél fuvall :
Ő útra kész volt vitorláival.
Most itt hever tunyán, feledve már,
Alatta hogy' tajtékozott az ár.
Pedig még jól emlékszem, hajdanán
Hogy' bokkrétázta föl sok szép leány
Az elejét meg a földélzetét,
S hogy' csengett itt kacaj meg víg beszéd!
Ezer meséje vón' kalandjiról,
De titoktartó és semmitse szól . . .
Jer közelébb, szívem szerelmese :
Számodra lessz itt mégis egy mese!

II. VISSZAADOTT AJÁNDÉKOK.

A szegény lányhoz, aki zokogott,
Az anyja szólt : «Add vissza hát legott
Mindazt, mit az az úr adott tenéked,
Akárhogy fájlald ezt a veszteséget!»
«Megtettem máris», válaszolt a lány,
«Ezen ne töprenkedjél, éd's anyám!»
Anya. Mindent? Egész bizonyos vagy-e benne?
Sorold föl — hisz rövid a lista, nemde?
Lány. Medaljon, egy pár keztyű . . .
Anya. Mondd no, bátran!
Lány. Az egyik keztyüt sehol nem találtam . . .

Anya. Nem baj. S mi volt még? A sokféle lom —
Azt már mind visszaadtad, angyalom?

Lány. Mind, mind, anyám!

Anya. Nem tartasz vissza mitsem?

Lány. Odadtam mindent, isten úgy segítsen!

Anya. Minden kis apróságot is?

Lány. Igen.

Anya. S könnyű lélekkel?

Lány. Fájt bizony szívem,

Mikor odadtam. Jaj, most is sirok,

Hogy a könnyemtől látni sem bírok!

Oh visszaadtam milljom drága szócskát,

És egytül-egyig valamennyi csókját!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HENRY WADSWORTH LONGFELLOW.

I. A NAP LETELT.

A nap letelt, s homály jön
Az éjnek szárnyairul,
Mint sasmadár ha száll fönn
S egy tolla földre hull.

Pislog sok messzi fénypont
Esőn át meg ködön,
S a szomoruság élém ront,
Hiába küzködöm.

Nem kín, de sovárgás-féle,
Ami szinte gúzsba köt,
Mi a gondnak csak testvére,
Mint essőé a köd.

Jer s holmi verset mondj hát,
Szív-sugta, egyszerű dalt,
Mely elúzi a napnak gondját,
El a gyászt, mely fogva tart.

De ne keresd művébe'
A régi nagyoknak ám,
Kiknek átdöng távoli lépte
Az időknék csarnokán.

Szavuk hadi kürtkép harsan,
Amelytül eszembe forog
Az a sok seb az élet-harcban . . .
S én most pihenőt akarok.

Kisebb dalost hozz nékem,
Kibe' ritmus úgy fakad,
Mint zápor nyári égen,
Mint szembe' könnypatak,

Ki ölen a nyugtalan éjnek
És nyugós nappalon át
Lelkébe' csudás zenének
Hallgatja dallamát.

Csitúl a gond, az ádáz,
Ily nóta hallatán ;
Úgy hat, miként az áldás
A könnyörgés után.

Könyvedbül ily dalt olvass,
Mely csöndes, áhitatos,
S hangoddal új bájt olvassz
A költő bájaihoz.

S ha az égen e muzsika száll át :
A gond, mely gyötri agyam,
Mint vándor arab, szedi sátrát
És nesztelen elsuhan . . .

II. RABBI BEN LÉVI.

Rabbi ben Lévi, szombat estvelén
Hogy fennakadt az Írás e helyén :
«Ki arcom látja, élve nem marad»,
Buzgóan arra kérte az Urat,
Hogy ő, mint Isten jámbor, hű fia,
Hadd lássa, s mégse kelljen halnia.

E percben árnyék szállt a könyv elé.
Ő gyenge, agg szemét fölemelé,
És íme, a halálnak angyala
Mezitlen karddal, ottan áll vala.
A rabbi mindig minden bűnt került,
De mostan mégis borzadt s vére hült.

Reszketve kérde, hogy mi hozta őt.
S az angyal így szólt: «Már letelt időd :
Meghalsz. De hogyha bármi vágy melenget,
Csak mondd el ; Isten azt betöltnöm enged!»

S a rabbi szólott : «Látni vágy szivem,
Hol lesz helyem az éden kertjiben?»
«Jőjj s nézd meg, szól az ; keljünk nyomban utra!»
Rabbi ben Lévi szent könyvét becsukja
S fölvetve ősz fejét így esdekel :
«Add nékem kardod — most az úgy se kell ;
Én félek, hogy fejemre ejtheted!»

Amaz mosolygott s rögtön engedett.
S az égi várba röpíté fel őt,
S egy falra állitá. Lenézve onnan
A rabbi látta most maga előtt,
Hová kerül majd a paradicsomban.

De íme ugrik egyet hirtelen
S kardostul lent áll ama szent helyen,
S egy ott nem ösmert bajnak a lehet
— Neve halál — árasztja szerteszét.
Az angyal künn van s egyre kiabálja :
«Jer vissza!» Ám az nem hajt a szavára :
«Istenre, szól, ki által él hal minden,
Tapot sem mozdulok már többet innen!»

Zúg minden angyal : «Oh te szent Erő,
Nem látod, mit teszen e vakmerő?
Betör az égi honba s esküszik,
Hogy őt e helyről már ki nem üzik!»

És szól az Úr : «Ugyan miért zajongtok?
Rabbi ben Lévi esküt sohse bontott —
Hát hadd maradjon, s jőjjön hát elébem :
Ne kelljen halnia, bár látja képem!»

Hatalmas hangját érti künn az angyal
 És újra beszól, rémült, gyöngé hanggal :
 «Hadd menjek útamon — add fegyverem'!»
 S a rabbi szól : «Az itt marad velem.
 Elég sok jajt szült vészes eszközöd
 Az embereknek magzati között!»

De mostan hallá az Úrnak szavát,
 Mint ég dörejjét : «Gyorsan! Adjad át!»

Fejét a rabbi hódolón lehajtja,
 Aztán az angyalt így szólítja ajka :
 «Esküdj' : nem látja többé földi szem!
 Midőn erőd egy lelket fölviszen,
 Az ember téged s kardodat ne lássa —
 Így teljesüljön az Úr szent hagyása!»

Az esküdött, és újra jár a földön
 De most már láthatatlan jó, hogy öljön.

III. NAPFÉNY ÉS HOLDFÉNY.

Verőfény mellett, tükrén tiszta boltnak,
 Megláttam tegnap délbe' fönt a holdat.
 Világa oly fehér volt, olyan gyenge,
 Helyén papíros-sárkány mintha lengne.

Verőfény mellett, tegnap, szinte délben,
 Egy misztikus dalt olvasgattam épen.
 És úgy hatott rám, mintha ködbe' járnék,
 Elöttem holmi fantom, síri árnyék.

De lassan-lassan a nap láza eltűnt,
 Mint szenvedély, mely odahagyja lelkünk.
 S leszállt az éj falúra, völgyre, dombra
 S mind elringatta néma nyúgalomba.

S a halavány hold immost büszke fénybe
 Mint megdicsőült szellem tűnt élembe ;
 Sugárai az éjszakát bejárák
 S szelíd derűvel tölték meg homályát.

És az a vers is a fülembe csengett,
 Miként zene úgy törte meg a csendet :
 S az éjszaka megérteté velem,
 Mi báj van benn' s mi édes rejtelem!

IV. ESŐS NAP.

Hideg a nap, borús meg zordon,
 Esik s a szél sikongat folyton ;
 Még kúszik inda roskatag falamra
 De a levél hull minden szélrohamra —
 Hideg a nap, borús meg zordon.

Éltem hideg, borús meg zordon,
 Esik s a szél sikongat folyton ;
 Még lelkem öleli a roskadt multat,
 De már remény-galyából egyre hullat,
 S napom hideg, borús meg zordon.

Csitt, én szívem ; ne búslakodj még,
 A köd megett a nap ragyog még,
 Mindenkit érnek, amik téged értek,
 Van bús esője minden földi létnek,
 S van napja, mely borús meg zordon!

V. SZICILIAI RÓBERT KIRÁLY.

Róbert, ki úr a két Szicíliába'
 (Testvére Valmont császár és a pápa)
 Elment, sok főúr- s harcostól kísérve,
 Szent János estjén Úr dicséretére.
 Bibor ruhában, büszke arccal álla
 S figyelt a *magnificat* kardalára.

S im hallja, a sok énekes diák
 Hogyan ismétli e melódiát
 Mindszüntelen : *Deposuit potentes*
De sede et exaltavit humiles.

Ő méltósággal felnéz, széttekint,
 Egy tudós embert közelébe int :
 «Mondd meg, barát, vaj mit jelenthet ez?»
 S az szól : «Hatalmast székiről letesz
 És fölmagasztosít alázatost».
 Róbert király haragra gyúla most :
 «Mi lázadó dal! Jó, hogy ily ígéket
 Csupán a pap s latínul zengicsélget!
 Mert tudja meg az egyház s tudja népem,
 Hogy nincs erő, mely trónomról letépjen!»

S az egyhangú dalok míg zengenek,
 Székébe dől, ásít s elszendereg.
 Éj volt, mikorra fölnyitá szemét.
 Üres a templom, gyertya már nem ég,
 Fény csak pár szent szobor előtt rezeg,
 Hol pislákolnak halvány mécsesek.
 Fölugrik, rémült szemmel nézve széjjel —
 Sehol egy ember, hangtalan az éjjel.
 Tapogatódzva mén a küszöbig,
 S nem nyíl' az ajtó, bárhogy küzködik.
 Dörömböl, vár egy kissé, majd kiáltoz,
 Halandó embert s szenteket megátkoz
 S a szó visszhangja olyan, mintha benne
 A holt papoknak gúnykacajja csengne.

De valahára az egyházfi hallja,
 Fölkél a döngetésre, a zshivajra,
 Lámpát vesz, mindjárt rablókat gyanít,
 S elősietve kérdi : «Ki van itt?»
 Az dühtől fuldokolva, felkiált :
 «Nyisd már! Nem ismered Róbert királyt?»
 A szolga rémül, latrot emleget,
 Részeg csavargót, ki ott benn rekedt,

Kulcsot vesz s nyitja a kaput. Szaladva,
 Egy férfi ront ki rajta a szabadba,
 Félmeztelen', kabát, köpeny nekül,
 Ki rá se néz, csak szótlan menekül,
 S hamar, mint másvilági jelenés,
 A sűrű éjhomályban elenyész.

Róbert, ki úr a két Siciliába'
 — Testvére Valmont és Orbán, a pápa —
 A bíbor öltöny ékiből kivetve,
 Hajadon-fővel, sárosan, pihegve
 S a bántalomtól dühre gyúlva, törtet
 A palotáig s a kapun bezörget.
 Az udvaron mindenkit félrelökve,
 Szolgát s nemest, ki útba' van előtte,
 A széles, hangos lépcsőkön felér ;
 A fáklyafénynél, mint a fal, fehér.
 Teremből ront terembe sebesen,
 Szitkot, kiáltozást föl sem veszem —
 Csak mén, az étkezőig meg sem állva,
 Mely gyertyafénybe' fürdik s illatárba',
 De más ül ottan, köntösét viselvén,
 Azon a gyűrű s a királyi jelvény ;
 Róbertre üt termetre és alakra,
 De égi fénytől lángol arcultatja.
 Mert angyal, és nem földi lélek ő ;
 Ott ahol ül, ragyog a levegő,
 Ruháin áttör fénye, s — oh csoda! —
 Nem tudja senki sem, hogy kicsoda.

A trónjavesztett nézi, nézi hosszan,
 Meglepve, szótlanul, és meg se' moccan.
 S mig arcán döbbenés van és harag,
 Sajnálva néz rá a dicső alak.

«Ki vagy, szól végre, s mért jövel e helyre?»
 Az föl kacag, hogy végül ezt felelje :
 «Álnok csaló! a fejdelem vagyok,
 Ki trónomon bitorlót nem hagyok!»

S hogy a királyt így meggyalázni hallja,
 Kard-rántva tör reá sok büszke dalja.
 Az angyal nyugodt s tartóztatja őket :
 «Bár nem király, bohócnak beszélődhet'!
 Tégy csörgő sapkát! És miniszterül
 Egy kis majom lesz «felséged» körül,
 És odakünn, a csarnokomba' várva,
 Figyelj cselédeim parancs-szavára!»
 Szitok, könyörgés nem használt bizony —
 Hamar lelökték a garádicson.
 S apródjai, vihogva, élcelődve
 Mikor az ajtót megnyiták előtte :
 Elkezdett csüggedt szíve vérzeni.
 Ottkünn kacagják közvitézei,
 S mindenki gúnyolódva rá kiált
 Egy csúfondáros «Éljen a király!»-t.

Mihelyt viradt, fölébredt, szertenézett —
 S hiú álomnak vélte az egészet.
 De ím a szalma zizzen, ott vagyon
 A csörgő és a sipka a padon ;
 A boltozat s a fal ütött-kopott,
 Körötte negyven-ötven mén dobog,
 És — undok látvány — ott a szögeletbe'
 A majma ül, reszketve, dideregve.
 Nem álmodott : világa romba dőle —
 Csak por s hamú, mi megmaradt belőle!

És napra nap jó. És Szicíliába
 Megtér egy új aranykor víg világa ;
 Királya angyal, lesz tengernyi kincse,
 Telik a gabna-csűr, telik a pince,
 S a lángot termő Etna mélyiben
 Az óriás, ki ottan él, pihen.
 Róbert pedig, amíg virúl az ország,
 Kétségbeesve, némán tűri sorsát.
 Vadúl, merőn, mogorván nézve szét,
 Viseli tarka bohóc-köntösét.

Kopasz-barátként, nyírt hajúan lépked,
Gúnytárgya főuraknak s szolganépnek,
Barátja : egy majom, és azt kap enni,
Mi maradék. De meg nem törte semmi.

S midőn az angyal, néha ráakadva,
Tréfásnak látszó, ám komoly szavakba'
És úgy, hogy éreztesse véle nyelve,
Hogy éles tűr van a bársony hüvelybe',
Azt kérdi tőle : «Mondsza, hát király vagy?»
Elfojtott szenvedélye mind kiárad,
Emelt homlokkal és büszkén kiáll :
«Igenis, az vagyok», felel, «király!»

S leperge három év. És eljövének
Ifjú leventék és nagyhírű vének :
Valmont, a német császár hírnöki,
Aki Róbertnek lelkire köti,
Virág-csütörtökön Rómába' légyen,
Mert ő is Orbánt látogatni mégyen.
Az angyal kész örömmel látja őket.
Gyöngyös ruhát adat a hírvivőknek,
Nyusztos köpenyt, meg kalpagot s övet,
Gyűrűket, mikbe' drága ékkövek.
Oszt' útra kelnek mind egy büszke gályán,
A szép olasz hazáig meg sem állván.
S még szebbíték a szép Itáliát
A pompás ménü, délceg daliák,
Forgó, palást meg csábrág csillogása,
Arany-sarkantyú s -fékszár villogása.

De a cselédség közt egy bús bohóc jár.
Ki tarka, sánta, csúf gebén poroszkál :
Nagy róka-fark-köpenyje leng a szélben,
Mögötte meg, lekuporodva szépen,
Egy vén majom. Róbert mégyen ekép,
S hangos kacaj riad, amerre lép.

Víg kürtszó mellett, dómja kapujába'
 Pompátul környezetten várt a pápa,
 S kegygel tekintve a menet felé,
 Mindkét kezét áldásra emelé.

De míg az angyalt elragadtan nézvén,
 Imázó ajkkal örvend érkezésén :
 Egyszerre csak váratlan' a bolond
 A népen áttör és elébe ront :
 «Én, én . . . vagyok testvéred, így kiált,
 Nézz rám! Nem ismered Róbert királyt?
 Ez ember álnok-módra hordja képem —
 Hitvány csaló, királynak öltönyében!
 Nem ismeresz? Szíved meg nem mondja hát,
 Hogy egy anyát szerettünk s egy apát?»

A pápa nem szól ; képen szánalom,
 A szeme búsan csüng az angyalon ;
 A német császár meg nevetve mondja :
 «Hahah! Öcsénknek örült a bolondja!»
 S szegény Róbertet visszalökdösé
 A szolgák hadja a tömeg közé.

A szent hét véget ért. És béköszönt
 Husvét-vasárnap. És sugárözönt
 Hintett Rómára szét az égi vendég.
 Hajnal se volt s már tündökölt a menny-ég,
 Örömet keltve és áhítatot —
 Mindenki érezé : «Föltámadott!»
 Róbert is, szalma-zsúpján heverészve
 És a szokatlan fénybe belenézve,
 Olyasmit érzett, amit sohse még :
 Letérdepelt és fölveté szemét
 És látta Krisztust — zizzenő köpenybe'
 A légen átal mint repült a mennybe.

S midőn a husvét-ünnep véget ért
 És Valmont császár országába tért :
 Indult az angyal is. Amerre méne,
 Megint eláradt deli serge fénye,

Salernoig, hol vízre szálltak át,
 Végigragyogva szép Itáliát.
 S midőn Palermot érve, újra békén
 Ott ült az angyal dús királyi székén :
 Imé, a klostrom lágy harangja csendült,
 Mint szózat, amelyet a földre menny küld.

Az angyal mostan a bohócnak int :
 «A többi, szól, hadd várjon odakint».
 S magok levén, ily szóra nyílik ajka :
 «Te vagy király?»

De az fejét lehajtja
 És karjait keresztbe fonva, szól,
 Szelíden, halkan : «Hisz tudod te jól . . .
 A bűnöm tenger . . . Oh, eressz, eressz,
 Tanyám ezentúl zárda csöndje lesz ;
 Tisztúlni, majd mezítláb ott vezeklek
 A köveken, mik ég felé vezetnek!»
 Mosolyg az angyal s fénylik a terem.
 S fény árad szerte künn is, a teren.
 És túlharsogja az utcák zshivajját
 S az ablak szárnyin át tisztán behallják,
 Mely messzi kápolnában zengedez,
 E dalt : «Hatalmast székiről letesz,
 És fölmagasztosít alázatost.»
 S ez ének mellett más is szóla most
 — Vélnéd, magános húr rezg méla hanggal — :
 «Te vagy a fejdelem, magam meg angyal!»

Róbert, a trónnal szemben aki állt,
 Fölnéz — s nem látja már az ál-királyt.
 Miként hajdanta, úgy van újra minden :
 Megint bíborban fénylik s hermelinben!
 S hogy udvaronci később megelélik :
 Ott térdepelt s könyörgött egyre még.

VI. EXCELSIOR.

Az égen szétterült az alkony,
 És át egy Alpes-taji falvon
 Egy ifju megy. Egy lobogó
 Van a kezében, s rajt' e szó:
 Excelsior!

Homloka bús, de szeme csillan,
 Mint kard ha hüvelyből kivillan,
 És mint ezüstös kürt szava,
 Idegenül úgy száll tova:
 Excelsior!

Bár látja sok ház ablakán át
 A nyájas tűzhely enyhe lángját,
 Fölötte meg a jéghegyek:
 Mégis csak egy ígét rebeg:
 Excelsior!

És szól egy agg: «Ne menj ma feljebb!
 Vihart jelent ottfönn a felleg,
 És halld, az ár hogy' zúg alatt!»
 De mint ezüst-kürt szól a hang:
 Excelsior!

És szól egy lány: «Pihenj ma nálam!
 Fáradt fejed hadd nyomja vállam'!»
 Az sóhajt, s mégis így felel,
 Mig kék szemét könny futja el:
 Excelsior!

«Rád eshet fenyü vastag ága!
 Lavína is van mostanába'!»
 Így inti, búcsuzván, a pór,
 De fentről egy hang újra szól:
 Excelsior!

Virad. A Bernáthegyi zárda
 Már hajnali misére várja
 Az ájtatos barátokat,
 Midőn künn vész-sikoly riad :
 Excelsior!

S a hű eb egy hó-födte zugban
 Egy fiatal utasra bukkan,
 Ki most is tart egy lobogót,
 Min olvashatni még e szót :
 Excelsior!

Szép arca halványan, meredten
 Feküdt a hideg szürkületben ;
 S az égnek magasságibul
 E szó jött, csillag mintha hull :
 Excelsior!

VII. AZ ANYA SZELLEME.

Sven Dyring nyargal le a völgybe,
 Szép lány lett ott a szíve hölgye.

Elvette a lányt, s az idő haladt,
 S lett hat gyerekek hat év alatt.

De jött a Halál, s lőn nagy siralom :
 Elhervadt a fehér lilium.

Sven Dyring újra lenyargal a völgybe,
 És más hajadon lett szíve hölgye.

S meglett az új nász. Csakhogy a nő
 Fanyar volt, büszke s cselszövő.

Mikor bejutott először a várba,
 Ott állott sírva a hat kis árva.

A hat gyerek ott állt és zokogott,
S ő félrelökte mind a hatot.

Nem adat sört nékik, nem kenyeret,
Éhség jut nékik s gyűlölet.

Szép kék takarójukat elszedik :
«Rossz szalma-zsúp jó lesz nekik!

És drága viasz-gyertyára se költök :
Feküdjetek le sötétbe, kölykök!»

S hogy fáznak a kis szobába', sírva,
Meghallja az anyjuk, lenn a sírba'.

Meghallja az anyjuk s fölriad :
«Megnézem, szól, árváimat!»

S az Úr elé megy s esdekel :
«A gyermekimhez eressz Te el!»

És addig-addig rimánkodik,
Mig az elbocsátja tanyájokig :

«De ha hallod szólani a kakast,
A visszatérted ne halogasd!»

Bús csontjait összeszedé szaporán
És átugort a kripta falán.

S hogy a helység házait átszelé,
Vonitott az eb mindenfelé.

S midőn a vár kapuját elérte,
Legidősebb lánya állt előtte.

«Mért vársz, én édes lányom, itt?
S hogy vannak öcséid meg hugaid?»

«Anyám te nem vagy!» felelt a lány,
«Mert szebbnél-szebb volt az én anyám.

Az arca tej meg rózsza volt —
De te sápadt vagy, mint aki holt!»

«Hogy volnék szép, te gyönyörűség?
Halovány vagyok, mert halva rég.

Hogy' volna rózsza az arcaimon,
Mikor olyan rég megásva sirom!»

S midőn a gyerekszobába lép be,
Öt árva sírva jó elébe.

Egynek befonja szőke haját,
Egynek lágy kézzel fésüli át,

Emezt karjára emeli,
Amazt álomba énekeli,

Az ötödiket keblére vonja,
Minthogyha tejet ott lelne szomja.

S a legidősbnek szól: «Izibe',
Az édes apádat hívd ide!»

S midőn Sven Dyring elébe állt,
Az bús haraggal rákiált:

«Van sör, s kenyér amennyi kell,
S a gyermekimnek senkise szel.

Szép kék takarójuk elszedik,
S a testök zsupra fektetik.

S van itt viaszkos gyertya sok —
Mért kell sötétbe' lakniok?

Ha újra jövök, vigyázz, vigyázz,
Mert szörnyen meglakolhat e ház!

...Szól egy kakas — a tolla veres —
Tanyám most újra a földbe' lesz.

Szól második is — a tolla ében —
Már a kaput nyitják az égben.

Szól harmadik is — a tolla fehér —
Most földön jártom véget ér!»

S azóta, ha eb vonított a várba',
Kapott kenyeret meg sört a hat árva,

Ha eb nyögött, a nép megijedt,
Hogy a gyermekek anyja visszasiet.

Mind reszketett, ha eb csaholt,
Hogy meglepi őket újra a holt...

VIII. HÁRUN-AL-RASID.

Forgatva lantosok írásait,
Ezt lelte egykor Hárun-al-Rasid :

«Hol a királyok? Mondd meg, merre látod,
Kik hajdan birták az egész világot?

Elmentek s vélők ment kincs, hatalom
Oda, hová te is jutsz egykoron.

Oh te, ki csüngsz a földön és letéped
Mindazt, amit találsz utadba' szépet,

Csak éld világod' : ám tudd meg, király :
Mindennek végén ott van a halál!»

És Hárun-al-Rasid most összegörnyedt
S a versre könnyet ejte, sűrű könnyet.

IX. A KISÉRTETES SZOBA.

Van minden szívben olyan szoba,
Kisértetek mibe' laknak ;
Benn' holdfény, titkos lábnyomok,
Susogás mentén a falaknak.

Az enyimbe mult időkbeli
Fantómok sergei járnak,
Oly nesztelenül, oly hangtalanúl,
Mint holdfény-üzte árnyak.

Egy szellem ül az ablak előtt,
Mely nem jön el csak éjjel ;
Alighogy feltün' a virradat,
Ködként foly a légbé széjjel.

Ott ül, míg rásüt a méla hold,
És oly halavány a képe!
És légies ujjaival kimutat
Az íves ablak elébe.

Ott künn az íves ablak előtt
Sötét fenyü-lombok ingnak ;
Hullámszanak, ingnak föl s lefelé
Mint tábora gondolatimnak.

S a zöld fenyü-fának lombja alatt
Egy kis fiu nyugszik a sírba',
Ki meghalt élete küszöbén,
Sohasem nevetve, se sírva.

Mik vagytok, oh sápadt fantomok,
Hogy szüntelenül kísérttek,
Elenyésztek, a pitymalat ha kél
S éjente visszatértek?

Mik vagytok, oh sápadt fantomok,
Szobrok, mik a bús hidon állnak,
Amelynek ívei átszelik
Csöndes folyamát a halálnak?

X. A NYÍL ÉS A DAL.

Kilőttem a légbe egy nyilamat ;
A földre hullt — ki tudja, mi tájon?
Mert gyorsan ment, mint villanat,
Hogy a szem nyomába ne járjon.

Kizengtem a légbe szívem dalát ;
A földre hullt — ki tudja, mi messze?
Mert hol van a szem, mely annyira lát,
Hogy a dal menetét kövesse?

Nyilamat nagysokára megtelelém ;
Ott állt egy tölgybe furódva, épen.
S egy hű barátom akadt élém —
S ott leltem a dalt kebelében.

XI. A NEWPORTI ZSIDÓ TEMETŐ.

Mi sajátos e látvány! E zsidó halottak
A szép kikötő-városnak útjai mellett,
Némúlva, partján sohse néma haboknak,
Pihenve, hol annyian járnak egyre s kelnek!

Mint széles vásznat, sok poros juharfa
Úgy lengeti lombjait, hol álmuk' alusszák,
Megtartva, lomb-sátraktól bétakarva,
A halálnak hosszú, misztikus Exodusszát.

E régi sírkövek is, ez összeomlók,
A térnek e megbarnúlt, szomorú kövezetje :
A szentelt törvénytáblához hasonlók,
Miket összezuzott, ki Izraelt vezette.

Sokféle tájnak és sokféle kornak
 Különös neveit mutatja föliratjuk ;
 Emitt «Alvarez» és «Ribera» porlad,
 Ott az van : Jákobot, Salamont siratjuk.

«Legyen áldva az Úr — a gyászos így sohajta —
 Ő adja a sírt, s ott béke és nyugalom van!»
 De hitéhez hűen hozzá tette ajka :
 «Ő ád örök éltet is fen az égi honban!»

Elmentek ; árva maradt a zsinagóga,
 Hol egykoron Dávid zsoltára hangzott,
 Hol az Irás hatalmas Dekalógja
 A nagy próféták nyelvén oszta parancsot.

Elmentek az élők ; ám maradnak a holtak,
 Hogy rájuk titkos kéz áldása hulljon,
 Mint nyári eső ; hogy bárha földbe omoltak,
 Sírhintjök és emlékek egyre viruljon.

Hogy' jöttek e helyre? Mi üzte : mily vad átkok,
 Kegyetlen hajszák, mik sosem pihennek :
 Szeljék a nagy óceánt, e pusztaságot,
 Mint Hágár- s Izmaelji az emberi nemnek?

Szennyes sikátorokba izolálva,
 Ghattóba, Judenstrass-ba, homályba, bűzbe,
 A szenvedéshez jártak iskolába,
 S tanultak élni — tűrve, s halni — tűzbe'.

Mind azzal tölté hosszú, kínos éltét,
 Hogy hordta a száműzés tengernyi gondját,
 Hogy ette a száműzés kovásztalan étkét,
 És könyjei *móró*-jával¹ üzte szomját.

¹ Keserűség.

«*Anathéma maránatha !*»¹ Ez a szó veré fel
Mindegyik város minden egyes útját ;
Gúnyt űztek Mordekájnak nemzetével,
Ahol érték, megcsufolták, lábbal rúgták.

Amerre jártak, mindenek szemében
Csak megvetés, csak durva büszkeség volt ;
Taposták őket a föld homokjaképen,
De rendületlen álltak, mint az égbolt!

Mert bízva néztek a próféták seregére,
Mert ott lebegtek előttök a pátriárkák ;
Mindazt, miről a szent hagyomány regéle,
A jövőnek tűkörében újra csodálták.

A zsidó a lét könyvét előlről hátra
Úgy olvasgatta, mint a héber könyvet ;
Az élet csak legenda, úgy találta :
A holtaké, akik számára csönd lett.

De ah! ami volt már, az nem lesz soha többé!
Vajúdik a föld és új fajok teremnek :
De nép, melyet temetőnek hantja föld bé,
Nem kel soha föl mélyébül a sírveremnek!

XII. A NYITOTT ABLAK.

A homályban csöndesen állott
A hársfás régi lak,
És játsztak a kavicsos úton
Az árnyak s a sugarak.

A gyerekszoba ablaka nyitva,
Bebocsátani a levegőt,
De a gyermekeknek arca
Nem volt ott, mint azelőtt.

¹ Átok a hitehagyottakra.

Az újfundlandi várta,
 Gubbasztva a kapunál,
 Kis játszótársai hadját,
 Mely nem jön meg soha már.

Nem hancuroztak a fák közt,
 Nem verték már fel a *hall*-t —
 Mindent homály, szomorúság
 És némaság takart.

A madarak énekeltek
 Meghitten a gallyakon —
 De a gyerekek szavát csak
 Álmomba' hallhatom.

S a fiú, ki oldalamon járt
 Nem tudta, hogy kezem
 Az ő puha kacsóját
 Mért nyomja meg oly hevesen ...

Országos Széchényi Könyvtár

JAMES RUSSELL LOWELL.

I. KOSSUTH.

Érhet nemes faj is korai véget,
Van büszke ág, mely nem hagy örököszt ;
A bölcs Természet nem tesz különbséget
Hitvány fatányér és bronz-váza közt.

De azért mindig lesz királyi fajta,
Csillagra vágó, egeket verő ;
Börtön, karó, bárd nem foghat ki rajta —
A régi hős-vér meg' visszajő.

A nagy Természet fárad minden korba'
S a cél mindig szeme előtt dereng ;
Eldobja szerszámát, ha éle csorba,
Újat vesz — szentet, prófétát terem!

Oh magyaroknak zsarnok-verte népe!
Hiába csörg most rajtad a bilincs :
A jövő századok ítéletébe'
Rajtad kívül győző e harcba' nincs!

A sikered te dúsan learattad,
Jutalmat nyert a gyász, mely téged ölt :
Legtöbbet adtál, mit csak nemzet adhat,
Mert tőled egy hőst kapott a föld.

¹ A nagy amerikai költő e híres dalt Kossuth amerikai látogatása idején írta, mikor az egész világ rokonszenvezett az Ausztria és Oroszország egyesült zsarnokai által legyőzött Magyarországgal.

És Ő, ki szent zászlód kezébe' hordta,
 Meg is mentett, ma bármi vész gyötör,
 Mert el nem némíthatja muszka horda
 A szót, mely majdan sirjából kitör :

«Kossuth vagyok! Oh Jövendő, amelybe'
 Törpékre éj vár, igazakra fény:
 E por fölött hódolj letérdepelve,
 És emlékezve rá, mi voltam én :

A harsona, min át az Isten küldte
 A földre le az ébresztés dalát!
 Békó, halál jött rá? Mindegy! A kürtje
 Tovább zeng s túlél békót és halált!»

II. SZERENÁD.

Zárt ablakodbul egy sugár se jó,
 Ittkünn az éj rideg, az éj hideg.
 Rezeg a nyárfa, sóhajt a fenyő,
 Hajam a szélben fel s alá libeg :
 Kapúd előtt itt dallok egyedül —
 Egyedül, egyedül, oh jaj, egyedül!

Mindütt sötétség terjed körülem,
 Csillagtalan meg zord az éjszaka.
 E némaság úgy gyötri a fülem —
 Csak néha csörren házad ablaka ;
 Amely mögött te ülsz tán egyedül,
 Egyedül, egyedül, oh jaj, egyedül!

Nagy a világ, haj boldog a világ,
 Egy-egy derült szív mindenütt dobog.
 Mért fekszünk, mint héjukban a csigák?
 Mért nem vagyunk mi szintén boldogok?
 Miért kell tengnünk egyes-egyedül,
 Egyedül, egyedül, oh jaj, egyedül!

Hogy' sír e bús szó, ah hogy kesereg!
Nem mondhat szomorúbbat ajakunk!
Ifjak vagyunk, a szívünk még meleg,
S egymástul olyan messzire vagyunk!
Hát így kell élnünk mindig, egyedül?
Egyedül, egyedül, oh jaj, egyedül!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

THOMAS MOORE.

I. EZ AZ UTOLSÓ RÓZSA . . .

Ez az utolsó rózsza,
Mit itt hagyott a nyár ;
Sok bájos társa elment —
Fonnyadt régóta már.
Egy bimbó nincs körötte,
Nincs semmi rokona,
Mely tükrözné a pírját
S vele sohajtana.

Pusztulni őszi gallyon,
Árván, nem hagylak én ;
Ha annyi húgod alszik,
Te is aludj, szegény.
Gyöngéden szerteszórom
Szirmod e pástra itt,
Hol illat-vesztve, holtan,
Szunnyadnak társaid.

Ily gyorsan menjek én is,
Ha nem környez barát,
Ha már a szerelemnek,
Nem látom gyöngy-sorát.
Ha por lett híveimből
S a kedves messze van :
Oh itt e pusztta földön
Mit tengjek egymagam?

II. AZ ESTHARANG.

Az estharang, az estharang!
Oh mennyi regét mond nekem e hang!
Az otthon, a szép kor leng körülöm,
Hogy utólszor érte zenéje fülem'!

Ah elmerülének e víg napok!
Sok szív, amely akkor vígadott,
Homályba', csöndbe' szunnyad alatt,
S már nem hall téged, estharang!

Igy lesz, ha én is elmenék:
Cseng-bong tovább is lágy zenéd,
Mig más poéta-verte lant
Dicséri szavad, szép estharang!

CAROLINE NORTON.

BINGEN.

Egy légióbeli harcos Algirban haldokolt,
Hol nem volt ápolónő, egy asszony könnye se folyt ;
Csak egy pajtása hajolt rá, míg élte árja apadt,
Csupán az leste szánva, ajkán mi szó fakad.
Ennek kezét szorította, ezt mondva : «Óh tudom,
Hogy sohse látom immár az én szülőhonom!
Hát vigy oda hírt felőlem, ki már oda sohse talál —
Én Bingenben születtem, hol a Rajna folydogál.

Testvéreim, barátim gyülekeznek ott köréd,
S te mondd el nekik a vesztem szomorú történetét.
Mondd el, vitézül küzdünk, és hogy mire este lett,
Sok halványképű holttest borította a harcteret.
Volt köztük idősb, aki látott már számos ily napot,
Ki halálos sebe előtt is már sok sebet kapott,
De ifju volt a legtöbb, kiket itten elhagyál,
S az egyik Bingenből jött, hol a Rajna folydogál . . .

Anyámnak mondd : találjon a bátyáimba' vigaszt.
Nekem szűk volt a házunk, kalitnak hittem azt,
Hisz katona volt az apám is, ki szerette a veszélyt,
S már mint kis gyermek örültem, ha tusáiról beszélt.
S hogy meghalt s felosztódott az apai szerzemény,
Én mindenről lemondtam, csak a kardja lehessen
[enyém,

S gyönyörrel néztem a fényét a nap sugárainál
Szép Bingen városában, hol a Rajna folydogál.

És mondd meg a hugomnak : ne sírjon a gyászomon,
 Ha délcegen masíroz honába századom.
 Inkább, ha látja őket, keblét dagassza majd,
 Hogy harcos voltam én is, ki sohse került a bajt!
 S volt cimboráim között ha majd kérője lesz
 S ő nyájasan igent mond és új otthont szerez :
 Tán kardom — az apja kardja! — falán helyet talál :
 Hisz büszkén nézheti Bingen, hol a Rajna folydogál!

Van más leány is ottan, nem húgom ; hajdanán
 Ráismerhettél volna, hogy melyik az a lány,
 Oly vígság volt a szemében és annyi szűziség...
 (Ah, a gyász az ily szivekben tartósabb tűzzel ég!)
 Mondd néki el, hogy éltem utolsó estvelén
 — Hiszen a holdnak keltét már meg nem érem én —
 Úgy rémlett, szüleink közt hogy ő mellettem áll
 Ott, Bingen drága földjén, hol a Rajna folydogál.

Láttam ömölni habját és véltem hallani,
 Mint szállnak szét egy kórus ó-német dallami,
 Fölötte folyónak, dombnak mily édesen s vigan
 Terjed melódiájuk az est homályiban
 Ott, hol szót szóba öltve, kar karba', szembe' szem,
 Sok meghitt kedves úton bolygtunk szerelmesen...
 Ah, többé minket sohse hoz össze az esthomály
 Szép Bingen séta-útján. hol a Raina folydogál!»

És most halkúl a hangja, a karja is lehull,
 Csak egy sohajja hallszik — szemére árny borul,
 Pajtása még fölemelné, de már hült testet emel...
 Szegény fiú idegenben eképen pusztul el!
 S a hold fölbukkan az égen, nyugodtan nézve szét,
 Bevonva ezüst sugarával a holttestek tömegét.
 És épúgy kapja fényét az a sok-sok borzadály,
 Mint kapja a békés Bingen, hol a Rajna folydogál!

EDGAR POE.

I. HELÉNNEK.

Csak egyszer láttalak, egyetlen egyszer,
Évekkel ezelőtt. Már nem tudom,
Mikor, de nem sok évvel ezelőtt.
Éjfél volt, s július. A teli holdból,
Mely, mint a lelked, fölfelé lebegve,
Meredek ösvényt tört az égi bolton,
A fény ezüstös, selymes fátyla hullott
— Nyugodtan, tikkasztón és álmosan —
Ezernyi rózsza szép orcáira,
Amik egy elvarázsolt kertbe' nőttek,
Hol a szellő is csak lábujjhegyen járt ;
Ráhullott égnek fordult arcaikra,
És ők e szerelem-fényért odadták
Illatos lelkök mámoros halálnak ;
Ráhullott égnek fordult arcaikra,
S mosolygtak ők s meghaltak, elbűvölve
Tetőled s ottléted poézisétől.

Ibolyás pázsiton, talpig fehérben
Félig feküdtél, míg hold fénye hullt
Az égnek néző ezer rózsza-arcra,
S arcodra is, mely felnézett, de búsan . . .

Nem volt-e Végzet, hogy e nyári éjen,
(Nem volt-e Végzet — melynek neve Gond is —)
Meg kelle állnom kerted kapujánál,
Hogy alvó rózsák tömjénét beszíjjam?
Lépés se hallszott. A gyűlölt világ
Aludt, csak *én* s *te* nem. (Uram Teremtőm!

Hogy' ver szívem, e két szót párosítva!)
 Csak én s te nem. Ott álltam, nézelődtem —
 De perc alatt már minden, minden eltűnt.
 (Ah ne feledd, varázsos volt a kert!)

A holdnak gyöngyház fénye kialudt.
 Kanyargó ösvény, meg moh-födte lanka,
 Boldog virág, meg bús fa — egy se látszott.
 S meghalt a rózsá-illat is a légben,
 Mely imádójaként ölelte át.

Tűnt minden — csak te nem : egy rész belőled,
 Mely égi fénnel sugárzott szemedben,
 Lelked, mely fölnező szemedben élt !
 Csupán azt láttam : azt, órákon át,
 Csupán azt, míg le nem szállott a hold.

Mi gyászos szív-regéket láttam írva
 E mennyei, e kristályos körökre!
 Mi sötét jajt! de mily dicső reményt is!
 Mi fenkölt vágyást! S mily tengerszemét
 Oly szívnek, mely tud igazán szeretni!...

A hold is végre eltűnt, nyugaton
 Viharos felhő párnájára dőlve.
 S te, mint kísértet síri fák között
 Tovasuhantál. Csak szemed maradt,
 Az nem akart elmenni — sohse ment el!

Azon az éjszakán, hogy hazamentem,
 Magános útam az hinté be fénnel.
 S azóta sem hagyott el (a remény el!),
 Kisért, vezet az éveken keresztül —
 Az a parancsolóm, a rabja én.
 A tiszte : világítani, felhevíteni,
 Enyém : engedni, hogy legyen a nemtőm,
 Hogy villamos tüze tisztítsa lelkem,
 Hogy édeni tüze szentté avasson!
 Szívem szépséggel tölti meg e két szem

(S a szépség is remény). Fenn vannak ők
 Magasan, égben ; csillagok nekem,
 Amik előtt letérdelek az éjek
 Szomoru, néma virrasztása közben,
 Amiket látok fényes délben is :
 Két édesen szikrázó hajnalcsillag,
 Melyet a napnak lángja el nem olt!

II. ANNIE-NAK.

A hosszú kórnak
 Hál' Isten vége,
 Elmult a krízis
 Vészessége ;
 Az élet, e nagy láz,
 Immár kiégve.

Tudom én, erőm
 Hogy elhagyott,
 Hogy nem mozognak
 E gyöngé tagok :
 De mindegy : érzem,
 Jobban vagyok.

S hogy nyugton fekszem
 A nyoszolyámon :
 Azt véli, ki rám néz,
 Hogy örök az álmom,
 S borzadva suttog :
 Megjött a halálom!

A panasz, a zokszó,
 A nyögés, a jaj —
 Most mindez elmúlt . . .
 Meg a szív-dobaj.
 Kivált ez a szörnyű,
 Rémes dobaj . . .

S a csömör, meg a fájás,
 Mibe' nincs kimélet,
 Meg a láz, amelytől
 Agyam örültté lett,
 A láz, mely perzselt,
 S melynek neve *élet*.

S mely kínaimnak
 Legrútabbja volt :
 Immár kegyetlen
 Szomjam se hord
 Ama nafta-patakhhoz,
 Mely átkomra folyt . . .
 Olyan vizet ittam,
 Mely szomjat olt :

Vizet, mely cseng-bong
 Bölcsődalképen,
 Ottlen buzog fel
 Pár lábnyi mélyben,
 Barlangba' buzog fel,
 Barna éjben.

S ne mondja senki,
 Balgatagon,
 Hogy keskeny az ágyam,
 Sötétbe' lakom . . .
 Ilyen ágyba' lehet csak
 Nyúgodalom.

Itt gyötrött elmém
 Pihen, feledve
 (Vagy nem sajnálva)
 Hogy a rózsát szedte,
 Hogy a mirtus, a rózsa
 Ingott felette.

Mert ahol fekszik
Nyugton s egyedül,
Ott szentebb illat
Lengi körül.
Árvácska- s rutának
Levelibül,
Mibe rozmaring is
Belevegyül.

És lát sok boldog
Álmot suhanni :
A te hűségedről
S bájadról, Annie,
És fürdik, óh,
Fürtidben, Annie!

Hogy' csókolgattál
Becézve, míg én
Kebledre borúlva
Elszenderedém,
Mély álmot aludni
A te kebled egén ...

S kialudt a lámpás
S betakart kezéd óva,
És kérted az istent
Fohászos szóba'
S az égi királynét,
Hogy léptem óvja.

S oly nyugton fekszem
(Hiszen Annie szeret)
Hogy vélitek : ez volt
A véglehelet ;
S oly jónak érzem
E fekhelyet,
Hogy gondoljátok :
Holtta meredt —
Borzadva néztek :
Holtta meredt!

De mint csillagnak,
 Szívem tüze annyi :
 Hisz e szív most tőled,
 Véled ragyog, Annie,
 Abban szerelmed
 Tündöklik, Annie,
 Szemed fényének
 Emléke, Annie!

III. A HARANGOK.

I.

Halld, hogy' szól a szánka-csengő,
 Ezüst csengő,
 Csupa vídámságot zengő!
 Azt beszéli: csingiling!
 Csingiling! csingiling!
 Míg a hangja tovaring,
 Ring, ring, ring,
 Át a jeges éjszakán,
 És a csillag fönn az égen
 Kristálytiszta fényességben
 Azt hallgatja mindahány,
 Hogy' cseng olyan gyors ütembe',
 Gyors ütembe',
 Gyors ütembe',
 Kurta verssor mintha pengne,
 Míg az út haván
 Szalad a szán, szalad a szán,
 S rázkodik a lengő, rengő,
 Sok ezüstös szánka-csengő,
 Mely a ló szügyére csüng :
 Csingiling! csingiling!

II.

Nászra szólit a harang —
 Aranyércü hang!
 Boldogság melódiája
 Cseng belé az esthomályba :

Bim! bam! bim! bam!
 Mint az olvasztott arany,
 Ömlik szét a hangfolyam,
 És a gerlék, és a gerlék,
 Mintha mind csak ezt figyelnék,
 Míg a szemök folyton
 Ottfenn csüng a holdon.

Hah, hogy' kondul
 A toronybul
 Az összhangos ária!
 És erőbe'
 Egyre nőve,
 Hogy száll kertem fáira!
 Hogyan csendül, csendül, csendül,
 Áldón, szentül,
 Bimbam, bimbam, a harang!
 Vén toronyba'
 Kongva, bongva,
 Fohászt mondva,
 Hogy' száll az a tiszta hang!
 Giling, galang!
 Giling, galang!

III.

Halld, hogy' szól a rézharang —
 A vészharang!
 Mennyi borzadalmat,
 Mennyi rémhirt hallat
 Ez a hang! ez a hang!
 Hogy' riogja be az éjbe,
 Hogy a város van veszélybe'!
 Hogy' üvöltöz,
 Hogy' süvöltöz
 Fel a menybe, le a földhöz,
 Kérlelvén a lángokat,

Házat, embert szánjanak!
 Ámde szívök nincs azoknak,
 Csak lobognak,
 Csak ropognak
 Örülteként, ki szabadúlva,
 Szilajúlva,
 Amit ér, mind összedúlja!

Most az érc mind élesebben,
 Mind magasabb rétegekben,
 Küldi széjjel jajjait;
 Azt gondolnád, arra vágyik,
 Hogy a holdnak tányéráig
 Jusson fel, mit elsüvit,
 Ahogy kondul, félreverte,
 Jajveszékélőn a nyelve...

Most a hangja egyre árad,
 Majd meg gyöngébb, szinte fáradt,
 Ahogy a vész egyre nő,
 Vagy már csökkenő.

Most erősbül, egyre jobban,
 Egyre jobban...
 Im a láng magasbra lobban,
 Itt is roppan,
 Ott is robban,

Egyre új s új házsorokban!
 Minden perccel
 Többet perzsel...

S a harang mind mérgesebben,
 Ércesebben

Egyre kong, egyre kong,
 Jajt teremtve,
 Bajt jelentve,

Melytől minden szív szorong:
 Kong, bong,
 Kong, bong!

IV.

Halld, ez a lélekharang —
 Vasköpenybül száll a hang,
 S eszmék árja
 Ébred bennünk hallatára,
 S feldobog sokunk szive,
 Mikor az éj csöndjibe'
 Átleng téren és tetőn,
 Megremegtetőn,
 Az a rozsdás torku zokogás,
 Az a gyász . . .

S kik fenn laknak a toronyban,
 S egyre széjjelküldik onnan
 Hegyen át, síkon át
 Azt a rémes muzsikát,
 Mázsás terhet téve
 Szíveink fölébe :
 Óh azok nem férfi-had,
 Nem is nő-csapat,
 Se ember, se fenevad —
 Dsinnek járnak ott a táncokat!
 S maga a dsinnek királya
 Ráncigálja,
 Ráncigálja,
 A kötelet nagymohón,
 Mintha most ünnepje vón',
 S néki e zene
 Diadalt jelentene.

Perdül aztán lába is,
 Gyors ütembe',
 Gyors ütembe',
 Furcsa rendbe'
 Lengve, rengve,
 Fürge táncdal mintha lenne

E harang szavába' is.
Ropja lengve,
Ropja rengve,
S a harang rikong, sikong,
S rémlik, azt ismétli : Gond!
Gond! Gond!
S ahogy egyre kong, kong,
Bennünk egyre visszazsong :
Gond! Gond! Gond!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ALEXANDER POPE.

NYUGALMAS ÉLET.

Boldog, kinek a vágya nem csap át
Pár holdján, amit ráhagyott az atyja,
Ki honi légnek szíva balzsamát
A maga telkét szántogatja.

Tejért saját üszőjét fejheti,
Saját birkái gyapja is ruházza,
Saját ligetje ad árnyat neki,
S ad néki tüzelőt a házba.

Boldog, kinek zavar- meg gondtalan
Suhan tovább órája, hete, éve ;
A teste ép, lelkének nyugta van,
És napját csöndesen leélve,

Jót aluszik estétől reggelig,
Dolog után ki tud henyélni békén,
Kedve ártatlan játéokban telik,
Vagy elmélkedve ül a székén.

Igy, ösmeretlen', muljon éltem el,
Igy, siratatlan, jöjjön el halálom.
És ne hirdesse kő se, hol a hely,
Amelyen révem megtalálom.

SAMUEL ROGERS.

I. KIVÁNSÁG.

Legyen kis kunyhóm egy domboldalon,
Zümmögjön méheraj a méhesemben,
Nem messzi kelepeljen egy malom
S egy csermely sok kis vízesése csengjen.

Fészkeljen szalma-ereszem alatt
És csicseregjen boldogan a fecske,
És ne kerülje el a házamat
S az asztalom' a fáradt vándor este.

Viskóm falára fusson iszalag,
Előtte harmat rezgjen rózsakelyhen,
S piros szoknyában, haján kék szalag,
Lucym a rokka mellett énekeljen.

S lássék a templom is a fák megett,
Hol a pap hozzám adta feleségnek,
Harangja vígan rázza a leget,
Míg karcsu tornya fölmutat az égnek.

II. GINEVRA.

Ha egyszer elvetődöl Modenába,
Majd állj meg ott a Reggio-kapu táján,
A palota előtt, hol egykoron
Orsinik laktak. Díszes kertjei
— Terasz terasz fölött — forrásai,
Kőszobrai meg cipruslombjai
Soká lekötnek majd. De mielőtt
Tovább haladsz, bemenj a házba is
És nézz meg ott egy festményt — ne feledd el.

Egy lányt ábrázol, ifjúsága reggjén ;
 Előhajolva ül, minthogyha szólna ;
 Az ajka félig nyílt, egy ujja int —
 Minthogyha mondaná : «Vigyázz! Vigyázz!»
 Arany ruhája virággal hímezve
 És talpig csattos ; és egy-egy smaragd van
 Az arany csattok valamennyiében.
 A homlokán, mely szebb mint alabástrom,
 Gyöngyös füzér-dísz . . .

Engemet ez arc,
 Mely olyan bájos, s mégis oly hamiskás,
 Tele ártatlan szívből buggyanó,
 Pajzán jókedvvel, még ma is kísért,
 Mint holmi különös melódia,
 Habár sok éve láttam. Egyedül lóg ;
 Alatta, társként, korhadt ócskaság,
 Tölgy-láda áll, a szútól összerágott.

Egyetlen gyermek volt, piciny korától
 Öröme, büszkesége az apának,
 Kire neje e kincset hagyta, s meghalt.
 S ennek miye maradt más, mint e kincs?
 A kis Ginevra, az lett mindene,
 Ahogy — mindig előtte — nagyra nőtt.
 Csupa kedvesség volt, csupa vidámság,
 S mindenki mulatott huncutkodásin.

De végre jött a nap, ütött az óra,
 Min ifjúsága verőfényiben
 Kezét és szívét Francscónak adta.

Az öröm nagy volt. De mikor leültek
 A nászebédhez — az ara hiányzott.
 Nem is találták. Apja fölkiált :
 «Csak azt akarja látni, hogy' szeretjük!»
 És felköszönti mind az ottlevőket.
 De karja reszket, és vendégi közt is
 Lassanként páni döbbenés lesz úrrá.

Csak az imént hagyá el vőlegényét,
 Kinek egy ujján látszik még nyoma
 Kis gyöngyfogának. Elfutott kacagva,
 Futtában vissza-visszanézve rá.
 És most, oh jaj! már nem lelik sehol!
 S e perctől fogva nem derült ki más,
 Csak az, hogy nincs! Francesco életuntan
 Veneziába ment el katonának
 S a török ellen küzdve, elesett.
 Orsini élt tovább. Láttak sokáig
 Egy öreg embert, aki egyre jár-kél,
 Minthogyha valamit folyton keresne,
 Mit nem talál meg — ő se tudja mit!
 Amikor végre meghalt, egy időig
 Lakatlan s néma volt a palotája,
 Aztán idegenek hajléka lőn.

Eltelt félszázad, s azok rég feledték,
 Amikor egy nap fűtettek-kutattak
 A padlás mindenféle lomja közt
 S szemökbe tűnt egy korhadt láda is.
 S egy ifju — vidám, mint Ginevra volt —
 Szólt: «Mért ne tolnók el bűvő helyéről?»
 És így is tettek. S ahogy taszigálták,
 Az szétment — s íme, mi volt benne? Csontváz,
 Meg itt-ott egy-egy gyöngy, meg egy smaragd,
 Meg egy arany csat arany szál között,
 Más semmisem, — csak még egy jegygyűrű,
 Meg egy pecsétgyűrű, mit anyja hordott,
 Rávésve egy név, mindkettőjüké:
 GINEVRA.

Ott találta hát a sírját!

E láda mélyibe bujt nagyvigan,
 Legboldogabbja e kerek világnak,
 És egy rugós zár, amely ott leselgett,
 Csattant — s oda rekeszté mindhalálig!

DANTE GABRIEL ROSSETTI.

I. SZONETTEK.

I.

Hogy mely időben látlak jobban? kérdesz.
Akkor, ha fényes napvilágba' látom
Orcád', ez oltárt, min Amort imádom,
Kit általad ösmertem meg, te édes?

Avagy midőn homály lebeg a fákon
És hozzáforrhat ajkam a tiédhez,
Mely bárha szót se szól, mégis beszédes,
S csak lelkem látja lelked', mely sajátom?

Oh te! ha már nem látnám alakod,
Árnyékkodat ha nem hordná a pázsit,
Ha nem tükröznék képed' a habok ;

Hogy' hallanám, amint lehull zörögve
Reményem lombja s odavész örökre!
Hogy' hallanám Mors szárnya csattogását!

2.

Szeretlek, drága! Óh nem értheted,
Hogyan!» «Hisz úgy szeretlek én is ép' —
S így érthetem!» «Te nem tudod, mi szép,
Mi bűvös vagy!» «Ha tetszem így neked,

Mást nem kívánok!» «Jobban mint előbb,
Szeretlek mostan!» «Én is tégedet.
Szerelmem oly nagy volt — s még nőhetett!»
S a szók helyébe csók özönje lép.

Boldog, kinek az élte úgy telik,
Hogy ekként szólhat reggtől estelig,
Nem hallva semmit a zajgó világból,

Dicsvágy-, vesződség-, perpatvartul távol;
S ha sóhajt, és ha ajkán szó se cseng:
Két szívben Ámor egy refrainje zeng!

3.

Láttál-e már családot, szólj, amelybe'
Két gyermek első ágybul születék,
Kik összetartnak, gyöngédséggel telve,
Bár azt, ki éltök adta, feledék?

És bár e két kis gyermek karja, nyelve
A többi testvér ellen sohse vét:
Meglátni minden egyes szóba', jelbe',
Hogy összeforrt e két picinyke lét.

És így, midőn először láttam orcád,
Érzem, szivem közelb vagyon tehozzád,
Mint többi testvérimhez. Drága lélek,

*Egy helyt születünk, bár az emberek
Nem tudják, hol? Bár sohse voltam véled:
Édes-testvérem vagy — rád ösmerek!*

4.

Oh szép hölgy! hálás szívvel láttalak,
Mert hölgyem nálad bájosbnak találok.
Hódolva és dicsekve kell csudálnom
Te édesen szótt testi fátyladat.

Tudom, hogy Ámor kérte, minden áron
Hogy úrnőm oldalán te állj magad,
Hogy oszt' mondhasa: «Nézd e bájakat,
Mik *hölgyed mellett* — tűnnek, mint egy álom!»

Mellette álltál, s mintha égi lángok
 Királyi asszonyuk' körülveszik
 S egyik nagyon melléje férkezik :

Épígy sugárai körébe vetve,
 Nem látszott fényed. Elnyomott világod
 Nem tégedet, de őt dicsőítette!

5.

Szerelmünk egy mértékkel óh ne mérd!
 Mert hogy' szeretnél úgy, mint én szeretlek?
 Én zordon, bús, híján a bűvszereknek,
 Mik összesége még csak benned élt,

S te — minden szívben trónolsz! Oly füzért
 Helyeztek rád, ékéül szögfejednek,
 Amelyben minden báj, mi földön eredhet,
 Eggyé szövődött, Ámor kedviért.

De édes ajakad megkorhol menten :
 «Szerelmem úgy lesz kisebb, ha vitázol,
 Hogy én nem úgy szeretlek, mint te engem!»

Bocsáss! Ha nem nagyságra nézek én,
 De becsre : hogy a szíved *szent*, s enyém
Túláradó csak : jobb' szeretsz te százszor!

6.

Olykor kívánnám, volna bár hibád,
 Hogy lásd, még úgy is tetszel énnekem ;
 De Ámor nem hagy nagy tökélyeden
 Hibát találnom, bár egy porcikát.

De általa tán azt elérhetem,
 Hogy lássák, méltatlan vagyok reád,
 Ki általam nyersz : mint arany-agát,
 Mely szebb, sötét bazaltkő-rétegen.

Ne szóljon semmi folt szépséged ellen.
Inkább megyek, Ámorhoz elvivén
Szívednek ékkövét, én hű Szerelmem,

Melyről setét zugolyba hull a fény.
Mert hogyha ezzel fényedet növellem,
Büszkén mutatja lelkem, mily szegény!

II. AZ ÜDVÖZÜLT LEÁNY.

Az ég arany erkélyén kihajolt
Az üdvözült leány;
Tekintete mélyebb, mint a mély,
Szendergő óceán,
Kezében három liliom,
Hét csillag rezg a haján.

Öv nélkül omlik a földre alá
S csak egy dísz hord a ruhája :
Egy rózsát hű szolgálatiért
Mit Mária tűz vala rája.
Haja hosszan leng, mint sárga kalász,
A sarlót hogyha várja.

Neki úgy rémlett, egy napja csak,
Hogy a mennyei karba' kereng,
Nyugodt szemében mostan is
Csupa ámulat dereng —
Bár napja : tiz évnek tűnt sok előtt,
Kitül elszakadt idelent.

(Oh egynek több : tízszer tiz év!
De mostan, amint üt az óra,
Rémlik, lehajol hozzám s a haja
Rám omlik . . . S mintha szólna . . .
Agyrém . . . Csak a lomb hulldogál —
Megy az esztendő nyugovóra.)

Ő állott Isten háza előtt,
 Amelynek bástyafalát
 Ott rakták a mélység fölött,
 Hol a menny a Térbe folyt át,
 Magasan, hogy onnan már a szem
 A napig el se lát.

E csarnok az éther habja felett
 Mint híd épült az égből ;
 Lent nap meg éj fényt és homályt
 Cserélget a messzeségben,
 Ahol sűrűn jár a föld,
 Pici szűnyög testeképpen.

S a lány körül egymásnak örül
 S csodaszép neveket kitalál
 Sok hű szerető, ki e helyre jő,
 Hol nincs szerelemre halál,
 És jön sok lélek, mint pici láng,
 Mely az Úr elébe száll.

De ő a varázs e köréből is
 Kihajol, se látva, se hallva ;
 Melynek neki dült, már átmelegült
 Keblétől az égi karfa,
 S könnyökéhez a sápadt líliomok
 Fonnyadva simultak, alva . . .

Elnézte ő, hogy' ront az Idő,
 Vadul lüktetve, alant,
 Világokon át ; kísérté nyomát,
 Amerre tovább rohant ;
 Majd szól vala, s mint szférák dala
 Zsongott a légből e hang.

Már este volt. Az égen a hold
 Járt imbolyogva, lengve,
 Mint könnyű pehely. S ő szót emel

A végnélküli csendbe',
S ezüst szava úgy szállt tova,
Mint csillag-kar ha csengne.

(Óh, édes! imént nem hangodat
Hallottam-e meg én
E madár dalába'? S hogy a harang
Átrezge az ősz egén:
A viszhangos lépcsőzeten
Nem lábad osont-e mögém?)

«Szeretném, — így szólt — jönne föl!
Tudom, hogy végre följön.
Nem azért eseng imám idefent
S az övé ott lenn a földön?
Két ily ima célt mikor nem ért?
Van okom, hogy e bú gyötörjön?

S ha jó majd, dicskőr a feje fölött,
Fehérbe', mint magam:
Kéz kézbe leszen s majd elviszem,
Hol a nagy Fény kútja van —
Lekisérem őt, az Isten előtt
Lemerülni habjaiban.

Majd állunk a szentély előtt,
Mely rejtve, zárva, védve,
Hol a lámpasor mindannyiszor
Rezdül, ha fohász jön az égbe,
S a könnyörgés, mely már teljesült,
Mint pára foszlik a légbe.

S mi ketten együtt megpihenünk
A misztikus fa alatt,
Hol titkos lombok közt a Galamb
Ha olykor áthalad:
Minden levél, mit a szárnya ér
Dicséri az Urat.

És megtanítom őt magam
 A mennyei szent dalolásra ;
 Ő majd szünetel, majd énekel,
 Halk hangon dúdorászva,
 S lelkébe' gyönyört gyönyörre költ
 A sok új dolog varázsa.»

(Mi ketten, szólsz. Ah hajdanán
 Igaz, egy voltam veled.
 De *örökre* vajon az oldaladon
 Ad-é az Úr helyet,
 Noha méltó rád nincs bennem egyéb,
 Csak hogy szivem szeret!)

«Mi ketten, szólt, a berekbe megyünk
 Hol Mária vár szavainkra,
 Meg öt ifju szent, akik neve zeng,
 Mint lágy zeneszó ha ringna :
 Magdolna, Cecília, Margarét,
 Gertrud meg Rozalinda.

Ott ülnek körbe', hajukba' szalag,
 Fejükön koszorú virít.
 Arannyal hímzik a hószinü lent :
 Azoknak a köntöseit,
 Akik meghaltak odalent,
 S most újra születnek *itt*.

S ha társam fél és nem beszél :
 Én mondom el, ő ki légyen,
 És hogy szerelmünk tiszta maradt
 És nem volt benne szégyen.
 És Szűz Anyánk mosolyog reánk
 S tetszik neki büszkeségem.

Megfogja kezünk, s vele érkezünk
 Ahhoz, ki előtt leborúl
 A dicskörü lelkek hosszú sora

Megszámlálhatlanúl,
Hol hárfa zöng és dal köszönt
Az angyalok ajkairúl.

És Krisztus urunkhoz fordul imám,
Könyörögve érte meg értem :
Hogy oly szerelembe', mint odalenn
Egy kis darabon kísértem,
Éljem le itt, e szent helyütt,
Mellette, örökkön is éltem'!»

Ezt mondta hivem ; s most bús-szeliden
Susogta : «Ha majd idejő!»
S ím gyors szeráfok szárnyaitól
Lett fényes a levegő —
Szemében imával, ajkain
Mosollyal nézte ő.

(Láttam mosolyát.) S hogy a raj tovaszállt
Elvive sugár-özönjét :
Az arany-korlátra ráborúlt,
S megtörve az éjszaka csöndjét,
Arcát a kezébe temetve, sírt . . .
(Hallottam hullani könnyjét.)

III. UTOLSÓ GYÓNÁS.

— Lombard-velencei királyság. 1848. —

A partvidéki lombard pórleányok
Harisnya-kötőikben tört viselnek,
Mert tudják, hogy halálos gyűlölet
Ébredhet bennök más leány iránt,
Vagy osztrák kérheti szerelmöket.
Én ily kést vettem néki ; a nyele
Szarú és gyöngyház volt.

Maga, Atyám,
 Nem sejtheti, mi minden járt fejemben,
 Hogy aznap mentem, találkozni véle,
 Utólszor — szolt — az utolsó napon ;
 Se nem tudhatja, mily nagy szerelemmel
 S reménytelen reménnyel vártam akkor,
 Hogy változik majd s visszajő velem ;
 Ah! s mindenütt, minden pontján az útnak,
 Mit jól ismertünk, új meg új alakban
 Tünt elibém : amilyen azelőtt volt.
 S e sok alak oly sűrűn vett körül,
 Hogy rémlett, el akar kísérni mind
 Légyottomig, hogy szót emeljen értem
 A lány előtt, ki úgy megváltozott.
 Ha mindezt tudná, amit sohse tudhat :
 Oh akkor tudná — és csupáncsak akkor —
 Hogy Isten nékem megbocsáthat-é?
 ... Amit lehet, elmondom, ha figyel.

Falusi búcsun mentem akkor át,
 S gondoltam, üres kézzel hogy ne jőjjek,
 Viszek majd holmi kis ajándokot.
 Gondoltam : vagy lesz majd szerelmi zálog,
 Vagy (Isten mentsen!) lesz majd búcsu-emlék.
 Ott vettem azt a kést, melyről beszéltem.

S még aznap, egy pár óra múlva, láttam
 (S már bizton!), hogy búcsú-emlék lesz az.
 Előtte álltam végre ; nem beszéltem,
 Csak néztem bosszus arcát ; és a tenger
 Fülembe zúgott mindenféle szót,
 Mikkel, ha meg birnám jegyezni őket,
 Még meg lehetne változtatni szívét.
 Csak percig tartott. A következőben
 Messzibbnek látszott arca, mint a tenger
 Legvégső sávja ; s azt hittem, ha szól most,
 Tán meg se hallom ... Mindent tudtam akkor,
 Hogy ottan álltunk Illjo fövenyén
 S ránk hullt a dombok első, gyenge árnya.

«Fogd», szoltam, odanyujtva azt a tört
 (A nyele fénylett reszkető kezemben),
 «Fogd s tartsd meg emlékül», mondtam neki.
 Nem is biccentett, még szeme se mozdult,
 A lába sem szűnt a földön topogni...
 Csak félretolta késem s kacagott.
 Ön hallja szómat, de nem e kacajt.
 Ám Isten hallá... Számba veszi-é?

Más volt az, mint az az édes kacaj,
 Mely akkor tört ki gyermeki szivéből,
 Tizenegy év előtt, mikor először
 Akadtam rá a dombon s szétterültek
 A meleg pázsiton hajfürtjei,
 Amint közülök felnézett szemembe,
 Mely az övébe mélyedett. Ilyennek
 Festhették vón' az égi Kisdedet,
 Ki oroszlán s bárány közt járt utóbb.
 Pár éjen át el voltam bujva akkor,
 Fáradt, beteg, meg éhes. Szava hát
 Először úgy csengett, mint lomb ha suttog,
 Vagy mintha légi hang hívná nevem...
 Emlékszem, mellé ültem ott a lejtőn,
 S úgy tetszett nékem: a világ kihalt,
 Vagy sohsem élt tán: úgy magunkba' voltunk.
 Elmondta, hogy szülői «messze mentek».
 Előbb azt hittem, úgy gondolja: sírba.
 De kérdésimre ismét rám tekintett,
 S azt mondta: megcsókolták tegnap este
 Hosszan, meg sírtak, megrikatva őt is,
 Odadták néki minden kenyerök,
 És aztán mentek fölfelé a dombon,
 Min akkor ültünk, s befelé haladtak
 A nagy, rőt fénybe. «Így volt, szolt a gyermek,
 Hogy idejöttem; s este, ha a fényből
 Megint kilépnek, mint tegnap beléptek:
 Így várom csókkal őket». S nevetett.

S eszembe ötlött, éhinség van ott,
 S hogy egy hónapja, mikor arra jártam,
 A város minden temploma előtt
 Nyüzsgött a koplaló ; a kenyeret
 Az osztrák zsandár mérte súly szerint,
 S hogy nők, akikről tudtam, hitvesek
 S anyák, az utra álltak, kiabálva :
 Hogy férjük hogyha nem mer gyermeküknek
 Kenyeret *lopni*, itt kószálnak ők majd
 És megkeresik *ők!* — Szántam szegénykét.
 Mert minden arra vallott, hogy szülői
 Inkább a véletlenre — embereknek
 Vagy az egyháznak irgalmára — bízták,
 Semhogy szemök előtt asszon le teste.
 S anyám szavával szólított meg Isten :
 Sok régi kép, tárgy, hang tolúlt elémbe,
 Feltámadott egész gyermekkorom ...
 Elvittem hát magammal.

Ifju ,voltam,

Még nem kész férfi. De az ügy, melyért
 E sebet kaptam, melytől meghalok,
 Szerzett néhány sebet már akkor is.
 Magamban éldegéltem, úgy ahogy
 Bujkáló üldözöttnek élni kell.
 Nehéz volt, biztonságban őrzeni
 Egy gyermeket ; így nem volt bizton ő sem,
 S számomra is kettőzte a veszélyt.
 De tudtam. Isten megsegít.

Bocsánat.

Atyám, ha pihenek. Azt gondolom,
 Olyasmiről is szóltam, amiről
 Nem kellett volna szólnom, úgyebár?
 De föl se bírja fogni, mind e dolgok
 Mily tisztán állanak elmémbe' most is,
 S miként unszolnak, hogy csak mondjam őket.
 Olyan a multunk, mint napszálltakor
 Az ég ; legtisztább, hol legtávolabb van ...

Azt már beszéltem, hogy' vetette meg
 Bucsú-émlémem és hogy' nevetett.
 A nőknek nevetése néha más-más.
 Az égben is nevetnek, azt hiszem.
 Az éjtszaka álmomban belenéztem
 Az Úr kertjébe ; nők járkáltak ott is,
 Akiknek képét templomokba' láttam,
 Leföstve, sok-sok gyertyafény között.
 Egymás felé hajlongtak erre, arra,
 Eljátszogatva, és láng-gyűrű rezgett
 Aranyszínű, hosszú hajuk fölött.
 S ha lehajoltak, lejjebb szállt az is,
 S emelkedett is a fejökkel együtt ;
 És akkor enyhe szellő fútt közébük,
 Minthogyha ablak nyílt ki vón' az égben,
 Hogy onnan áldja meg az Úr világunk',
 Mielőtt elmerül (mert álmom az volt,
 Hogy elmerül, s már csak mint fáklya üszke
 Világít fenn a nap). S e szél-fuvástól
 Reszkettek a láng-gyűrűk, falevélként.
 És mind az üdvözült nők összeálltak,
 Minthogyha hang szólítaná meg őket,
 És hátravetve holló-fürtjeik,
 Tapsoltak, s mind egyszerre nevetett —
 Olyan erős volt égi örömük,
 Hogy ím megáldja Isten a világot ...
 És ekkor fölriadtam, szertenéztem,
 S ott láttam most is őt, hosszú haja
 Kétoldalt leszorítva ; s nevetése
 Végezte be a szent nők nevetését.

Mert mindig, hogyha látom őt, nevet.
 De kísért gyermek-nevetése is
 (Mint élet, szemben a holt borzalommal),
 Ahogy kislány korába' kacagott,
 Tetőm alatt ... Mielőtt végzenék,
 Elmondok egyet-mást e korrul is.

Egyszer — még gyöngéd, vidám kisleány volt —
 Valamit hoztam néki városunkból,
 Mi tán a legelső ajándokom volt :
 Egy szárnyas Ámort (színes üvegárút),
 Aranyozott nyíl s fáklya a kezében.
 Ő megcsókolta azt is, engem is,
 S kíváncsi volt, mért van szeme bekötve,
 Mért van nyila s mért vannak szárnyai.
 S elmondtam néki, amit Cupidóról
 S Vénusról tudtam — furcsa ős regéket.
 S mikor hallotta, hogy az szab irányt
 A férfi- és a női szerelemnek :
 A fejét rázta és csodálkozott :
 «Ej-ej, mormolta, annyira erős,
 Holott énnálam is még gyerekebb!»
 Majd arra kért, szögezzem fel a falra
 Ágyával szemben ; majd meg azt kívánta,
 Engedjem, hogy maga szegezze föl,
 Mert *néki* adtam, s mert ő szereti,
 S az ráhat majd, hogy jobban szeret engem,
 Ha ugyan annál jobban tud szeretni
 A nő, minél idősb lesz. Ám neki
 Az a hely a falon nagyon magas volt ;
 Hát én tartottam fel a karjaimban ;
 S ahányszor félrecsúszott kerti késem,
 Mit kalapácsul adtam a kezébe,
 (S megesett sokszor) mindig nevetett
 És összecsókkolt. De vigsága közben,
 Éppen mikor már fenn volt a szobor,
 Lebillant s száz cserépben földre hullt.
 S ahogy esett, szegényke fölsikoltott,
 Mivel kezébe fúródott a nyíl
 És megvérezte. Köny lett a kacajból.
 «Oh, szóltam, békötözve kis kacsóját,
 Hogy énmiattam vérzel legelőször,
 Ki úgy szeretlek!» S csókkal borítottam
 Az ujjacskáit s lefektettem ágyba.
 De ott is sirt még : «nem, mert fáj», zokogta,
 «Hanem szegény kis Ámorért, mit adtál!»
 Ezt mondta és magát álomba sirta.

Más is eszembe jut, későbbi élmény ...
 Ama legzordonabb időkbe' történt,
 Hogy zárt kastélyban, tiszta széken ülven
 A gaz Metternich vértócsák fölött
 (Kárhozzék lelke s örököltü férgek
 Hizhassanak meg teste kínjain!)
 Az évenkénti párszáz áldozatból
 Havonta fölfalt harminc-negyvenet.

Ép akkor azt tiltotta kapzsisága,
 Hogy a szegények elvegyék a rossz sót,
 Mely télen, az apálynak idején,
 A parti kőszirtekre odaszárad.
 Hallottam itt-ott pár lövést az utcán,
 S dobajt, minthogyha lovasság rohan.
 S mikor ő látta, kifutok a házból,
 Vállamon puskám és övembe' töröm,
 Lesímitotta a hajam s mosolygott,
 Hogy oly bátran megyek ; nyakamba ugrott
 S megcsókolt. Gyermek volt még, ám a csókja
 A harc füstjében is még számon égett ...
 Mert most, hogy folyton véle voltam együtt,
 Megváltozott az első vonzalom,
 Mely apai, vagy tán testvéri volt —
 Miként imádság lesz szent gondolatból,
 Mielőtt tudnók. Akkor vettem észre
 Először ezt, mikor vadász-utamról
 Fáradtan tértem egyszer hajlokomba
 S ő kenyeret hozott élém s gyümölcsöt,
 És a pallóra, lábaimhoz ült,
 Hozzám simulva. S hogy éreztem aztán,
 Édes feje az alacsony ülésből
 Olyan magasra ér, hogy szívemen van :
 Felé fordultam s néztem, néztem őt ...
 S először vettem észre, mily sudár ;
 És oly erősen dobogott a szívem
 Arca alatt, hogy attól féltem, ő is
 Csodálkozik majd s kérdi majd okát ;
 Hát szóltam, keljen föl s egyék velem.

S hogy visszaemlékezve s számba véve
 Az esztendőket, rájöttem, hogy ő már
 Tizenégy éves s megmondtam neki :
 Rám nézett oly szemekkel, mint az ég
 S a tenger néz, ha szürke őszi nap van.
 Áthúzta hosszú két kezét haján
 S kérdezte, asszony-é már? s nevetett.
 S hogy közbe lehajolt, elémbbe csillant
 A domború mell két félgömbje is,
 Liliom-bimbókként a vitzükörben.
 Igen, hadd gondolok rá ily alakban ;
 Mert így a képe nem olyan, Atyám,
 Amilyen akkor kísért, ha ön elmegy ...
 Szájától holt is éledt volna tán :
 Az alsó ajka beljebb állt, mikéntha
 Önnönmagával vágynék csókolódní.
 Az arca mindig sápadt volt, mikéntha
 Az ember tóba néz ; és még növelte
 A sápadtságát dús, sötét haja,
 A tömött fürtök, mik arcát beszegték,
 Mint holdfényt szeg be barna felleg éje.
 Nyaka a törzsén úgy ült, mint a fő-ág
 A fasudáron. S mint az ágon ül
 Az évnék büszke dísze, a virág :
 Karcsú nyakán úgy ült csodásan arca —
 Éj és nap együtt. Gyors-beszédű volt,
 Csak az utolsó szókat húzta kissé.
 És ujjá vége, mely szép gömbölyű volt,
 Kissé odatapadt, ahova nyult,
 Osztt' visszahúzta pillantás alatt.
 És nagy szemében, mely olykor zavartan
 Forgott az ideges szemhéj alatt
 S ijedten, legkivált ha szólni készült :
 Megvolt a vígság rejtett kútja is,
 Mely a sötét, hosszú pillák alól
 Kitört, ha nevetett — miként madárka,
 Amely a víz s a szomszédos falomb közt
 Rémulten repdes, míg a fénybe nem jut.

Komor lakótárs voltam én biz akkor.
 Bárhogy szerettem őt. Itália,
 A könnyező, kétségbesett anya,
 A fiai erős karját kívánta,
 Hogy arra támaszkodjék, s kezöket,
 Irtsák előle a méreg-sövényt,
 Juthasson el magános útra ő is.
 S én inségéhez szabtam árva éltem,
 Mit büszke voltam néki följajlani,
 Mint egykor az apám is. Nékem ez lett
 Játékom, ez szerelmem, bosszuvágyam —
 Minden, mitől a férfi vére pezsghet.
 Azt hittem olykor, minden más csak árnyék,
 S csudáltam, más lét *mustra* hogy' lehet,
 S hogy' nézhetik időtöltésnek azt is!

Tudom, hogy akkor a leány előtt
 Szemem olyannak tűnt fel, mint a lelkem :
 Két tetszhalál-kút, mely életre vág.
 S bár máskülönben nekem ő parancsolt,
 Emlékszem, egyszer ilyen kedvbe' voltam,
 S mert ő köröttem ugrált és nevetgélt :
 Majdnem megszidtam. S erre ő letérdelt
 És a mellemre téve két kezét,
 Egy dalt dalolt. Vajon könny ez szememben?
 Pedig már rég nem sírtam semmiért.
 Azt hittem, azt a dalt rég elfeledtem,
 S most, hogy beszélek róla, visszacseng.
 Aféle gyarló rímü, szimpla nóta,
 Minőt vak koldus kántál, míg ebe
 A tányért tartja, s a gyerekcsapat
 Jobb mulatsághoz fut mellőle . . . Ez volt :

És szólt a szép nő,
 A könyje folyván :
 «Nem mozdul a csillag
 A mennyek boltján,

A napnak útja
 Az is beh lomha :
 Bágyasztó tűzzel
 A lelkem nyomja,
 S mint ócska tükör,
 Mely csupa folt,
 Pislákol egyre
 A lassu hold.

Nap, hold és csillag
 Untat valamennyi,
 Nem bánom őket,
 S nem vídit semmi.
 Karom meg vállam
 Bár hófehér is,
 Bár irigyelnek
 A keblemér' is :
 Ah mind e szépség
 Mit ér nekem,
 Ha már tenéked
 Nem tetszhetem!»

És szólt a szép nő,
 De már nevetve :
 «Kezem újra forrón
 Szoritod kezédbe?
 Most is szeretsz hát?
 Hát mondd ki szépen,
 De ne új szavakkal,
 De ne bármiképen.
 Oh megteszed-é,
 Ha akarom,
 Hogy mondd ugyanúgy,
 Mint egykoron?»

«Mint visszajön olykor
 Pár napra a nyár,
 Holott küszöbön van
 A tél hava már :

Ugy általad, édes,
 — Alig hihetem! —
 Bár őszöm is elszállt,
 Zöldül ligetem!»

«Im most ugyanarra
 Tanítja az ajkam,
 Mit ő maga súgott
 Fülembe hajdan!»
 S hogy izzó csókok
 Lepték a kezét
 Nevetve a szép nő
 Igyen beszélt:
 «De mit adjak néki,
 Mit vakmerően
 Már el ne rabolt vón'
 A selma tőlem?!»

Dal! itt, ez ágyon! mig *maga* figyel rám,
 S nekem még annyi mondani valóm van!
 De vajjon *én* daloltam-é? A hang
 Hangjának tetszett, mint amikor aznap
 Ő zengte ezt, és végezvén a dallal,
 Elvette tőlem s messzibb tolta azt,
 Amivel játsztam azalatt; az orcám'
 Magával szembe fordította s így szólt:
 «Mi jobb? a sírás vagy a nevetés?»

De ez bolondság. Hogy' birnám mutatni,
 Mint izzott bensőm szerelem hevétől,
 Fényesben napról-napra: amikor
 A láng, mely akkor lobogott szívemben,
 Tűz-szárnyat adva néki, évek óta
 A poklok nyaldosó máglyája lett,
 S olvasztva szívem, vad kétségbe ejtett!

De más is jut ma este az eszembe:
 Az hozta rám szörnyű előhadát
 A sok-sok kinnak, mely ma összetépdés.

Utolsó évi bolygásunk között
 Monzába' laktunk, messze otthonunktól —
 Ha ugyan volt valaha otthonunk.
 Ott gyakran mentem véle be a dómba,
 Ahol imádkozott. Egy szobra áll ott
 Szűz Máriának ; márványból faragta
 Valami nagy olasz művész keze,
 Mikor még Máriával trónon ült
 Olaszhon is. És kedvesem a szívét
 Csak ennek tárta volt ki, senki másnak.
 Már akkor asszony volt ; s ahogy letérdelt —
 Egy édes arc még édesb arc előtt —
 Úgy tetszett, hogy rokon e két alak,
 S hogy bennök a mi országunk, amelynek
 Ma is csudálja műveit a föld,
 Reámutat a legszebb nőiségre.
 A nap, amelyről szólok, hetek óta
 Az első volt, min a dómig kísértem.
 S nagyon borúsak voltak e hetek,
 Mert akkor tűnt fel rajta legelőször
 Valami érthetetlen nyugtalanság,
 Mely nőtt, mely mássá tette, hidegebbé.

Ahogy beléptünk, a szoborra néztem
 S némán könyörgtem : «Téritsd újra hozzám!»
 És átengedve őt imáinak,
 Megnéztem ama templom büszkeségét,
 A sekrestyében, hol a nap reá süt
 A *vaskorona* ékességire,
 Mely oly rég nem pihent királyi fön,
 S ki tudja, ilyet fog-e fődni újra?

Hogy onnan visszajöttem, meglepett,
 Hogy imádsági édes Asszonya
 Magában áll ; de aztán távolabb
 Megláttam őt : egy cifra, cicomás,
 Silány német szobornál térdepelt
 S imádkozott. Most léptem hallva, fölkelt
 És egymás mellett távoztunk a dómból.

Felizgatódtam és szigorú hangon
 Kérdeztem, miért ruházta más szoborra
 Alázatát? Ugy látszott, rám se hallgat,
 S makacskodik. Majd könnyed nevetéssel
 Így szólt: «A régi Szűzanyánk? ... Azé volt
 A régibb vágyam — emezé az új.»
 A téren fel-felszökkenő kutaktól
 A gerlék környékezte háztetőig
 Vízceppel s tollal volt teli a lég,
 És ő, a nevetés után mosolygva,
 Delin haladt tovább, ringó derékkel
 És büszkén tartott nyakkal, a kezét
 Maga előtt lóbálva könnyedén ...
 S mely oly sokáig nap volt éltem utján,
 Az arc most nappal éj lett énnekem.
 És minden férfiszem csodálta báját,
 És ő, úgy látszott, szívem áttiporva,
 Egy új világba mén, mely várja már ...

Ah lám! sebemtől elmém újra háborg.
 Mint villám-rejtő felleg tör a kín rám,
 S a tűz, mit rám küld, égeti agyam.
 Így sebze az az osztrák, kinek arcát
 Illóvé tettem a fehér kabáthoz —
 Csakhogy mindkettő vörösszínű lett;
 Mesterségének ez a szín való.
 Ördög hordat velök fehér ruhát,
 Hogy jobban szembe tűnjék rajt' a vér,
 Amely a poklokig juttatja őket.
 Az ördög így csak végig néz a síkon,
 És mindjárt tudja, hogy mi az övé ...
 Egy korty vizet kérnék a poharamból;
 A hangom gyöngül — nem is hallja tán már ...
 De kell, hogy hallja. Hogyha félreért
 S mégis feloldoz, az áldása bizton
 Égetni fogja lelkem. Ha nem ért meg
 S mégis felold, magáé lesz a nagy bűn,
 Nem az enyém, s a lelke, tudja meg,
 Lelkemmél együtt fog majd lángra jutni.

Egy festményt láttam, amin lelkek égtek
 S latin igék lógtak ki nyelvükön . . .
 Ilyen lesz végem? Nem, nem, maga, páter,
 Latínul orditozna . . . Ah! . . . harang szól
 Ágyamban . . . Űt az órák Belzebúbnál . . .

Atyám, nem bírom . . . Próbáltam, de látja,
 Nem bírom . . . Hozzáfogtam hússzor is,
 S ugyanegy pontig érve, elakadtam.
 Azontúl már csak tördelem a szókat,
 S maga nem érti, amit elbeszélék.
 Azért van ez, mert ő is itt van, itt van,
 Mint amidőn ma éjjel álmaimban
 Facsarta a haját, hogy a sötétség
 Párolgott tőle . . . Mindig nedves az ;
 Így hordta folyton, derekára csüngve.
 S mikor facsarta a palló fölött,
 Hallottam ujja közt szisszenni véré,
 Úgyhogy felültem ágyamban, sikoltva
 Kétízbe', s ő mindkétszer nevetett.
 Ne forduljon meg — ott, maga megett áll . . .
 Jaj, húzza jól fel azt a reverendát,
 Mert ott ül ő — s attól maga megőrül . . .

Illjón a dombok első, gyenge árnya
 Fekete meg vörös homokra hull.
 A fekete ilyen volt akkor is,
 Midőn beszítta, mi aznap reáfolyt,
 És a vörös alig sötétedett . . .
 Ma éjjel is ott állottam vele
 S ugyanilyennek láttam a fővenyt . . .
 De mit beszéljek még? Atyám, miképen
 Értessem meg magam? Nem tudja azt,
 Mi szörnyü lélek lakozik a nőben,
 Ki egy nap elfelejti azt, mi régi,
 S az újon csüng ; felejt, mit a férfi
 Sosem felejt, s magát a férfit is . . .
 Nem is bírom föltárni érthetően,
 Mint támadt az a változás közöttünk.

Üres-szívűen nézett rám olyankor,
 Mikor szívem övéle volt teli.
 S én szívem minden zúgát átkutatva,
 Hiba után, mindig csak azt találtam :
 Övé az, mint a régi jó időben . . .

Ön mit szeret? A mennyet? Tegye föl,
 Hogy az öröklét első éviben
 Az Úrnak minden üdve- s örömével
 Borúl az ön fölé ; s midőn a lelke
 Legjobban átalolvadott belé
 És mindene Önéki zeng zsolozsmát :
 A menny olyanná lesz, minő a tó,
 Mely egykor az ön képét verte vissza,
 De most azt elsülyeszti s mitse láttat,
 Vagy mint egy elvarázsolt Nap, mely önnek
 Ellopja árnyékát s mégis ragyog.
 Hogy' tűrhetné el? Nem üvöltne-é
 E szem előtt, mely önre nézve vak,
 E fül előtt, mely önnek már siket :
 «Úristen! Hát maradt más társaságom,
 Mint a pokol?», míg e szó elragadja
 Mint forró szélvész és leszívja önt
 Gyehenna-tűzbe . . .

Így állottam aznap,
 Mikor üres szive a házam is
 Üresen hagyta, és én azt se tudtam,
 Mért ment el, azt se, hogy hová, se azt,
 Hogy' bukkanjak rá? S így állottam aznap,
 Midőn, imámra, elem szállt utólszor
 És még a menny is sápadt a haragtól,
 A menny is gúnyolt abban a kacajban . . .

Oh édes, édes . . . Vagy csak szellemed volt,
 Mint az, mely most kísért? a félelem-
 S a gyűlöletnek két iker-alakja?
 Enyimnek foglak-é megint találni,
 Föltámadáskor? . . . Ah, bár lángban égjünk,

Még édes vón' az is, hacsak megint
 Úgy szólanál, mint gyermek-búdban egykor :
 «Nem mintha fájna — semmi ez a fájás,
 De sírok a szegény kis Ámorért,
 Eltört Szerelmedért!»

Mondtam, mi történt

Utólszor amaz utolsó napon,
 Melyen a tenger partján összejöttünk?
 Szent ég! . . . De mindegy . . . elmondok ma mindent.

Félúton, ép mikor azon a búcsun
 Megálltam, vásárolni azt a tört :
 Két istenverte patkány járt a téren,
 Akikről tudtam, kémek, vér-kufárok.
 A nap még el nem mult ; még három órám
 Becses volt ; néztem hát, hogy merre bújjak.
 Egy mázolt arcu vén komédiás
 Búvészkedett lármásan egy tömegben.
 Tudtam, hogy névről bizonyára ösmer,
 Hát hozzá fúrakodtam, súgva néki,
 Ki s mi vagyok s milyen veszélybe' forgok.
 Ó, mintha holmi trükköt produkálna,
 A bódéjába tolt ; s mikor kijöttem,
 Bohóc-ruhába' voltam és kifestve.
 Félórahosszat én adtam kezéhez
 A billikomjait meg a golyóit,
 S lóbáltam a fövényes zsákokat,
 Hogy tágasb legyen a gyűrű körötte.
 A kémek odajöttek, nézelődtek,
 S hogy megriadt érzékim egyre jobban
 Figyeltek hangra, képre : im fölöttem
 Egyszerre csak egy nő kacajja cseng . . .
 Fölnézek : hát egy barna-vállu céda
 Hajol ki egy bor-ágas ablakon.
 Egy férfi jött megette a szobába,
 S megkapta karjait ; ő visszafordult
 És akkor tört ki abb' a nyers kacajba,
 Hogy az csókokkal falta a nyakát,
 És tarkójára a bor-ág kuszott.

És három óra múlva, mikor ő,
 Kit látni mentem annyi vész között,
 Kacagott újra — ezt már elbeszéltem —
 Az élet bennem halállá meredt,
 Mert azt gondoltam, ugyanúgy kacag most,
 Mint ott, a búcsun... Csak nemrég szökött el;
 De amivé lett, avvagy lehetett vón'
 (Ezt nem tudom, erről egy szót se szólt),
 Mindaz benn csengett abban a kacajban...

Nem mondtam-é e sok idő alatt,
 Nem mondtam-é el, mi történt, Atyám,
 Mikor kínáltam néki azt a kést,
 Legyen emléke tőlem, ki szerette,
 S ő kacagott? Ezt még nem mondtam el?

«Fogd», szóltam újra, «fogd és tartsd meg ezt!»
 ... És tűz csapott rám, égetvén kezem,
 S a tűzből vér lett, s minden körülöttem
 Egyetlenegy vörös vakságba fúlt;
 S úgy rémlett végül örvénylő agyamnak,
 Hogy ő, vagy én, vagy minden vérezik.
 Vagy holtra ég... S egyszerre ott találtam
 Lábamnál fekvő, s tudtam, hogy ledöftem,
 S még láttam, hogy' tekintett rám, elesve...
 Mert mostan, úgy ahogy mondtam neki,
 Immár valóban *fogta* törömet,
 Mely mélyen a szívébe' volt; s fűzője
 Keblébe hagyta folyni a fövenyt.

És most is *fogja* — látja, úgy-e bár? —
 A nedves ujjak és fürtök között
 Még fogja töröm, mely szívébe' van.
 Mert nézze csak, mikor a keze mozdul,
 Még látni a szarú- s gyöngyház-nyelét...
 Partunkon illyet hordanak a nők
 A harisnyájuk kötőjébe dugva...

Atyám, végeztem. Lám, most fölcsavarja,
 Oldalvást, sűrű, hosszú hajzatát ;
 Még végig nedves, de nem változik,
 Épügy, mint az a hely Illjo homokján ...

Elmondtam mindent. Szóljon most hamar,
 Hogy mit remélhetek? Mert nézze, lassan
 Kihúzza törömet ... már csak mosolyg ...
 Alig mosolyg már ... Ám én nemsokára
 Hallom nevetni majd, ha fölmutatja
 Az Úr előtt a bíborszínü pengét!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

CHRISTINA GEORGINA ROSSETTI.

I. GONDOLJ RÁM.

Gondolj reám, ha mindörökre válók —
Nem úgy, mint most, hogy kezem foghatod,
S készülve, odahagyni hajlokod,
Én egy-egy szóra újra meg-megállok.

Gondolj reám, ha csöndes alkonyatkor
Nagy terveidről nem szólhatsz velem.
Csak gondolj majd rám, óh édes felem —
Tanács már tőlem nem fog telni akkor!

De ha felednéd multunk annyi álmát,
S ezt később, újra rám gondolva, bánnád :
Oh ne, ne búslakodj. Ha lenn a sírba'

Még élne lelkem, bármi kicsi részben :
Jobb lesz nekem, ha elfeledsz egészen,
De víg vagy, mintha rám gondolsz, de sírva.

II. FÖL A HEGYNEK.

S az útam fölfelé megy folyton-folyton?
Igenis, végig fölfelé megyen.
S egészen estig így kell vándorolnom?
Reggeltől estig jársz majd a hegyen.

De van-e ott nyugvóhely éjszakára?
Hüvös estéden majd ott lesz tető.
S nem rejti-é el majd az est homálya?
Ne félj, az el sem is téveszthető.

Más útaxt is talállok ott az éjben?
 Igen, akik előttd mentek el.
 S kopogni kell majd, jőjjenek elébem?
 Oly kűszőb az, hol várni sohse kell.

S lel enyhet ott, az úttól aki bágyadt?
 Munkád után ott vár a hosszú csőnd.
 S én, s úti társaim kapunk-e ágyat?
 Jut ágy mindenkinek, ki békőszőnt.

III. DAL.

Ha halva fekszem, oh drágám,
 Gyászéneket ne dallj;
 Nem kell fölibém se ciprus,
 Se nem kell rózsagaly.
 Mindegy lesz, a sírba harmat
 Vagy eső hull, hóval elegy:
 És gondolj rám, ha tetszik,
 S ha tetszik, ám feledj!

Nem érzem ottlen az essőt,
 Nem látom a fák sudarát,
 Nem hallom a fűlmilének
 Bármily búshangu dalát.
 Álmodva ott, hol nincs már
 Se napnyugat, se kelet:
 Talán rád gondol a szívem,
 Vagy ott már tán feled!

PERCY BYSSHE SHELLEY.

I. OZYMANDIAS.

Egy útas, régi országból jöven meg,
Igy szólt: Két óriás kő-láb vagyon,
De törzsök nélkül a sivatagon.
S nem messze onnan, közte a fővénynek,
Egy arc. Redői megrongált kövének,
Homlok, meg ajk, mely duzzad vastagon,
Rávall, hogy tudta a művész nagyon,
E fejből milyen zord eszmék jövének.

Im a fölírat: «Ozymandias,
Király, királyok serginek fölötté —
Nézd műveim, s remegj!» Csak ennyi az,
Mit meghagyott a kor: e pár romot,
S mást semmit, semmit. S nincs egyéb körötte,
Csak pusztaság: meddő, sivár homok!

II. TÉLI TÁJKÉP.

Özvegy madárka gyászol a berekbe',
Hol galyja csupa hó.
Dermesztő szél sikoltozik felette,
Lent befagy a folyó.

A földön nincsen egy virág se' rég,
Nincs egy levél a fákon;
Egy hang sincs, csak egy szélmalomkerék
Zúg át a némaságon.

III. A NYUGATI SZÉLHEZ.

I.

Zord szél, te az ősz lehe, hatalmas úr,
Ki mint varázsló szellemek hadát,
Úgy kergeted szét láthatatlanúl

A holt levélkéék sárga csapatát,
A sok tüdő- s dögvészes színű gallyat ;
Ki téli fekhelyébe hajtod át

A szaladó vetést, hol nyugton alhat,
Miként tetem, amíg, hogy költse fel,
Tavaszhugod kürtjébe nem fuvalhat,

Hogy az alvó föld ruháit öltse fel,
Hogy nőjön bimbó s rügy, amerre mén,
Hogy a halmot illat és szín töltse el :

Nyughatlan szellem! hozzád szólok én ;
Te ki óvsz és rombolsz : halld, óh halld igém!

2.

Ki ha tovarontsz az égen szörnyű hanggal :
Hull mint a lomb az ég fájárul a felleg,
Miként eső- meg villám-szülte angyal ;

Ki légi habon jársz, fölszinén amelynek
Miként Maenad-főn, vannak szétzilálva
A vészviharnak fürtjei, mely közelget,

S mely elmeríti sűrű vak homályba
A szemhatárt kelettől nyugotig ;
Te gyászdala az évnek, mely lejárva,

Ez éjszakában most úgy nyughatik,
Mint óriás mauzóleum ölen,
Amelynek pára teszi boltjait,

Ahonnán majd lezúdul feketén
Az eső, a jég, a tűz : oh halld igém!

3.

Oh te, ki felriasztád im a tengert
E tajt-szigetnél, Bajae öbliben,
Hol lágy moraj küldött rá nyári szendert,

Hol annyi tornyot, s várat látni benn,
Mik rezgve tükröződnek tiszta habba',
Mig a víz, ő róluk álmodón, pihen,

Hol azúr moha nő, s a virágok csapatja
Oly édes, hogy nincs szó, amely lefösse,
Ki a síma óceánt egy pillanatba'

Ezer gígás heggyé hasíthatod össze,
Mig a mocsáros erdők, lenn, fenekén,
Reszketnek, színök váltják, s kérdeve : te jössz-e,

Zűrös zavarban inganak megén',
Egymásra dőlve : halld, oh halld igém!

4.

Holt galy ha volnék, mely repül előtted,
Vagy felleget, melyet szárnyad elragad,
Vagy hullám, amely érzi nagy erődet,

S erős maga is, habár nem oly szabad,
Minő te vagy, te megfékezhetetlen ;
Vagy kísérhetném légi útadat,

Melyet midőn mint gyermek nézegettem,
 Hittem, hogy könnyen elébe vághatok :
 Bármennyi jaj van előttem és megettem,

Nem hordanám fel a kint, mely rám csapott!
 A lét tövissei közt elvérzik a lelkem!
 Oh vígy, mint felhőt, gallyat, vagy habot!

Már annyi nehéz nap nyugét elviseltem —
 Miként te : vadúl, büszkén és daccal telten!

5.

Bár volnék kobzod, mint a rengeteg!
 Mit bánnám, hullna rólam a levél :
 Csak keltene hatalmas zengzeted

Szívembe' dalt, mely őszi, de mély,
 Mely bús, de édes! Légy a szellemem,
 Vad szellem! Óh légy *én*, zord nyugoti szél!

Ragadd eszméim át a végtelenen,
 Hirdesd, a földnek már ujúlania kén'!
 Hallgass *dalomra*! Észak- s délre menj

S miként tűzhelyről hull a szikra, a fény,
 Ugy szórd az embermilliókra *azt*!
 Jós-trombitaként dörgd át a föld színén

Ajkamnak ígéit! Mondd, ha tél fagyaszt,
 Nem kell-e közelnek hinni a tavaszt?

IV. SZERELEM FILOZÓFIÁJA.

Kis patak folyóba tér,
 Nagy folyók tengerbe folynak ;
 Két szél is ha összeér,
 Egy a mással összeolvad ;

Nincsen semmi egyedül,
Ez az égi rendelet ;
Minden mással egyesül —
Mért nem én veled?

Lepke és virágszirom
Egyre csókjaik' cserélik ;
Felhőt csókol hegyorom,
Hab csókdossa partja szélit,
Földet napfény, hold tavát . . .
De mit ér, szép gyermekem,
Bárha minden csókot ad —
S *te* nem adsz *nekem*?

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ROBERT LOUIS STEVENSON.

REQUIEM.

A tágas, csillagos ég alatt
Ássátok majd meg a síromat.
Aki holtáig vidám maradt,
Ezt hagyja ím végrendeletül:

Jelölje e pár sor majd a célt:
Hova vágyakozott, im most odaért:
A tengerről a hajós hazatért
S hazatért a vadász a hegyek közül!

RICHARD HENRY STODDARD.

IFJUKOR.

Van kárpótlás minden veszteségre,
S balzsam, bármi sebből csurg a vér ;
De ha ifjuságunk az, mely eltűnt,
Akkor valami elhagyja lelkünk,
Ami vissza sohse, sohse tér.

Férfikorban bölcsebb már az ember,
S több a súly, amely hátára fér ;
De érezzük, hajh! hogy röpke szárnyon
Elszállt tőlünk holmi édes álom,
Amely vissza sohse, sohse tér,

Hogy szétfoszlott hajh! valami Szépség,
Melyért sóhajtoznunk mit sem ér,
Melyet láthatunk bár epedően
Lenn a földön, fenn a levegőben,
De mely vissza sohse, sohse tér!

ROBERT SOUTHEY.

A BLENHEIMI CSATA.

Vén Gáspár nyári alkonyon,
Hogy dolga véget ért,
Kunyhója ablaka előtt
A napon üldögélt.
Kis unokája, Vilma, ott
A gyepen játszott s mulatott.

Egyszerre öccse, Petike,
Egy gömbölyű valamit,
Mit a pataknál játszva lelt,
Nagyapjához gurit.
És kérdi tőle: vaj mi a',
Hogy oly kerek s olyan sima?

Elvette tőle az öreg
És búsan dörmögé,
Fejét csóválva: «Koponya!
Egy szegény ördögé,
Ki elesett a harcteren,
Hogy itt volt a nagy győzelem.

A kertben én is leltem ilyet —
Van itt eféle sok;
Ekém vasa gyorsan fölveti,
Miközbe' szántogatok.
Sok ezer fiú pusztúlt e helyen,
Mikor itt volt a nagy győzelem!»

«Hogy' volt? Mi volt? kiált Peti most,
 Beszéld el sorra hát!»
 S Vilmácska is fölnéz reá
 S mohón lesi szavát.
 «Meséld el a harcot! Mondd, mi volt,
 Amért közöttük háboru folyt?»

«Az angol győzött, szólt az agg,
 A francia hadon ;
 De hogy mi volt a harc oka,
 Biz azt magam se tudom.
 De mondja ki-ki, hogy szertelen,
 És fényes volt a győzelem.

Ottan, hol az a folyócska folyik,
 Élt akkor az édes apám ;
 Fölégették a kunyháját,
 S ő elmenekült azután,
 És vitte fiát és vitte nejét,
 S nem volt, hová lehajtsa fejét.

S az egész tájat köröskörül
 Feldúlta a tűz meg a kard ;
 Elpusztult sok-sok ifju anya,
 Sok-sok ujszülött belehalt.
 De hát ez a rendje ; nem terem
 E nélkül fényes győzelem.

Azt mondják, szörnyű volt a kép,
 Hogy véget ért a tusa ;
 Sok ezer legény feküdt a napon
 S ott rothadt a husa.
 De hát ez a rendje ; nem terem
 E nélkül fényes győzelem!

És Marlbro' s Jenő hercegnek is
 Ez a nap hozott babért ...

De a kis Vilmácska közbeszól :
«Ily csúf, gonosz dologért?»
«Nem, nem, — nem érted ezt te, nem!
Ez harc volt s fényes győzelem!

S dicsérték Marlbro'-t, a csatát
Hogy ő döntötte el...»
S Peti szól : «S mi jót hozott a csata?»
S az agg tünődve felel :
«A hasznát... azt nem ismerem ;
De fényes volt a győzelem!»

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ALGERNON SWINBURNE.

KOSSUTH LAJOSNAK.¹

Ki apáinknak is már fény voltál, most nekünk
Nem alkonyúló alkony csillagja lett a lelked!
A te neved, mely lángként ragyogta bé egünk
S mely — most van harminc éve — dicső tusákat
[keltett,

Hogy végig Európán villám tüze lövellett :
Ma is nagy, s glóriáján ma is mindenki csüng.
Ma is ott állsz tanúkép a népjog széke mellett!
és nem csupán a multért magasztal énekünk,

Mint Landor lantja tette : de mert folytatva harcod,
Ma is csendítéd szódat, mely úgy fülünkbe harsog,
Mint Isten s az Igazság hatalmas kürtjele ;

S te, kard meg korbács híján mennykövet szórsz
[vele :
Mennykövet mindazokra, kik gyáva görnyedők,
Kiket lapulni lát most a moszkovita gőg!

¹ Ezt a szonettet akkor írta Swinburne, mikor az orosz-török háború idején Kossuth hatalmas szózáttal kelt ki a muszka önkény ellen.

JAMES THOMSON.¹

WILLIAM BLAKE.

Magába' jött el ebbe a London-sivatagba,
Sok szürke-szürke mérföld ösvényin áthaladva;
S hogy hegyen-völgyön átal mindegyre vándorolt,
Valami csöndes dalt dudolt.

Magába' jött el ebbe a London-sivatagba,
Sok-sok mérföldön átal, a porba' és latyakba',
S hogy hegyen-völgyön átal bolygott le- s fölfele,
Csak az Úristen volt vele.

Sok-sok ezernyi ember élt itt a sok-sok utcán,
Ez óriási, téglák- s kövek-alkotta pusztán,
De egy részök siket volt, más részök szinte vak —
Hát egymagában tenge csak.

S hogy jött a kedves óra, min megszakadt a léte,
Úgy halt meg egymagában, mint napjait leélte,
S bár kinek sem hiányzott e nagy sivatagon,
Most fenn, az Úr előtt vagyon.

¹ Nem azonos a «Rule, Britannia» költőjével. — Blake nagytehetségű költő volt, kit csak jóval elhunytá után kezdtek méltatni.

JAMES THOMSON.

LÉGY ÚR, BRITANNIA!

(Rule, Britannia!)

— Az angol nemzeti himnus. —

Midőn a britt föld, égi szóra,
A tenger mélyiből kikelt,
Ez volt a hitlevélbe' róla,
Mit angyal-kórus énekelt:
Légy úr, Britannia, bárhol zúg a hab!
Brittből nem lesz soha rab!

Sok nép, mely mint te, nincs megáldva,
Majd kényur-láncokat cipel:
Te nagy, szabad léssz, s a világba'
Mindenki fél és irigyel.
Légy úr, Britannia, bárhol zúg a hab!
Brittből nem lesz soha rab!

Ha érzed is más nép csapását,
Dicsőbben támadsz újra föl,
Mint tölgyed izmosodni látszik
A véstül, amely rája tör.
Légy úr, Britannia, bárhol zúg a hab!
Brittből nem lesz soha rab!

A gőgös zsarnok nem bir véled,
S ha mégis megpróbálja majd:
Tüzed csak annál jobban éled
S fényt hoz reád — magára jajt!
Légy úr, Britannia, bárhol zúg a hab!
Brittből nem lesz soha rab!

Falún a gabnád, városidba'
 Kereskedelmed gazdagit ;
 A tenger néked tárva-nyitva,
 És úrként járod partjait.
 Légy úr, Britannia, bárhol zúg a hab!
 Brittből nem lesz soha rab!

Hol a szabadság szűz legébe'
 A múzsa boldogan tanyáz,
 Sziget! mit hű fiaktól védve
 Páratlan szépség koronáz :
 Légy úr, Britannia, bárhol zúg a hab!
 Brittből nem lesz soha rab!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ALFRED TENNYSON.

I. GRAY EDUÁRD.¹

Szép Moreland Emma, künn a mezőn,
Az úton élémbe állt,
És szólt: «Már elveszítéd-e szived?
Már nős vagy-e, Gray Eduárd?»

Szép Moreland Emma míg beszélt,
A könnyem folydogált:
«Szép Moreland Emma, lányt nem ölel
Soha többé Gray Eduárd.

Bár apja meg anyja nem engedé,
Szeretett Adair Helén:
S ma egy óra hosszat sírtam ott
Csöndes nyugovó helyén.

Félős volt, s azt hívéim: hideg,
S bejártam messze habot,
Bolyongtam balgán és dacosan —
Mig utánam hervadt.

Rossz szókkal hagytam el — ma be fáj!
Azt mondtam néki: Ne várd,
Hogy érted, csélcsap, büszke lány,
Epedjen Gray Eduárd.

¹ Gray: ejtsd Gré. Moreland: ejtsd Mórland. Adair:
ejtsd Adér.

S ma a sírra borúltam, s azt susogám :
 Az égből oh nézz felém!
 Megbántam minden tettemet!
 Oh szólj, Adair Helén!

S késemmel a kőbe karcolám :
 ,Pihenni e helyre vivék
 Adair Helénnek holt tettemét
 És Gray Eduárd szívét!'

Mint ágrul-ágra száll a madár,
 Jöhet-mehet szerelem :
 Elűzöm, amíg Adair Helén
 Nem leszen újra velem!

Keservesen szakadt könnyüm
 Csöndes nyugovó helyén :
 Ott fekszik Gray Eduárd szive,
 Ott fekszik Adair Helén!'

II. LORD BURLEIGH.

Szólt az ifju : «Hogyha lelkem
 Külső jeltől jól ítél,
 — Minden szócskád' megfigyeltem —
 Szívet adnál szívemért!»
 S mond a lányka, s arca lángba :
 «Keblem rég feléd hajolt!»
 Tájképfestő volt az esdő,
 Ez meg pórleányka volt.
 S ajkát ajakára nyomja
 S a lány ellen nem szegül ;
 Paphoz mennek s aztán nyomba'
 Utra kelnek egyedül.
 «Tőlem, édes, nem nyerendesz
 Drága nász-ajándokot ;
 Kunyhónk éke szerelem lesz —
 Mást fel nem ajánlhatok!»

S értek villát, értek parkot,
 Elmaradt sok úri ház,
 Sok liget, mely sátrát alkot,
 Hol a szellő dúdorász,
 S elmerengtek jó sokáig.

S most fölrezzent a művész :
 «Nézd a dúsak nagy tanyáit —
 Mennyi pompa s fényüzés!»

És amaz, mellette járván,
 Vígan csüng a szón s örül :
 Régi s új hona határán
 Mennyi szép veszi körül.

Itt egy díszkert van előttök,
 Ott vén tölgyek százai,
 Messzibb kéjlakok, erődök,
 Lordok ősi házai.

S hozzá símul önfeledten,
 S jobbra-balra nézeget :
 Hol a kunyhó, hol ők ketten
 Megrakják majd fészkeket?

Neki szép otthont teremtvé,
 Hogy' imádja majd urát!
 Hogy' tart mindent tiszta rendbe' ...
 Csak már otthon volna hát!

Igy tűnődik — s íme mit lát?
 Nagy kaput, min ős cimer.

Nézi, nézi — lám kinyitják,
 S férje rajt' belépni mer!

S lát egy kastélyt — még oly szépet
 Egész úton nem talált,

S látja cifra szolganépek
 Földig hajló sorfalát,

S tisztelettel megfelelnek,
 Tőlük bármit ha kíván ;

S ő bejár sok drága termet
 S tesz-vesz félelem hián.

Nője ámul, nője bámul
 S ésszel föl nem ér ilyet ;

Az mosolygva átkarolja :
 «Mindez — szól — enyém s tied!»
 Büszke nemnek ifju sarja,
 Burleigh grófja itt tanyáz ;
 Hét hazában nincs ily dalja,
 S nincsen fényesb hírű ház!
 Elpirulva, arc-kigyulva,
 Mintha szégyen érte vón',
 Néz a földre ifju hölgye,
 Néz ijedten, lankadón.
 S aztán mindjárt újra szint vált —
 Arca sárga, mint viasz :
 Férje fogja s lágy-susogva
 Édes ajkbul önt vigaszt. —
 S küzd a nő, ahogy csak küzdhet,
 És csak olykor csügged el,
 S megtanulja, ami tisztet
 Fényes rangja követel.
 Férje lassan fölnevelte
 Úrnővé a pórleányt,
 S jó s nemes volt szüzi lelke,
 S mind szerették egyaránt.
 Mégis érzi, tépelődve :
 Nyűg szívének az a rang ;
 Mindig az vagyon előtte :
 Máshol nőtt fel ő — alant!
 S bágyad ; s gyakran súgja halkán :
 «Ha a festő volna még,
 Akit megszerettem hajdan :
 Tán megint mosolyganék!»
 S hervad, fonnyad évrül-évre
 Hű urának oldalán,
 Egy fiút s két lányt hagy élve,
 Ő meg elhúny — oly korán!
 Burleigh lordja könnyben ázva
 Elsiratja holt nejét ;
 Jár a házba', talpig gyászba',
 Nem leli sehol helyét.

Burleigh lordja néz a holtra :
 «Más ruhát kell adni rá!
 Melyet esküvőnkön horda :
 Abba' szálljon föld alá!»
 S halkan lépve vitte népe
 Őt a sírgödör felé :
 Ócska nászi köntösébe'
 Lelke nyugtát föllelé.

III. HALVA HOZTÁK VISSZA FÉRJÉT.

Halva hozták vissza férjét,
 S jajtalan megy a tetemhez.
 Szolgái azt beszélték :
 Meghal, hogyha könyje nem lesz.

S eldicsérik : «Hősi jellem
 S méltó volt, hogy hűn szeressed.
 Jó barát s nagylelkű ellen —»
 De az áll és meg se reszket.

Most egy lány a holthoz lépe
 S feltakarta óvatossan,
 Úgy, hogy látszott halvány képe —
 De az néz és meg se moccan.

S ím egy vén anyó közelgett,
 S kis fiát ölébe adta —
 Könyje, mint az esső pergett :
 «Élnem kell, szólt, őmiatta!»

IV. DÓRA.

Ott laktak együtt, Allan majorosnál
 Vilmos meg Dóra. Ez unokahúga,
 Az a fia. Elnézte sokszor őket
 S gondolta sokszor : Szép pár lesz belőlük.

A lány pedig nagyon kedvébe' járt
 S Vilmost szívelte ; ámde a fiú,
 Mert együtt nőttek fel gyerek-koruktól,
 Közömbös volt iránta.

S lőn, hogy Allan
 Hivatta gyermekét s szólt néki mondván :
 «Későre házasodtam meg, fiam,
 S mégis szeretnék, mielőtt kivisznék,
 Kis unokát ringatni térdemen.
 Nászodra tettem, Vilmos, lelkemet.
 Im hát tekints Dórára : ékes-arcu,
 S jó háziasszony, ifju létire.
 Öcsém leánya ; édes apja s én
 Egyszer keményen összeháborodtunk,
 S ő idegenbe ment s ott lőn halála.
 De én a lányát, Dórát, fölneveltem.
 Vedd el fiam. Mert hosszú évek óta
 Ez éjem- és napomnak óhaja.»
 De Vilmos kurtán így felelt neki :
 «Nem bírom őt elvenni, isten engem!
 Nem akarom!» És most az öreg ember
 Haragra fortyant s rázta ökleit :
 «Nem *akarod*? Kölyök! így mersz felelni?
 Mit apa mondott, törvéyszámba ment
 Az én időmben — s olybá vedd te is.
 Figyelj s megérts : adok egy hónapot,
 Aztán felelj meg majd ínyem szerint,
 Avagy, teremő istenemre! elmegy
 És többet át se léped küszöböm.»
 De Vilmos dőréen válaszolt s kirentott,
 Ajkát harapva. — Rátekinte sokszor
 S mindig kevésbbé tetszett néki Dóra,
 S nyers lett iránta s ez türe szelíden.
 S véget se ért a hó, elhagyta apját,
 Napszámba állott kint a földeken
 És félig daczból, félig vonzalomból
 Megkérte és elvette feleségül
 Egy béres lányát, Morrison Marit.

S Allan, hogy nászra kondult a harang,
 Hivatta Dórát s szólt: «Hugom, szeretlek,
 De *volt* fiammal, vagy pediglen azzal,
 Kit ő nejjének mond, egy szót ha szólsz :
 Válunk. Vegyed törvénynek e szavam.»
 S a lány igérte szeliden, remélve,
 Allan haragja szűnni fog s kibékül.

És multak az idők ; és Vilmoséknak
 Lett egy fiuk s inséget szenvedének.
 S Vilmos kerülgeté az apja házát
 Tört szivvel, ámde apja nem segíté.
 De Dóra, amit félre rakhatott,
 Elküldte nekik loppal, s ők se tudták,
 Kitől való. Egyszerre ágyba ejté
 Vilmost a hagymáz s meghalt, aratáskor.

És Dóra most elméne Marihoz.
 Ez ott ült s könnyel nézett gyermekére
 S Dórárul rosszat gondolt. S Dóra így szólt :
 «Bátyámnak e napig szavát fogadtam ;
 Vétkeztem. Mert hisz mind a baj, mely érte,
 Csak énmiattam sujtá férjedet,
 De mostan annak kedviért, ki nincs már,
 És kedvedért, kit társul ő szemelt ki,
 S ez árva kedviért im eljövék ;
 Tudod, Mari, hogy ily bő aratásunk
 Nem volt öt éve : hadd vigyem fiad'
 S tegyem a bátyám szemei elé
 A búza közzé ; s majd ha szíve örvend
 Az aratáson, megpillantja őt
 S megáldja annak kedviért, ki nincs már.»
 És Dóra fogta a fiút s kivitte
 A búza közzé s egy halomra ült,
 Amely ugar volt s mákkal volt benőve.
 S Allan kijött a földre, s meg se látta.
 S egy lélek sem mert néki szólani,
 Hogy Dóra ottan várja a gyerekekkel.

S fölkelne Dóra s odalépne hozzá,
De félt nagyon. S az aratók arattak
S a nap lehunyt, s homályos lett a táj.

De jött a reggel s Dóra újra elment
S vevé a gyermeket s leült a dombra,
S a sok virágból, mely ott nőtt, füzért font,
Diszitni véle a fiú kalapját,
Hogy tetszetős legyen Allan szemében.
Aztán a bátyja a mezőre jött
S meglátva őt, ott hagyta béresit
S feléje ment s szólt: «Tegnap merre jártál?
Ki fia ez? Mi dolgod néked itt?»
És Dóra földre függeszté szemét
S halkán felelt: «Ez Vilmos gyermeke.»
«Hát ennyibe veszed — szólt mostan Allan —
Az én tilalmamat?» S viszonya Dóra:
«Tégy vélem bármit, csak vedd ezt az árvát
És áldd meg annak kedviért, ki nincs már!»
És Allan így szólt: «Látom már a cselt!
Te főzted ezt ki úgy-e s az az asszony?
Tisztemre *néked* kell tanitnod *engem*?
Tudtad, szavam törvény — s te megszegéd!
Ám jó, magamhoz vészem a fiút,
De te eredj s többé ne lássalak!»

Szólt, s fogta a fiút, és ez sikoltott
S ellenkezett. S lehullt a koszorúja
A lány elé. S ez elfödé az arcát
És a sikoltás egyre távolabbról
Hatott fülébe. És fejét lehajtá
S a napra gondolt, melyen idehozták,
S mi mindent átélt. És fejét lehajtva,
Titokba' sírt. S az aratók arattak
S a nap lehúnyt s homályos lett a táj.

S elméne Dóra Mari hajlokába
S megállt a küszöbön. Mari pedig,
Nem látva kis fiát, áldotta istent,

Hogy íme özvegységét gyámolítá.
 S az szólott : «Allan elvevé fiad,
 De én had' éljek s dolgozzam veled,
 Mert nékem azt mondá : «ne lássalak!»
 S Mari felelt : «Oh nem, nem engedem,
 Hogy terhemet te végyed a nyakadba.
 Rossz vón' ugyis, önála hagyni drágám' ;
 Durvítaná szívét és megtanítná
 Gyűlölni anyját. Jöszte hát velem ;
 Elkérem gyermekem s ide hozom,
 S könyörgök, hogy fogadjon vissza téged.
 De hogyha téged vissza nem fogad,
 Akkor mi együtt élünk, *egy* tanyán,
 És dolgozunk a Vilmos gyermekéért,
 Míg felnövekszik s majd kezünkre jár.»

És összecsókolódzva, útra keltek
 S elértek a majorba. Ott az ajtó
 Csak félig volt betéve, s ők beláttak.
 A fiu ott ült a nagyapja térdén,
 Aki magához szoritotta őt
 S cirógatá kezét meg arcait,
 Mutatva, szereti. S ez gőgicsélve
 Játszott az aranyos pecsétgyűrűvel,
 Mely Allan óraláncán csüngve, fénylett.
 S ekkor beléptek ; és meglátva anyját,
 A kis fiú hozzá kíváncsozott,
 S Allan letette és az özvegy így szólt :
 «Apám uram! — ha hívhatom e néven —
 Én sohse kértem bármit magamért,
 Vagy Vilmosért, vagy kisgyerekemért :
 De Dóra végett immost idejöttem.
 Fogadja vissza őt ; úgy csüng magán!
 Hogy Vilmos meghalt, békességbe' halt meg
 Mindenkiel ; kérdeztem, s azt felelte,
 Hogy sohse bánta meg, hogy engem elvett ;
 Türelmes nője voltam. Ámde az,
 Hogy apját búsitotta, fájt neki :
 «Az Isten áldja — szólt — s ne tudja meg,

Mit szenvedett fia.» S ezzel befordult
 És elszállt lelke . . . óh jaj, jaj nekem!
 De mostan adja át a fiamat,
 Mert eldurvítaná és megtanítná
 Gyűlölni apja emlékét. De Dórát
 Fogadja vissza s minden hadd maradjon
 A régi ben.»

Ezt mondta el Mari.
 És Dóra ott állt s elrejtette arcát.
 Csend volt a kis szobában, s hirtelen
 Az öreg ember elkezdett zokogni:
 «Vétkeztem, óh! megöltem a fiam!
 Megöltem — s úgy szerettem! Jó fiam!
 Isten bocsásson meg! Vétkes vagyok . . .
 Csókoljatok meg, édes gyermekim!»
 S ott csüngtek ketten az öreg nyakán
 S csókkal boríták. És megtörte lelkét
 A kínos önvád, s visszatért belé
 A szeretet, de százszoros erővel.
 S Vilmosra gondolt s Vilmos' fia mellett
 Két óra hosszat sírt.

Ők négyen aztán
 Egy házba' laktak, s néhány év leteltén
 Más férfi vette el az özvegyet,
 Ám Dóra holtig hitves nélkül élt.

V. GODIVA.

*Coventryben a vonatomra vártam ;
 A hídon álltam portás-, inasok közt,
 Néztem a három tornyot, és megírtam
 A város ősi mondáját ekép:*

A népet nemcsak mi szeretjük ám,
 Mi, az időnek utolsó vetése,
 Új emberek, kik könnyen lecsepüljük
 A régi kort, és fecsegünk jogokról

Meg sérelmekről. Nemcsak mi vagyunk,
 Akik fölzúdulunk, ha terhe túlnagy.
 Többet tett, többet türt, és segített is
 Egy asszony, aki itt élt ezer éve :
 Godíva, egy szilaj gróf hitvese,
 Kié e város volt. Mert amidőn ez
 Ujabb adót vetett ki a lakókra
 S eljöttek az anyák, a gyerekekkel,
 Sírván, hogy «éhen halnak, ha fizetnek!»
 Ő fölkereste férjét. Ott találta,
 Amint kopói közt magába járkált,
 Szakálla tiz arasz, a haja rőfnyi.

Elmondta néki, hogy' sír a sok asszony,
 S kérlelte : «Éhen halnak, ha fizetnek!»
 Ámulva rá meredt az és rikoltott :
 «De nem fájdítnád meg kisujjadat se
 E fajzatért?» «Meg is halnék, uram.»
 Amaz röhög, majd átkot szór, s a nője
 Gyémánt-függőjét megfricskázva, mond :
 «Ejhaj! üres beszéd!» «Nem!» szólt az asszony.
 «Tehetsz próbára is, bármit kívánj!»

És az, kinek oly durva volt szive,
 Mint Ézsau keze, imígy felelt :
 «Nyargalj át meztelen a városon,
 S nem kell adójuk.» S elmén bosszusan,
 Nagyokat lépve, a kopóival.

A nő maradt ; s minthogyha minden égtáj
 Minden szele egymással mérközik,
 Úgy harcol lelke minden indulatja,
 Mig végre győz a részvét. Hirnököt küld,
 Hogy kürtszó mellett mindütt adja tudtúl
 A súlyos kikötést, s hogy ő e népet
 Megmenti így is. Ám, ha szeretik,
 Mostantól délig láb ne légyen utcán

Se, merre elmén, szem ki ne tekintsen :
Mindenki bent a házában maradjon,
Becsukott ablak, zárt ajtó mögött.

Bemén az öltözőbe, és az övnek,
Melyet a férje adott néki hajdan,
Sebten leoldja saspár-díszü kapcsát.
De minden lélekzetnél tétováz,
Mint nyári hold, mely félig ködbe' van még.
Most megrázkódik, s térdeig omolnak
Hullámzó és gyűrűdző fürtei.
Majd gyorsan vetkeződik, lelopózik
A grádicson, mint kúszó napsugár
Oson pillértől pillérig tova,
S leér a kapuhoz, hol vár a ménje,
Arany cimerrel bíbor takaróján.

S elnyargal, s köntöse a szüziesség.

S köröskörül a levegő figyel
S a legparányibb szellő fél lehelni.
Hanem a széles-száju torz fejek
Az ereszekről rásandítanak ;
Ebugatástul is pirúl az arca ;
Saját lovának dobbanása is
Megborzongatja ; teli látja réssel
A vak falat, és fentről rámered
A sok fantasztikus csúcsos-tető.
De mégis elbír mindent, s végre ott van
A városvégi kapuív mögött
A bodzafák fehér-virágu gallya.

S most visszatér, ruhája szüziesség.
Ám egy cudar, hálátlan szörnyeteg,
Kit az utókor okulásul említ,
Lyukat furt egy palánkon, nézni őt.
De mielőtt kedvét tölthette volna,
Agyába vakhomály költözködött —

Szeme a földre hullt. A Hatalom,
Mely őrt áll minden nemes tett fölött,
Így bánt az érzéssel, mit rosszra szántak.

A nő, nem sejtve ezt, nyargalt odébb.
S most hirtelen százegynehány toronyból
Egymásután kong s cseng a déli óra.
De ő elérte akkor már szobáját,
S hamar kijött ruhásan, koronásan,
Urához . . . Így törlé el az adót
S szerzett nevének örök glóriát.

VI. A NAGYANYA.

Azt mondod, Annus, meghalt
Legidősb fiam is, Vilikém?
. . . Oly tej- s oly rózsaszínű!
Olyan izmos! Egész legény! . . .
S felesége irta meg?
Ejh, balga volt az idétlen,
És nem Vilinek való . . .
De annak hjába beszéltem!

Az asszony apja, tudod,
Könnyelmű, léha volt;
Nem tett az félre semmit,
Csak pintszám itta a bort.
Szép volt; és mégis én
Azt mondtam: isten őrizz!
De hát elvette Vili . . .
S azt mondod: halva ő is!

Legszebb fiam Vili volt;
Hajh, ővele senkise birt.
Akárki ment neki:
Úgy állott, mint a szirt!
Megnézi a doktorunk,
S ugyancsak megcsodálja:
«Mily láb! S csak egy hetes!
Nincs hét falúba' párja!»

Keze izmos, lába erős...
 Csak kissé hallgatag.
 Mért ő, aki még fiatal,
 S nem én haltam meg, az agg?
 ...Siratni se bírom! 'sz nemsoká
 Megyek én is a másvilágra...
 Majd így hamarébb találkozunk;
 Mert messzi lakott a drága.

Mért nézel így rám? Azt hiszed,
 Kérges szívű vad vagyok?
 Megelőzött minden gyermekem
 A halálba'... s oly agg vagyok!
 Én nem bírom siratni se őt,
 Se a többi, kik temetőben!
 De persze korodba' nekem is
 Folyt volna könnyem bőven.

Emlékszem, egyszer apáddal is
 Egy nagy perem akadt,
 És holmi pletykaságokért
 Sirtam biz én sokat...
 Azaz hogy a nagyapáddal!
 Oh hogy' busúltam ezen!
 Most annak hetven éve már,
 Bizony annyi, édesem!

Egy unokahúgom jött el
 A falunkba azelőtt.
 Én tudtam, hogy Zseni botlott,
 De nem árultam el őt.
 S ím ő, a gyalázatos,
 Énrám fog eféle vétket!
 De a rossz nyelv, mint a tűz,
 Akárkit is megéget.

A papunk is prédikálta,
 Hogy nincs oly selma gaz,
 Mint ollyast aki fillent,
 Aminek felerésze igaz,

Hogy ami valótlan *egészen*,
 Cáfolni nem nehéz,
 De ha van benn némi való is,
 Nem könnyű a védekezés.

És álló nyolc napig
 Vili felénk se jött;
 S bár május volt, a világ
 Gyász volt a szemem előtt!
 És ép Zseni szólt, akiről
 Rég tudtam sok-sok rosszat . . .
 De másra dobni sarat
 Tisztára kitse moshat!

S kisírtam a két szememet;
 És egyszer este felé
 Kiálltam a kertek alatt
 A kis kapunk elé.
 Mint égő szalmakazal
 Úgy jött fel az égre a hold,
 S a bokorba' — vit! vit! vit! —
 A csalogány dalolt.

Egyszere az elcsitúlt.
 És íme felém ki jó?
 Vili volt, ki észre se vett,
 S karjába fogódzva — ő!
 Elējük pattanok,
 S mondok — ki tudja mit . . .
 A vén szív lám mi bohó!
 Emléke is haragit!

Vili férfiasan megállt,
 De nem az a vipera-lány:
 Pukedliz gúnyosan
 S tovább megyen szaporán.
 S én szóltam: «Hát szakitsunk,
 Természeted ha ilyen!
 Te engem nem szeretsz,
 Ha nem becsülöd hirem!»

S a szemébe' köny ragyogott,
 Hogy szólt, odaállva élém :
 «Szeretlek, s nékem a híred
 Még drágább, mint az enyém!
 Mit bánom én Zsenit?
 Pletykázhat bárhogyan :
 Mi megüljük az esküvőnk,
 S majd élünk boldogan!»

«Te, ki úgy hallgatsz besugókra,
 Szóltam, nászról ne beszélj!
 Féltékeny vagy s gyanakvó,
 S konok léssz s durva férj!»
 De ő keblére szorított
 S azt mondta : «Dehogy, fiam !»
 Most hetven éve annak,
 Már hetven csakugyan!

... Lilába' mentem a nászra,
 S a harangozónak uram,
 Mert olyan szépen húzta,
 Azt mondta : «Itt egy arany!»
 ... De az elsőszülöttem,
 Az halva jött a világra ...
 Hjah fény s árnyék az élet,
 Tövisé van s virága!

Akkor gondoltam először
 A halálra, édesem.
 Ottan feküdt az a gyermek,
 Aki nem lehelt sohasem.
 Mióta asszony lettem,
 Egy árva könyűm se folyt,
 De akkor igen. Szegényke,
 Ahogy született, odavolt ...

Úgy eltorzult kicsi arca
 A harag meg a kín között!
 Csak néztem apró testét,
 Mely hjába küzködött ...

Viliért nem omlik a könnyem,
 Hisz látom nemsokára,
 De a halvaszülött porontyért
 Patakzott könnyem árja.

Uram vigasztalt. Sohse
 Mondott egy rossz ígét ;
 Gyöngéd volt, igazi jó férj ...
 Csak néha fejes kicsikét.
 Nem féltett. Boldogan mult
 Egynéhány évtizedem ;
 S hogy meghalt : könnytelen álltam —
 Hittem, hamar követem.

Oh bárcsak akkor az Isten
 Mindjárt hitt volna föl engem!
 Oly fáradt voltam én is!
 Jó lett vón' nála pihennem!
 De annak már tiz éve ...
 Vagy több is van talán ...
 Hanem a gyermekem, ~~te~~
 Az itt van még valahány.

A padlón mászik Annus,
 Aki két éves korába'
 Hagyott el minket ; itten
 Tipeg még apró lába ...
 Annuska volt, miként te ...
 El-eldül, fel-feláll,
 Mig Jancsi szántani van künn,
 És Karcsi füvet kaszál.

Még hallom mind a kettőt
 Danolászni nagyvigan,
 S szép álom mintha volna,
 Mindegyik elémbe rohan.
 Ez a székem mellé ül le,
 Az az ágyamhoz közeleg,
 És sokszor nem tudom :
 Holtak vagy elevenek?

Pedig mindkettejökre
 Már rég leszállt az a köd ...
 Az apád csak hatvanas volt,
 És Karcsi hatvanöt,
 S ma hetven éves volna
 Legidősb fiam, Vilikém ...
 A csecsemőkből így lesz
 Lassanként vén legény!

De nem busulok. Nyugodt már
 Az én koromban a lélek;
 Az apámnak udvarában
 Szép csendben elüldögélek,
 Szomszédok jönnek-mennek,
 És hallok a víg csevegést,
 És holmi régi bolondság
 Olykor nevetni kész.

Azt mondja a pap: keseregjünk
 A vétkeink tömegén.
 De korom a béke kora
 S az Úrba' bizom meg én;
 Mert Ő, s nem földi bíró,
 Fog itélni bűnünk felől,
 S a béke szózata száll
 E könyv ígéiről.

Korom a béke kora,
 S nem bánkodom én az efélén.
 Hisz boldog volt az életem ...
 Bár szívesen újra nem élném.
 Kicsit fáradt vagyok ...
 Pihenőre kívánczom ...
 A te korodban én is
 Tele sírnám vánkosom!

Oh, hát Vilikém is itt hágy?
 Az a szép, az a jó, az a szent?
 De mért sírnék, mikor innen
 Ki csak egy órára ment,

Egy percre ment ki talán,
Csak a szomszéd szobába,
S perc múlva követem én is.
Mért ülnék sírdogálva?

S felesége írt levelet?
Nem volt okosfejű, nem!
Add ókulámat, Annus :
Hál' Isten, ép a szemem.
Marad rád egy s más, Annus,
Időm is hogyha lejár . . .
Csak légy velem ; sokáig
Ugysem fog tartani már!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

HENRY KIRKE WHITE.

I. EGY GYERTYASZÁLHOZ.

Éjfél van. Szendereg, mint egy halott, a föld.
Már minden néma lőn. Egy árva hang se kél ;
Csak néha, hirtelen, meg-megdagad a szél
S a sötét fák között rémítőn felsüvölt.

Itt hallgatom, magam. Virrasztok és sirok,
És nézem, mint apadsz, te halvány gyertyaszál ;
S a multa gondolok, mely vissza sohse száll —
Mert emlékezni, ah! még mostan is bírok.

Fölemelem fejem sápadt világod mellett,
És nézem a homályt, amely köröttem terjed . . .
Baljóslatú a köny, mely arcaimra hull!

Azt mondja : *te* kisérsz a sírba nemsokára.
Fogyok, miként *te* fogysz ; s mint fényed végsugára,
Alszom ki : egyedül s meggyászolatlanul!

II. CSÜGGEDÉS.

Igen, már vége lesz. A lét e kóros álma
E lázas agyvelőt el fogja hagyni majd ;
E földről, hol nem ért csak egyre, egyre jajt,
Megváltja lelkemet az elmulásnak szárnya.

Pacsirta, énekét majd époly vígan zengi,
Épígy mosolyg a táj, így mormol majd az ér,
S az aranyos kalászt így rengeti a szél,
Midőn Henrik felől már nem fog szólni senki.

Barátim mosolya engem sóhajtni kész ;
Ők egészségesek, nevethetik a vészt ;
Hű nő és víg gyerek fog csókot adni nékik,

Ha engem már a sír rothasztó mélye rejt . . .
Nagy Isten! te adád e keserű kehelyt,
Meghajtom hát fejem és kiiszom fenékig!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

WALT WHITMAN.

I. OH KAPITÁNY! KAPITÁNYOM. ¹

Oh kapitány! kapitányom! nagy útunk véget ért ;
Hajónk dacolt a vésszel, elnyertük a pályabért!
Közel van a part! Harang szava! Halld, hogy'
[ujjong a néptömeg!
Mind erre tekint, zászlód ahol int, mind vágyva
[köszöntenek!

De jaj, a szívem! a szívem!
Piros vércsepp van ott . . .
A fedélzeten kapitányom
Mereven pihen : halott!

Oh kapitány! kapitányom! Kelj! Néked szól
[a harang,
Tenéked leng a zászló s rivall a harsona-hang!
E sok virág, a pántlikák, mind téged ünnepel!
Az ajkakon neved vagyon, rád vár minden kebel!
Ide jöjj, kapitányom! apám te!
És fond a karomba karod!
Csak álom az, hajónkon
Hogy tested már halott!

Ő nem felel . . . a szája halovány és csukva van,
Karomat nem kéri többé : pihen akarattalan!
A ragyogó, merész hajó útjáról visszajött,
Hatalmasan, diadalmasan vet horgonyt és kiköt . . .

¹ Lincoln Ábrahám halálára, aki az észak- és dél-amerikai államok közti polgárharc alatt (1860—1865-ig) az Únió elnöke volt. Rövid idővel azután, miután megérte a déli államok kapitulációját, a déli párt egy fanatikus híve a washingtoni színházban agyonlőtte.

Csak ujjongj, nép és kongj, harang,
 Ám én hadd gyászolok ott,
 Ahol feküszik kapitányom,
 Kapitányom, aki halott!

II. HALOTTVIRRASZTÁS.

Egy éjtszaka különös vala virrasztásom.
 Aznap te, fiam, pajtásom, mellettem hulltál a porba ;
 Csak egy pillantást vethettem reád,
 Mit drága szemed oly pillantással viszonzott,
 Mit elfeledni sohasem fogok ;
 Csak egyszer ért kezemhez a kezed,
 Amint kinyujtád, ott feküvén a földön —
 Aztán tovább siettem a tusába,
 Az akkor is eldöntetlen nagy tusába.

S amikor, felváltva késő éj idején,
 Megint ama helyre igyekeztem vissza :
 Hidegen találtalak s halottan, oh pajtás,
 Viszonzott csókok gyermeke,
 Ki csókot nem fogsz már viszonzozni soha!
 Ott volt a csillagfényben arcod, le nem takarva . . .
 Különös színtér . . . A gyenge északi szél hűsen
 [fuvallt,

S 'én hosszan álltam őrt ott,
 Köröttem a homályban a harcmező.
 Ám egy könnyűm se folyt, egy sóhajom se hangzott;
 Csak néztem hosszan, hosszan . . .

Aztán, félig leheverve a földre,
 Leültem melléd, államát tenyerembe hajtva,
 S így töltve sok édes, halhatatlan, misztikus órát
 Veled, legdrágább cimborám,
 Köny nélkül s árva íge nélkül . . .

A csönd, a szeretet meg a halál
 Virrasztó éje volt ez,
 Éretted, óh fiam, daliám,

Éretted, óh te derék,
 (Miközben csillagok odafönn
 Hallgatva lopóztak odébb
 S kelet felül újak jöttek helyökbe),
 Kit meg nem mentheték, oly gyors vala veszted,
 Érted, kit hűn szerettem, amig éltél,
 Kinek gondját viseltem, s akivel, hiszem,
 Valamikor megint találkozom . . .

S hogy végre már tűnőben volt az éj :
 Éppen mikor a hajnal pirkadozott,
 A pokrócába burkolám szegényt,
 Betakarva testét végesvégig,
 Jól összecsavarva a takarót,
 Fejére húzva gondosan, és gondosan a lába alá.
 S azután, kelő nap fényétől fűrösztve,
 Letettem őt a verembe,
 Az ügyetlenül ásott sírverembe . . .

És ezzel véget ért ez a virrasztásom
 Az éjjeli csöndben, a homályos harci teren,
 Virrasztásom a viszonzott csókok gyermeke fölött,
 Aki csókot már viszonozni sohse fog,
 Virrasztásom a hirtelen elesettért . . .
 És el soha nem fogom felejtani,
 Hogy amidőn a napfény már derengett,
 Hogyan keltem föl a hideg talajról,
 Hogy' burkolám be jól a harcosomat
 S hogyan temettem el ott, hol a földre rogyott!

III. MENETELÉS.

Menetelés tömött sorokban, ismeretlen úton.
 Halk léptekkel, a sötétben, sűrű erdő ösvenyén!
 Súlyos veszteségű hadnak zordon maradéka hátrált,
 Míg előttünk éjfél táján
 Gyengefényű épületnek

Föl nem csillant a világossága.
 Egy tisztáshoz értünk és megálltunk
 Ama gyengefényű épületnél.
 Ódon templom volt, keresztuton,
 Most : rögtönzött ispotály.

Egy percre csak, beléptem, s láttam ollyat,
 Mit még soha kép, se költemény se rajzolt :
 Fekete árnyakat, amikre fényt vet
 Pár lámpa s gyertya, amit idestova vittek.
 S egy fáklya vad, rőt lángja s füstfelhője mellett
 Csoportok, alakok tűnnek szemembe
 A padlón fekvő, olyik egy padon . . .
 S im tisztán látok lábaim előtt
 Egy katonát, ki félig gyermek
 S ki már-már el is vérzik —
 Haslövést kapott.

Elállítom a vérzést kis időre,
 (Az ifju arca fehér, mint líliom),
 Aztán, mielőtt megyek, a szememet
 Végigjártatom e képen,
 Magamba szíva mindezt :
 Az arcokat, a mozdulatokat,
 Amik leírhatatlanok —
 Legtöbbje a homályban, sok már halva —
 A vagdosó sebészeket,
 A gyertyát tartó asszisztenseket,
 Az éthernek s a vérnek a szagát,
 A véres alakoknak tömegét,
 Amikkel künn is telve volt az udvar.
 Néhány a pusztta földön fekszik,
 Más deszkán vagy saroglyán,
 És van halál-veríték, s van vonaglás,
 És van sikoly meg hörgés . . . Orvosok
 Parancsot, hívó szókat kiabálnak,
 És apró acél-műszerekről
 A fáklyafény verődik vissza . . .
 S ez most, hogy róla zengek, mind előttem áll.

Látom megint alakjaik
És érzem a szagot,
És hallom künről a komandót :
«Megyünk tovább! Előre!»

Hanem előbb lehajlok a fiú fölé.
A szeme nyitva még,
S félig mosolygva néz reám.
Aztán szemét becsukja,
Becsukja lassan, lassan . . .
Én meg tovább masírozok az éjben,
Megint tovább, a vakhomályba',
Megint tovább, glédába járva.
Masírozok az ösmeretlen úton . . .

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

J. GREENLEAF WHITTIER.

I. BARBARA FRITCHIE.

— Az amerikai polgárháború idejéből.¹ —

A szántók közt, hol már hevert a kéve,
Az őszi reggel átlátszó legébe',

Csillogtak Fredericknek tornyai
S körülük Maryland zöld ormai.

A város végén szép gyümölcsös berkek,
Sok alma- és barackkal ékes kertek.

Az éhes felkelő-had mint örül!
Hisz itten éden van köröskörül!

Ama napnak reggjén, melyen szekerekkel,
Ágyúkkal és gyalog- s lovas-sereggel,

Lee hadvezér a hegyen áthaladt,
S megállt a fredericki vár alatt:

Még negyven zászló lenge ott a szélben,
Még negyven zászló, csillaggal középen,

Még negyven zászló, színezüst a szelők —
A dél nem látta már csak hült helyök.

De fölkelt Barbara Fritchie abb' a nyomba',
Habár kilencven év súlyától nyomva,

S melyet bevontak mind a férfiak,
A lobogót im ő tüzé ki csak.

Hogy megmutassa: nem mindenki gyáva,
Kitette büszkén padlás-ablakába.

¹ A déli államok egyik serege, élükön Lee és Jackson vezérekkel elfoglalta az északi államok egyik fontos városát, Fredericksburgot, melynek lakói a győzők közeledtére rögtön bevonták az Egyesült Államok színeit hordó zászlókat, minthogy a déli államok el akartak szakadni az Egyesült Államoktól s így e zászlók gyűlöletesek voltak a győzők szemében. — Az angol szókiejtései: Merilend, Friccsi, Frederik, Lí, Sztónval Dzsekszn.

Az ellen hadja most a térre jön,
 És Stonewall Jackson nyargal élükön.

S kalapja alól hogy a magasba néze,
 Azonnal azt a zászlót vette észre.

«Állj!» mondá. És mind úgy áll, mint a kő.
 «Lőjj!» S nyomba' megdördül a levegő.

S az ablak nagy-csörögve hull az útra,
 Szakad a zászló s eltörik a rúdja.

S már-már leesnék a tépett selyem,
 De Fritchie Barbara im ott terem ;

Megkapta két kezével azt a rongyot
 S lengetve vakmerőn, csak ennyit mondott :

«Im ősz fejem! Lőjjetek azt le hát,
 De tiszteljétek a hon zászlaját!»

Stonewall szívében most valami bánat,
 Arcán pedig a szégyen pírja támad.

Nemes természete fölébredett ;
 Fölébresztette ez a szó, e tett.

«Kezét ki fölemelné arr' a nőre,
 Agyonlövöm, mint egy kutyát! Előre!»

S a fredericki csendes útakat
 Egész nap egyre járta a csapat.

S egész nap lenge szabadon a zászló,
 És nem volt ember, selymét meggyalázó ;

S a szél vigan körül enyelgte őt,
 Redőzve, és simítva a redőt,

S a nap is, leszállva nyúgovo helyére,
 Egy nyájas «jó éjt!» küldött még feléje.

És Borbálának dolga téve már,
 És fölkelő nem jó elébe már . . .

Dicsőség néki! és egy köny — miatta! —
 A sír fölé, mely Stonewallt befogadta.

S hol Fritchie Borbálának dombja van
 Szabadság zászlaja, lengj ott vigan!

Te fény meg törvény szent jelképezője,
 Hints békét s bájat rétre és mezőre!

S hol Frederickben csillagod ragyog :
 Ott álljanak őrt az égi csillagok!

II. MAUD MÜLLER.

Maud Müller egyszer, fojtó nyárban,
Szénát gereblyélt a határban.

Kalapja kopott volt, összegyűrt —
De alatta egészség, báj derült.

Vigan dalolt ; s a rigó a dalra
Visszhangot zengve, repült a galyra.

De ha közben a várost nézdelé,
Mely a dombtetőn ragyogott felé :

Dalát tovább nem énekelte,
Különös sovárgást érze lelke

— Magának sem vallotta be tán —
Valami jobb, magasabb után.

A bíró éppen arra mén ;
Lováról hosszan leng a sörény.

Meglátva a fák tövén a lányt,
Odajött és jó napot kívánt.

S az érbül, amely arra csörgött,
Egy hűvös ital vizért könyörgött.

A lány a patakhoz mén iziben
És cinpoharát megtölti benn',

S od'adja s lenéz a földre pirúltan,
Mert rongy a ruhája s lába sarútlan.

S az mond : «Köszönöm, leányka ; halld,
Szebb kéz nem adott soha jobb italt!»

És szól a fűről, szól a fáról,
Virágról, méhről és madárról,

S a széna felől, s hogy esőt jelent
Az a barna felleg odafent.

És Maud feledé, hogy köntöse rongyolt,
Mezitlen lábaira se gondolt :

Hallgatta csodálva a jó urat,
S bogár-szemében öröm gyuladt.

De végre, egy ürügyet se lelvén,
Hogy ott maradjon, az ifju elmén.

S Maud néz utána, s szíve remeg :
«Ah, szól, ha a bíró kérne meg!

Bársonyba', selyembe' járatna mindég,
Arany poharából üdvömre innék!

Ezüst gomb vón' apa köntösén
És szép csónakban evezne öcsém!

Anyám uri nő vón', semmi gondja,
Pali új játékot törne naponta!

S ha jönne szegény, jól tartanám,
S mindannyia áldást mondana rám!»

S a bíró, hogy a dombnak oldalán volt,
Oda néze vissza, hol a lány volt :

«Sose láttam kedvesb gyermeket,
Szebb orcát, karcsúbb termetet!

S mutatta minden röpke szó is,
Hogy nemcsak szép, de okos, de jó is...

Oh bár ez a pórlány lenne nőm,
S kaszálnék véle künn a mezőn,

S ne vesződném szüntelen' perekkal,
Csacsogó védők- s gazemberekkel,

De hallanék madár-danát,
Szerelmes ígéket éj- s napon át!»

De eszébe jut rátarti nénje,
Meg anyja, ki büszke rangra, fényre,

S lemond a szíve, s tovább halad,
És Maud megint egyedül marad.

És aznap a bíró társi mosolygtak,
Hogy egy ócska szerelmi dalt dudolgat...

S Maud künn feledé magát a mezőn,
S a széna elázott az esőn.

S a bíró s egy dús lány egybekelének,
S míg az hatalomnak, ez élt piperének ;

De márvány-kandallója előtt
Egy arc gyakorta kereste fel őt :

Maud Müller, amint beszédjin ámul,
S bogár-szeme rátekint vidámul...

S ha kelyhiben ó-bor gyöngyözik,
Szomjazta a régi patak vizét,

S lehunyta szemét a cifra terembe',
Pipacson, szagos fűvön merengve.

S a hatalmas úr sokszor kifakadt :
 «Oh hogyha volnék újra szabad!
 Szabad, mint voltam azon a héten,
 Midőn ama lányt künn láttam a réten!»

Emezett egy béres vette nejül ;
 Zsibong fia, lánya háza körül,
 De a baj, meg a gond, meg sok gyerek-ágya
 Nyomot hagyott szívébe' s agyába'.
 S a nyári meleg ha megaszalt
 A mezőn buzakévét, szénakazalt,
 S ott volt az országútja mellett,
 Hol az ér csevegve-csacsogva szökellett :
 Őt látta újra : feléje haladt,
 Megint ott állt a fák alatt,
 Érezte megint, hogy' gyúl ki a képe,
 És az mily örömmel néz a szemébe' ...
 És néha szobája magasbodott,
 Formálva íves csarnokot ;
 És zongora állt a rokka helyére,
 Nem mécs, de csillár rezge feléje ;
 És ott, hol a nagy kemence mögött
 Ivott ura s pipált s dörögött :
 Deli férfi volt ... s üdv lett a járma,
 Törvény a szerelme, való az álma!
 «Lehetett vón' úgy is!» eként sohajt,
 És hordja tovább a lút meg a bajt ...

Oh jajj a lánynak s jajj a legénynek,
 A nyugös dúsnak s árva szegénynek!
 Ég szánja őket! Szánja mind,
 Kik h'jába siratjuk álmaink!
 Szomorúbb szava nincsen az embereknek,
 Mint ez : «Lehetett vón' — s még se lett meg!»
 Oh már valamennyen sírba tevének
 Egy-egy édes, eltitkolt reményt.
 De tán a követ, mely e sírt takarja.
 Elgördíti egykor egy angyal karja!

III. KOSSUTH.¹

Oh két hatalmas földrész tipusa, hőse te,
 Akiben Ázsiának próféta-ihlete
 Európa erejével van egy lélekbe oltva,
 Keletnek fénye s észak havának tiszta volta :
 Pirulás nélkül téged vajon ki üdvözölhet,
 Ki, amig fáradoztál, hogy végre összetörjed
 A magyar vállat sebző cudar osztrák igát,
 Jobbágyok millióit is fölszabadítád,
 Ki azt mondad, honodnak oltára ezután
 Hadd álljon a szabadság szilárd talapzatán,
 Ki esküre emelvén szeplőtlen jobbodat,
 Nem csúfolád meg Istent, nem volt hazug szavad!
 Köszöntve a hazátlan, gondúzta jövevényt,
 Ki szóljon a Szabadság hű szóvivőjeként?

Nem az, ki szent parancsit nem véve semmibe
 A szolgaság poklába azt bottal űzi be,
 Ki nálunk is, Kossuthként, szabadságszomjazó!
 Sem az, kiről reméltük, hogy ajkiról a szó

¹ Mikor Kossuth 1851 őszén Amerikába érkezett, ott már forrott az a mozgalom, mely a négerék felszabadítását követelte és amely aztán az 1861—65-iki polgárháborúra vezetett. Ennek a mozgalomnak egyik fő zászlóvivője volt Whittier, aki Kossuth érkezésének ünneplését is összekötötte a mozgalom ellenzőinek megtámadásával. Minthogy pedig az akkori szenátusi és képviselőházi elnökök nem voltak hívei a rabszolgák felszabadításának, ő ezeket nem tartotta méltónak arra, hogy köszöntsék az emberi szabadságjogok nagy hőroszát, Kossuth Lajost. Erről szól ez a költemény, melyet Whittier azzal fejez be, hogy Kossuth üdvözlésére csak az a Quincy Józsiás nevű amerikai szabadsághős lett volna méltó, aki 1773-ban az angol teaszállító hajó rakományának tengerbeszórásával megadta a jelet arra a nagy küzdelemre, mely aztán ki bírta vívni az Egyesült Államoknak Angliától való elszakadását.

Szabadság riadóját harsogja majd merészen,
 S hogy a szabadság-hősök ébresztő kürtje lészen,
 Hirdetve: «itt a hajnal, mely küzdelemre szólit!»
 S most maga is uszítja az üldözők kopóit,
 Velök csahol, s üvöltöz, mint farkas hómezőn,
 Ha rabszolgák nyomába iramlík éhezőn!

Oh mért nem szólhat az most, ki régen ott pihen
 Az ősi Quincy-tölgyek árnyéka csöndjiben?
 Ő, az utolsó s legjobb puritán néptribún,
 A Szabadság nevében, őszintén, nyílt-szavún
 Méltón csak ő köszöntené a legnemesb szívet,
 Kit az ó-világnak bűne az újba számkivet!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

RICHARD HENRY WILDE.

AZ ÉLTEM OLYAN, MINT A NYÁR VIRÁGA ...

Az éltem olyan, mint a nyár virága,
Mely nyílik hajnal nyiltakor,
De mihelyest enyész a nap világa,
A porba esve, haldokol.
Ám jó az éj s megszánya a kimultat,
S mint hogyha elsíratná csendesen,
Föléje tiszta harmatcsöppet hullat —
De engem nem sirat majd senkisé.

Az éltem olyan, mint az ősznek lombja,
Mely reszket a hold fényinél;
Lazán függ ágán — súlya földre vonja —
Talán már holnapot sem ér.
De mielőtt a színe-hagyta galytúl
Kopár szülője végbucsút veszen,
Az őszi szél kesergve fel-feljajdúl —
Majd hunytomon nem jajgat senkisé.

Az éltem olyan, mint a gyöngé lábnyom
A tengerpartja fövenyén,
Mely mintha sohse lett vón' a világon,
Enyész, dagálynak jövetén.
De ott, ahol nyomot hagyott az ember,
Szánó morajlás zúg-búg a vizen,
Vélnéd, hogy gyászoló dalt zöng a tenger —
De engem nem gyászol majd senkisé.

OSCAR WILDE.

I. KÜZDÉS.

Oh jól járt, aki kényelemben él,
A csúre aranyos maggal teli,
S nem bánja, házát ha zápor veri
S az erdőn bárhány fát kidönt a szél.

Oh jól járt, aki nem viselte el
Az éhes esztendőnek nyomorát,
Ki ősz apát gyötrődni sohse lát,
S anyát sem, aki sírva esdekel.

De jobban járt, ki küzködőn megyen
Úton, mely bajbul és munkából áll,
De a sok gondból lajtorját csinál,
Hogy istenéhez közelebb legyen.

II. AZ IGAZI TUDÁS.

— Egy halottnak. —

Te mindent tudsz már — én még hasztalan
Fürkészem, merre szántsak, hova vessek ;
Mezőmön túske, dudva terjedeznek
S hiába hull rá esső- s könny-folyam.

Te mindent tudsz már; én meg, csupa bú,
Vakon tévelygek itt e rengetegben,
És várok, míg a fátyol félrelebben
S nekem is nyílik majd a nagy kapú.

Te mindent tudsz már — mit se látok én ;
 De mégse lesz talán meddő az éltém,
 S hiszem, hogy majd egy égi öröklétben
 Megint mosolygva jössz majd elibém !

III. REGGELI SÉTA.

Fehérszinü apró felhők
 Futkosnak az ég ivén,
 Virágiból a tavasznak
 Van a réten arany szövevény ;
 Nárciszra lépked a lábam
 S himbál a vörösfenyü-galy,
 Amint a rigó, repesve,
 Surolja szárnyaival.

Üdítő hajnali szellő
 Sodorja a légen át
 A friss-szántásu földnek
 Meg a fűnek illatát ;
 Madarak, függén szökellve
 A fáknak lombjaiban,
 A kikelet születését
 Köszöntik nagyvigan.

A tavasznak halk morajától
 Lesz hangossá a liget,
 És a vadrózsa-bokrok
 Nyitogatják kelyheiket ;
 A krókusz-ág is reszket
 Tűzfényü hold gyanánt,
 Melyet beszeg az égbolt,
 Miként ametiszt-szinü pánt.

Platánfa sűg a fenyűnek
 Egy furcsa szerelmi regét,
 Hogy ez kacagva rázza
 Zöldfényü köpenyegét ;

A homályos szilfa-lomb közt
 A lakzóját üli
 Két szivárványos torkú,
 Ezüstös mellü gili.

Áttörve a harmat-hálón
 S az ökörnyál fonalain,
 Egy énekes pacsirta
 A magasba szárnyal im ;
 Mint kékszinü láng cikázik,
 Mig alatta villog az ár,
 S nyilként sebet ütve a légben,
 Repül ott egy jégmadár.

S oly édes érzennem : élek!
 Tudom bár, közel a vég,
 Tudom, jön nemsokára
 A tél, meg a hó, meg a jég...
 Elvész a liljom aranyja,
 S busúlnak a gesztenyefák —
 Fehér s piros habokban
 Lesz alattuk a sok virág!

S a napfény is fakó lesz,
 S kopár lesz a berek,
 És vándorútra kel majd
 A fecske, mert didereg...
 S én itt maradok magamban
 S a tavaszrul álmodom,
 S merengek majd tovaillant
 Szép ifjúságomon...

De csitt, szivem! Ne higgyed,
 Hogy semmi az, te bohó!
 Hogy láttad a fű, a virág-ágy
 S a menny milyen ragyogó!
 Mert jobb szerelemben élni
 Akárcsak egy napon át,
 Mint nélküle tengeni végig
 Az évtizedek sorát!

IV. SILENTIUM AMORIS.

Miként ha futva nagy napfény elül
 A sápadt hold elhagyja az eget,
 Még mielőtt a berkek mélyiből
 Egy dalt is hallatott a csalogány :
 A te szépséged úgy hat énreám —
 A legszebb ének is belém reked.

S miként hajnalba' ha a réten át
 Vadúl üvöltözik a szélroham
 S mohó csókjátul széttörik a nád,
 Nótáinak egyetlen hangszere :
 Úgy tesz velem a szenvedély szele —
 Túlságos érzés íme szóttalan.

De a szememben láttad, ugyebár,
 Mért nem szól ajkam s mért nem peng hurom.
 Mivel ha nem : jobb volna válni már :
 Te mennél ahhoz, ki tud zengeni,
 Én mennék, búsán elmerengeni
 Nem-csókkolt csókon, nem-dalolt dalon !

CHARLES WOLFE.

SIR JOHN MOORE TEMETÉSE CORUNÁBAN. ¹

Se dob-pergést, se gyász-zenét
Nem kaphatott a hős halott,
És búcsuztatni hült tetemét,
Katonáink sortüze sem ropogott.

Szuronnyal ásva a hantokat,
Sötétbe temettük, éj idején,
Csak a holdbul áradt azalatt
S egy kis lámpából gyöngé fény.

Koporsót néki s gyolcs lepedőt
Nem adhatánk — csak egy köpenyt :
A magáé takarta be őt,
Mint máskor, hogyha pihenni ment.

Gyászunkról nem szólt egy ige sem,
S kevés meg kurta volt az imánk ;
Arcára meredt valamennyi szem,
S keserűn a jövőre gondolánk.

¹ Sir John Moore angol tábornok 1808-ban Spanyolországba küldetett, ahol azonban a francia túlerő nyomása alatt Astorgából Corunáig volt kénytelen visszavonulni, hogy ott hajóra szállítsa maradék-seregét. Még Coruna előtt is megtámadta őt Soult, de ezt a támadást hősileg vissza tudta verni. Maga azonban ekkor halálos sebet kapott és a menekülő angol katonák csak nagysebtiben, minden ceremónia nélkül temethették el a harctéren.

Dolgozván szűk kis fekhelyén,
Az a félelem gyötörte agyunk :
Tán ellenség tapos fején
Holnap, ha már mi hajón vagyunk!

De hisz ő mit bánja, az idegen
Akárhogy becsmérelgeti :
Ő boldog lesz, hogy ott pihen,
Hol britt kar ásta a sírt neki!

... Még lett vón' munka a sír körül,
De az üldöző menekülni kész :
Hallottuk már, nem messziről,
Dübörgeni az ágyulövést.

A teren, mit vére áztatott,
Bocsátók friss vermébe le —
Nincs egy sor írás, egy kő se ott,
Csak a glóriája maradt vele!

KÉT NÉPBALLADA.

I. BALLADA A VELENCEI KALMÁRRÓL.

ELSŐ RÉSZ.

Velence városába' nemrég
Élt egy gonosz zsidó,
Miként olasz írók beszélík,
Nagy uzsoráskodó.

Neve Gernutus ; azt hihette,
Hogy sohse hal meg ő,
Mert jót őtőle sohse látott
Koldus vagy szenvedő.

Úgy élt ez ember, mint a disznó,
Amely soká hizik,
De hasznát nem látják, csak akkor,
Ha kés alá viszik ;

Vagy mint a trágya, mely gödörbül
Árasztja a büzét,
S csak akkor használ, ha a gazda
A földjén hinti szét.

Az uzsorásnak rossz az álma ;
Éjjel is feje föl :
Remeg, hogy rabló tör be hozzá
S kidobja fészkiből.

Csak huncutságra gondol egyre :
Hogy' csaljon ügyesen,
A szája tele van mocsokkal
S jóllakva nincs sosem.

Neje is kölcsön ád, s hetenként
 Egy pennyt kér shillingjeér',
 De azt is úgy, hogy zálogot vesz,
 Amely kétannyit ér.

S vigyázz, hogy zálogod ne veszd el
 És egy napot se késs . . .
 A nő azt mondja, e cudarság
 Csupán «tehén-fejés!»

Élt ottan abban az időben
 Egy nagyhirű kereskedő,
 Ki megszorulván, a zsidónak
 A lakására jó.

Egy évre és egy napra, úgymond,
 Hamar segítse ki —
 Száz aranyat kér tőle kölcsön,
 Mit megfizet neki,

Megtoldva bárminő kamattal,
 S ad rá jó zálogot.
 «Oh, nem!» mond a zsidó vigyorgva,
 «Igy rá nem állhatok.

Egy évig téled nem kívánok,
 Nem én, egy árva penny ;
 Lehet, hogy rád szorúlok én is,
 S te is téssz értem ennyit.

De vón' egy vídám móka-tervem,
 Melynek majd híre kél :
 Hadd szóljon majd a kölcsönünkről
 Kemény adóslevél.

S ha nem fizetsz, legyen a bírság
 Egy font husod, uram.
 Ha tetszik, szerkeszd meg az írást
 És itt a száz arany!»

«Oh, szívesen!» felelt a kalmár,
 S elkészül az irás.
 S letelt az év s a nap, mit akkor
 Beírt az uzsorás.

De a kalmár hajói úton,
 Be nem gyűl pénze semmi;
 S törí fejét, búsan tűnődve,
 Vajjon mit kéne tenni?

És végre Gernutushoz eljön,
 Sapkája a kezében,
 És így szól hozzá: «Légy irántam
 Türelmes, kérlek szépen!

Ma kén' fizetnem, de a pénzem
 Nem érkezett be még.
 S mi hasznod, bírságod' ha tőlem
 Kívánnod tetszenék?!»

S Gernutus szólott: «Hogyne várnék!
 És higgyed nékem el:
 Teszek én többet is, nagyobbat,
 A kedvedért, ha kell!»

S ezzel bucsúzik. Másnap aztán
 Egy poroszlót fogadva,
 Elküldi a szegény adóshoz
 És nyomban elfogatja.

S midőn az a tömlöcbe' volt már,
 A kötlevél jogán,
 A tárgyaláson a bírótól
 Ítéletet kíván.

Eljött a kalmár sok barátja,
 És mindnek könyje folyt;
 Nem tudtak rajt' segíteni többé —
 Látták, hogy veszve volt!

MÁSODIK RÉSZ.

Akadtt, a száz arany fejében
 Ki ötszázat kínált,
 Akadt, ki két, ki három ezret :
 Gernutus ellenállt.

Végül tízezret is ajánltak,
 Csakhogy ne bántsa őt :
 Az szólt : «Nem kell arany! A bírság
 Kell mindenek előtt!

Egy fontnyi hús a követelésem —
 És semmi más se kell!»
 «De, úgy-e, kérlek, majd vigyázol»
 — A bíró esdekel —

«És olyan helyről vágod azt ki,
 Hogy megmaradjon élte?
 Oh tedd meg ezt, és száz arannyal
 Fogok fizetni érte!»

«Nem, nem!» kiált az, «rajta, ítélj!
 Intézd el dolgomat!
 A font hús nekem éppen ott kell
 Bal oldala alatt!»

Elszomorított minden embert
 Ez a galád beszéd.
 Itt nincs segítség — s már a kalmár
 Leveti köntösét.

Ott áll a vad zsidó, kezében
 Élesre fent a kés,
 Amellyel az ártatlan ember
 Vérét csapolni kész.

Am amidőn már-már lesujtna
A végzetes szurás,
Így szól a bíró: «Várákózz még,
Kegyetlen uzsorás!

Ha csak a bírság kell tenéked,
A font húst megnyered ;
De majd ne onts egy csöppnyi vért se,
S ne öld meg embered!

Mert akkor gyilkosságba estél
És sorsod a bitó.
Ép így, ha többet vágysz a fontnál,
Mit követelsz, zsidó.

S nemcsak ha több lesz : ha kevesb lesz
Egy árva lattal is,
Törvény szerint a hóhér rögtön
Akasztófára visz!»

Gernutus erre majd megőrül,
S nem tudja, mit tegyen.
«Fizessen hát, így szól, tizezret,
S útjára engedem!»

Hanem a bíró azt felelte :
«Nem kapsz egy polturát!
Te csak a bírságot kívántad —
No rajta, vágd ki hát!»

Végül csak annyit kért, amennyit
Kézpénzben ő adott :
«Nem!» szólt a bíró, «hjába minden —
Halld a határozatot :

Vagy vágd ki rögtön fontnyi húsod,
Vagy tépd el leveled!»
«Kegyetlen bíró!» szólt a selma,
«Megjártam én veled!»

S jajgatva szörnyen mén el onnan,
 Ahol bírása ül.
 S az Istent áldá minden ember,
 Ki hallott effelül.

S ti, kik figyeltetek e dalra,
 Higyjétek, mert igaz :
 Hogy most is él eféle ördög,
 Amilyen volt e gaz,

Ki egyet óhajt : megrabolni,
 Kinek jó módja van,
 S becsületes, ártatlan embert
 Becsapni bárhogyan.

És engem s minden jó keresztényt
 Fajuktól Isten ójja!
 S ki mégis illyet tenne vélünk,
 Akadjon ily bírója!

II. LEAR¹ KIRÁLY ÉS HÁROM LÁNYA.

Hatalmas úr volt Lear király
 E honnak trónus-széken ;
 Volt mindene, mibe' kedve telt,
 S uralgott díszbe', békén.
 Adott neki három lányt is a sors,
 Csodaszép orcájuakat,
 Kiknél fejedelmibb báju nő
 A föld kerekén nem akadt.

Egyszer csak eszébe az jutott,
 Hogy hallani kívánta,
 Legtöbb szeretettel közzülők
 Hogy melyikük van iránta :

¹ Ejtsd Lir.

«Nos, földeríteni aggkoromat,
Mondjátok el egyszeribe',
Hozzám kinek van közzületek
Leggyöngédebb szive!»

És így kezdé el a legidősb :
«Bármit parancsolj vélem,
A javadért, én drága apám,
Szivesen kiontom a vérem.
Inkább hasítsa kétfelé
A szívemet a kés,
Semhogy a te tisztos, ősz fejedet
Kínozza szenvedés!»

És megszólalt a második :
«Apám! megóvni téged
Én elviselnék kész-örömet
Akármilyen szörnyüséget.
Hogy sohse hagyjon téged el
Békesség meg nyugalom :
Hű szolgálatban lesz a tiéd
Éjem meg nappalom!»

«Szívemnek jól esik szavatok!»
Az apjuk ezt felelte.
«S mit szól legifjabb gyermekem?
Hogy' csügg én rajtam a lelke?»
S Cordelia szólt : «Szeretlek úgy,
Miképpen köteles
Gyermek szeretni az édesapát.
A válaszom íme ez!»

«Oh hát, csak amennyire tartozol,
Szeretsz? szikrát se jobban?
No, mondhatom, kicsiny szeretet,
Mely fel csak ennyire lobban!
Számúzlek e naptól fogva hát —
Már nem vagy gyermekem!
Az országomból mit se kap,
Ki csak így felel nekem!

S mert nénéid szeretetje olyan,
 Amilyet vártam : halljad!
 Közöttük én most elfelezem
 E tágas birodalmat.
 Övék ez a trón s minden javam,
 És azt kötöm ki csak :
 Mindaddig, míg meg nem halok,
 Hogy ők eltartsanak!»

A két idősb így boldogúlt
 Mézes-mázas szavakban,
 Míg a harmadik száműzetik,
 Bár ő szeret igazabban.
 Szegény Cordelia elmegyén,
 Bolyong szegény leány,
 Sok angol várost járva be
 Segély s vigasz hián.

De végre midőn Frankhonba jut,
 Szerencse mosolyg reája ;
 Bármily kopott is a külseje,
 Mindenkin túltesz a bája.
 S hogy hírét hallja a frank király,
 Elmegy, megnézni őt :
 Megkéri s az udvar éljene közt
 Megülik az esküvőt.

Azalatt az apja otthon élt,
 Várában a két leánynak ;
 De azok felejtik ígéretöket,
 És véle csúful bánnak.
 Az idősbik, Ragan, nem türi,
 Hogy van vele sok cseléd,
 És elszedi megmaradt javait
 S majd mindegyik emberét.

Eleinte húsz csatlósa van,
 Akik kedvébe' járnak ;
 Ő csak tizet hagy meg neki,
 Később meg már csak hármat.

De végre egyet is sokall ;
 Még ezt is elveszi hát,
 Remélve, hogy így az apja majd
 Elhagyja az udvarát.

«Hát így köszönik meg, mond a király,
 Dúsgazdag ajándékok?
 És most könnyörögnöm kell azért,
 Mit én magam adtam nékik?
 De nem! Gonerillhez megyek el ;
 Az jobb leány, tudom,
 Az nyájasabb, irgalmasabb,
 S oszlatja bánatom!»

Hát ennek az udvarába mén,
 De hogy ottan hangzik a jajja,
 Az izen neki : sajnálja nagyon,
 Hogy így jutott e bajba ;
 Ám nem bír rajt' segíteni,
 De a konyhájába' talán,
 Holmi hulladékot ad neki
 Valami konyhalány.

S most ezt felelte Lear király,
 Míg könny ragyogott szemében :
 «A sorsom hajh! mindenkinek
 Szolgáljon példaképen!
 Én mostan fölkeresem megint
 Ragannak udvarát —
 Az majd nem bánik vélem így :
 Megszán, ha újra lát!»

Ám ez szigorú parancsot ad,
 Kergesse ki rögtön a szolga :
 «Mért nem maradt itt — ezt izené —
 Míg jól folyt nálam a dolga?»
 És most Gonerillhez megy megint
 A bú-üldözte agg,
 Hogy elébe hulladék-eledelt
 A kukták dobjanak.

De amit előbb a lánya ígért,
 Már többé azt se kapja ;
 Mit elutasított, szólt Gonerill,
 Azért most hjába jön apja!
 Két lány között ide s tova
 A szegény így vándorolt —
 Alig kap koldús-falatot,
 Akinek koronája volt!

Lelkébe visszaidézi most
 Annak nyilatkozatját,
 Aki szólt : szeretlek, ahogy gyerek
 Köteles szeretni az atyját!
 De ehhez, kit ő száműzött,
 Elmenni mégse bír,
 S eszét földúlja a lelki baj,
 S őrzöng az árva Lear.

És tépi szakállát és a haját,
 Mely végesvégig ősz lett,
 S arcát is összekörmöli,
 Mely ráncos és redős lett,
 S berekbe', pataknál, halmokon
 Eljajgat, míg a berek,
 Meg a patak, meg a halom
 Vele együtt nem kesereg.

Ily szörnyű kínban vándorol,
 Míg nem jut francia tájra,
 Remélve, hogy ott segít nyomorán
 Az ő Cordeliája.
 S e drága alig hallotta hírét,
 Hogy apja végzete mi :
 Köteles szeretetbül nyomba' siet,
 Órajta segíteni.

Elküld sok gazdag főnemest,
 Hogy fényes díszmenetbe'
 Aganippus udvarába őt
 Hozzák el nagy-sietve.

S Aganippus — így hívták az urát —
 Szívesen parancsot adat,
 Hogy jó vitézei közül
 Toborozzanak hadat.

S indult a sereg. S Cordelia is
 Elment velök a hadba,
 Hogy apja részire nénjeitől
 A trónust visszaragadja.
 De nemes szívét egy harc-teren
 Halálra sebezte a kard,
 Hanem apja, az vén napjaira
 Megint viselé a jogart.

Ám hallva a gyászhiért lánya felül,
 Kinek érte hullt ki vére,
 Ki csupán az édesapja miatt
 Indult a harc terére :
 Hozzá siet, keblére dől,
 És többé föl se kel —
 A jó leánya tetemén,
 Utolsót ott lehel.

És minden lord és főnemes
 Egyhangún azt találja :
 Hogy az a másik két leány
 Rászolgált a halálra.
 S örökli koronájukat
 A legközelebbi rokon --
 Okuljatok ti gőgjükön,
 És csúf gyalázatukon!

JEGYZETEK A KÖTETBEN ELŐFORDULÓ KÖLTŐKRŐL.

ARNOLD MATTHEW, az angolok egyik legjelentősebb kritikusa, bölcsésze és lírikusa (1822—83). Irodalomtörténeti és esztétikai tanulmányai igen nagy tekintélyt szereztek neki hazájában.

BARNES WILLIAM, angol költő (1800—86), aki főleg dorsetshire-i nyelvjárásban írt dalai által lett népszerű. Az itt közölt vers is azok közül való.

BRIDGES ROBERT SEYMOUR, ma az angolok *poeta laureatusa*, szül. 1844. Lírai verseken kívül epikai és drámai költeményeket is írt.

BROWNING ELISABETH BARRETT, angol költőnő (1809—1861). 1846-tól fogva férjével együtt (l. Browning Robert) Olaszországban telepedett meg, melynek függetlenségi törekvéseiben igen élénk részt vett. Legjelentősebb művei az *Aurora Leigh* c. elbeszélő költemény és szerelmes verseinek *Sonnets from the Portuguese* c. gyűjteménye.

BROWNING ROBERT (1812—89), az angolok egyik legünnepeltebb, de csak igen kevesektől olvasott költője. Többnyire igen hosszú elbeszélő verseinek élvezését gyakran megrontja a költő túlságos filozofáló hajlama és homálykedvelő előadásmódja.

BRYANT WILLIAM CULLEN, északamerikai költő (1794—1870); eleinte békebíró, később újságíró volt. Mint lírikus, az amerikai Parnassus legkiválóbbjai közé tartozik.

BURNS ROBERT (1759—1796), egy szegény skót bérlő fia, aki ifjúsága és férfikora javarészt is az ekeszarva mellett töltötte. Méltón mondják a «skótok Petőfi»-jének.

LORD BYRON, GEORGE NOEL GORDON (1788—1824), a XIX. századnak Goethe és Victor Hugo mellett legkiemelkedőbb költője, ki halhatatlanságát főképen epikai műveinek köszönheti (*Don Juan*, *Childe Harold*

zarándokútja, *Lara*, *A gyaur*, *Korinth ostroma*. *A chiloni fogoly*); «Manfred» című könyvdrámáját is nem méltatlanul vetették egybe Goethe Faustjával.

COLERIDGE SAMUEL TAYLOR, költő, filozófus és kritikus (1772—1834), az angol romantikusok egyik legnagyobb lírikusa és epikusa, Wordsworth-tal az úgynevezett *tavi iskola* vezéralakja. Művei közül az itt közölt «The Ancient Mariner»-en kívül legnevezetesebb *Christabel* és *Kubla Khan*.

CORNWALL BARRY, igazi nevén *Proctor Bryan Waller*, angol költő és életrajzíró (1787—1874), sokoldalú írói munkásságának termékei közül csak népies hangú dalai szereztek neki általános elismerést.

COWPER WILLIAM, angol költő (1731—1800), akit *Task* című tanító költeményén kívül főleg az itt közölt humoros elbeszélés tett híressé. Mint szatíra-író is elsőrangú.

FITZGERALD EDWARD (1809—83). Számos irodalmi munkája közül csak a perzsa Omar Keijjam *Rubájatjának* szabad átköltése tett szert rendkívüli népszerűsége.

HAY JOHN (1838—1905) északamerikai költő, aki az északamerikai polgárháború alatt Lincoln elnök magántitkára és bizalmas barátja volt. Ennek megírta életrajzát is, tíz kötetben.

HEMANS FELICIA DOROTHEA (1793—1835), angol költőnő, akinek meglehangú, sokszor kissé szentimentális verseit nagyon szereti az angol közönség. Walter Scott is megtisztelte barátságával.

HOLMES OLIVER WENDELL, északamerikai költő (1809—1888). Jobbára humoros versein kívül főleg három kötet szellemes csevegésével (*The Autocrat*, *The Professor* és *The Poet at the Breakfast Table*) aratott nagy sikert.

HOOD THOMAS, angol költő (1799—1845), aki főképp a Szász Károlytól mesteri módon tolmácsolta *Ingdal*-ával (*The Song of The Shirt*) keltett nagy hatást. Humoros versei is rendkívül népszerűek lettek.

HUNT JAMES HENRY LEIGH (1784—1859), angol essayista és lírikus, Byron és Shelley jó barátja, akiknek meghívására Flórencbe is költözködött. Nevezetes volt mint publicista is.

KIPLING RUDYARD (szül. 1865), a ma kétségkívül legnagyobb angol költő, akinek főleg hazafias és katonaversei klasszikus értékűek. Nálunk csak mint elbeszé-

- lőt ismerik, leginkább híres Dsungel-történetei és indiai tárgyú elbeszélései révén.
- MRS. LACOSTE, amerikai költőnő, akit ez az egyetlen verse tett híressé.
- LAMB CHARLES (1775—1834) inkább mint essayista és szellemes tárca-csevegések írója lett népszerű. Shakespeare darabjainak meséit tartalmazó *Tales from Shakespeare*-je nálunk is elterjedt.
- LANDOR WALTER SAVAGE (1775—1864), angol költő és essayista, aki élete nagy részét Olaszországban töltötte. Prózái közül legjelentősebb a párbeszédes formájú *Imaginary Conversations of Greeks and Romans* (görögök és rómaiak képzelt társalgásai).
- LONGFELLOW HENRY WADSWORTH (1807—1882), Amerika legtermékenyebb és egyúttal legkiválóbb költője, aki Angliában is a legnagyobb népszerűsége tett szert. Hosszabb epikus költeményei közül legnevezetesebb az indián tárgyú *Hiawatha dala*, drámai művei közül *Az arany legenda*. Nagyon becses darabokat tartalmaz az *Elbeszélések egy útszéli korcsmából* című gyűjtemény is; ebből való az itt közölt *Szicíliai Róbert király* és a *Rabbi ben Lévi* is.
- LOWELL JAMES RUSSELL (1819—91), amerikai költő és államférfiú. Versei közül nagy híre kapott az Egyesült-Államok függetlenségi jubileumára szerzett *Concord Ode*. Sok költeményt írt ú. n. yankee-dialektusban.
- MOORE THOMAS (1779—1852), angol költő, ki leginkább ír nemzeti dallamokra szerzett népies költeményeivel (*Irish Melodies*) szerzett babérokat.
- MRS. NORTON CAROLINE, angol költőnő (1808—1877), Sheridannek, a híres drámaírónak unokája, számos elbeszélő vers, ballada és dal révén lett népszerűvé.
- POE EDGAR ALLAN, amerikai költő és elbeszélő (1809—1849), fantasztikus novelláival és a misztikusra hajló verseivel előfutára lett egy egészen új iránynak, melynek az európai irodalmakban is nagy hatása volt. Rejtelmes történetei és *A holló* című költeménye nálunk is rendkívül népszerűkké váltak.
- POPE ALEXANDER, angol költő (1688—1744), a XVIII. század első felének legnagyobb írója, aki főképp didaktikus és szatirikus költeményeivel, valamint Homér fordításával tűnt ki.
- ROGERS SAMUEL, angol költő (1763—1855), aki mint bankár tett szert nagy vagyonra s aztán lépett

csak az írói pályára. Főleg tanító és leíró versei terjedtek el.

ROSSETTI CHRISTINA GEORGINA, angol költőnő, az alábbiak testvérhuga (1830—94), gyengéd női lélekből fakadó, mély érzésű verseit az angol közönség rendkívül nagyra becsüli.

ROSSETTI DANTE GABRIEL, költő és festőművész (1828—1882), egy Angliába menekült olasz emigráns fia, aki irodalmi működését a Dante előtti olasz szonettisták fordításával kezdte meg s azután ezeknek modorában írt eredeti verseket is. Az itt közöltek is e modorban vannak költve. Mint festő és mint költő is a legkiválóbbak közül való.

SHELLEY PERCY BYSSHE (1792—1822), egyike a legnagyobb angol költőknek, ki vallási és társadalmi ideáljainak merész kifejtése miatt sok üldözést szenvedett. Ezeket énekli meg egyik legszebb művében, a *Mab királyné*-ban, ezeket az *Alastor*-ban és a *The revolt of Islam*-ban. Lírai versei közül leghíresebbek az itt közölt *Óda a nyugati szélhez* és a *The sensitive flower* (a mimóza). Van két drámai műve is: *The Cenci* és *Prometheus unbound*.

SOUTHEY ROBERT, angol költő és történetíró (1774—1843), kinek főleg verses elbeszélései (*Thalaba*, *The curse of Kehama* stb.) terjedtek el.

STEVENSON ROBERT LOUIS, angol költő és elbeszélő (1850—1894), aki főleg gyermekverseivel és *The Treasure Island* (A kincses sziget) c. regényével szerzett nagy olvasóközönséget.

STODDARD RICHARD HENRY, amerikai lírikus (1825—1903), aki mint történetíró is kivált.

SWINBURNE CHARLES ALGERNON, angol költő (1837—1909). A filozófiai és politikai radikalizmus híve volt és a művészi forma mestere. 1908-ban ő kapta a Nobel-díjat. Lírai versein kívül drámai és epikai művei is nagyértékűek.

TENNYSON ALFRÉD, a XIX. század második felének legnagyobb angol költője (1809—82), sokáig «poeta laureatus». Legnevezetesebbek hosszabb elbeszélő költeményei. *Királyidillek* (ford. Szász Károly) *Enoch Arden*, a kisebbek közül az itt közölteken kívül *A májusi királynő* és *Locksley Hall*. Verses drámákat is írt, melyek azonban színpadon nem váltak be.

THOMSON JAMES, angol költő (1700—48), akinek tanító

költeményeit annak idején sokat olvasták. Nevét csak az egy énekes színművéből való *Rule Britannia* őrizte meg, mely az angolok nemzeti himnusza lett. — A hasonló nevű, XIX. századbeli költő (1834—82), mint essayista és kritikus is kitűnt.

WHITMANN WALT, amerikai költő (1819—92), rendkívül nagy feltűnést keltett 1855-ben megjelent *Leaves of Grass* (Fűlevelek) c. kötetével, melyben rímnélküli, a ritmusos prózához közeljáró formákban énekelt humanitárius szellemű verseket. A polgárháborúban mint ápoló vett részt és az ez időből való élményei sugallták *Drum-Taps* (Dobpergés) c. kötetét. Sokan őt tartják az amerikai lélek legigazibb, legerőteljesebb dalnokának.

WHITTIER JOHN GREENLEAF, amerikai költő (1807—92), Longfellow után kétséggkívül Északamerika legkiválóbb poétája, tele erővel, üdeséggel és e mellett gyöngéd kellemmel is. Ő is, mint Whitman, tisztán amerikai ízű; mondhatni nemzeti költője az Egyesült-Államoknak.

WILDE OSCAR (1856—1900), mint elbeszélő, színműíró és lírikus egyaránt jelentékeny. Összes művei magyarul is megjelentek a Franklin-Társulat kiadásában. Itt közölt versei is e gyűjteményes kiadásból valók.

WOLFE CHARLES, angol költő (1791—1823), egyike azoknak a lírikusoknak, akik egyetlen versükkel lettek népszerűkké: az itt közölt *The Burial of Sir John Moore*-ral.

TARTALOM.

	Lap
ARNOLD MATTHEW:	
Szent Brandanus	1
BARNES WILLIAM:	
Az asszony után	4
BRIDGES ROBERT:	
Álmok.....	6
BROWNING ROBER	
I. Szerelem romok között	8
II. Hope Evelin	11
III. A hamelni tarka sípos	13
IV. Éji találka	23
V. Hervé Riel	24
BROWNING ELISABETH BARRETT:	
Nem állhat senki	30
BRYANT WILLIAM CULLEN:	
I. Thanatopsis.....	31
II. Dal	33
BURNS ROBERT:	
I. John Anderson	35
II. Még egy csókot.....	35
III. Ha ott fenn állnál	36
IV. Oh az én szeretőm	37
V. Téli vihar	38
VI. A kékszemű lány	39
VII. A szívem fáj	39
VIII. Elhagyottan	40
IX. Szép hímesek a virányok	41
X. Bannockburn	42

	Lap
BYRON:	
I. A föld nem adhat	43
II. Hallgatva, könnyben úszva	44
III. Kincs, hír, tudás meg szerelem	45
IV. Jefta lánya.....	46
V. Sötétség	47
VI. Prometheus	49
VII. Velence	54
VIII. E napon végeztem be	55
COLERIDGE SAMUEL TAYLOR:	
Ének a vén tengerészről	57
CORNWALL BARRY:	
Dal	78
COWPER WILLIAM:	
John Gilpin mulatságos története	79
FITZGERALD EDWARD:	
Omár Khejjam Rubaijátjából	88
HAY JOHN:	
Ha majd a fiúk haza jönnek	96
HEMANS FELICIA:	
I. A halál évadja	92
II. A jobbik ország	93
HOLMES OLIVER WENDELL:	
I. Öreg ember álma	95
II. Sára néni	96
HOOD THOMAS:	
I. Bendőfi úr szerelme	98
II. Ünnepi óda fiamhoz	100
III. Halottas ágyon	102
HUNT LEIGH:	
I. Abú ben Adhem	103
II. Dsáfár	103
KIPLING RUDYARD:	
Út az erdön át	105
LAMB CHARLES:	
A meghitt régi arcok	106

MRS. LACOSTE:

Tábori kórházban 107

LANDOR WALTER SAVAGE:

I. A yacht 109

II. Visszaadott ajándékok 109

LONGFELLOW HENRY WADSWORTH:

I. A nap letelt 111

II. Rabbi ben Lévi 112

III. Napfény és holdfény 114

IV. Esős nap 115

V. Sicíliai Róbert király 115

VI. Excelsior 122

VII. Az anya szelleme 123

VIII. Hárún-al-Rasid 126

IX. A kísértetes szoba 127

X. A nyíl és a dal 128

XI. A newporti zsidó temető 128

XII. A nyitott ablak 130

LOWELL JAMES RUSSELL:

I. Kossuth 132

II. Szerenád 133

MOORE THOMAS:

I. Ez az utolsó rózsa 135

II. Az estharang 136

NORTON CAROLINE:

Bingen 137

POE EDGARD:

I. Helénnek 139

II. Annie-nak 141

III. A harangok 144

POPE ALEXANDER:

Nyugalmas élet 149

ROGERS SAMUEL:

I. Kivánság 150

II. Ginevra 150

ROSSETTI DANTE GABRIEL:

I. Szonettek 1—6. 153

II. Az üdvözült leány 156

III. Utolsó gyónás 160

	Lap
ROSSETTI CHRISTINA GEORGINA:	
I. Gondolj rám	178
II. Föl a hegynek	178
III. Dal	179
SHELLEY PERCY BYSSHE:	
I. Ozymandias	180
II. Téli tájkép	180
III. A nyugati szélhez 1—5.	181
IV. Szerelem filozófiája	183
STEVENSON ROBERT LOUIS:	
Requiem	185
STODDARD RICHARD HENRY:	
Ifjúkor	186
SOUTHEY ROBERT:	
A blenheimi csata	187
SINBURNE ALGERNON:	
Kossuth Lajosnak	190
THOMSON JAMES:	
William Blake	191
THOMSON JAMES:	
Uralgj Britannia	192
TENNYSON ALFRED:	
I. Gray Eduard	194
II. Lord Burleigh	195
III. Halva hozták vissza	198
IV. Dóra	198
V. Godiva	203
VI. A nagyanya	206
WHITE HENRY KIRKE:	
I. Egy gyertyaszálhoz	213
II. Csüggedés	213
WHITMAN WALT:	
I. Oh kapitány!	215
II. Halottvirrasztás	216
III. Menetelés	217
WHITTIER JOHN GREENLEAF:	
I. Barbara Fritchie	220

	Lap
II. Maud Müller	222
III. Kossuth	225
WILDE RICHARD HENRY:	
Az éltem olyan.....	227
WILDE OSCAR:	
I. Küzködés.....	228
II. Az igazi tudás.....	228
III. Reggeli séta	229
IV. Silentium amoris	231
WOLFE CHARLES:	
Sir John Moore temetése	232
<i>Két népballada:</i>	
I. Ballada a velencei kalmárról	234
II. Lear király és három lánya	239
<i>Jegyzetek a kötetben előforduló költőkről</i>	<i>245</i>

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

